

Requiem voor de geitenmelker

Robin Hannelore

bron

Robin Hannelore, *Requiem voor de geitenmelker*. Davidsfonds, Leuven 1980

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/hann001requ01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Het tijtblauwtje

De Kempenaars nemen het niet zo nauw met een donderachtig woord, een schimpscheut, een scheldnaam. Uiteindelijk hebben woorden geen weerhaken, en het gebeurt hier wel meer dat de mensen - beschroomd als ze zijn om voor kinderachtig halfgaar of meisjesachtig preuts door te gaan - beginnen te vloeken en te ketteren van vertedering of ontroering of pure vriendschap. Ze zijn echter als de dood voor een scheldwoord dat ze niet begrijpen...

Op een avond in het begin van de zomer, aan de tapkast van 'De Kroon', vertelde Daniël Gilman, nog bleek van de doorstane emotie, wat hij die middag had meegemaakt. Klokslag drie uur kwam een kolos van een vent, met een nylonkous over het hoofd getrokken, het bijkantoor van de 'Bank van Brussel' binnen, duwde Daniël, die daar loketbeambte is, een revolver onder de neus en eiste dreigend: 'L'argent!' Daniël, van de hand Gods geslagen, stamelde in een bibberachtig schoolfrans dat er geen geld meer voorhanden was. De overvaller, ietwat verbouwereerd weliswaar, herhaalde obstinaat: 'L'argent!' Omdat er inderdaad geen geld meer in voorraad was -

want anders had hij het, naar de bevelen van hogerhand, moeten overhandigen - pakte Daniël uit met zijn paas beste Franse verontschuldigen. De reeds merkbaar in verlegenheid gebrachte overvaller raakte ditmaal totaal de kluts kwijt, maakte enkele gekke bewegingen met zijn wapen, draaide zich bruusk om en verdween als de gesmeerde bliksem...

Toen Renier Nachtergaele, een goedaardige reus met verward krulhaar en opvallend blauwe ogen, de kleine Daniël met zijn gekke spitskin zo bloedernstig bezig hoorde, met om de mond dat geringschattend trekje van iemand die voor geen heldendaad terugschrikt, maakte zich eenklaps een schaterlach van hem meester.

‘Hij verstond zeker je koeterwaals niet!’ hikte hij. ‘Of misschien kende hij slechts één Frans woord...’

Daniëls gezicht vertrok ogenblikkelijk. Het woord koeterwaals had Renier niet mogen laten vallen hier, dat snapte hij meteen. Tegenover het simpele cafégezelschap had hij Daniëls image van intellectuele held of heldhaftige intellectueel een ferme deuk toegebracht.

‘Koeterwaals?’ echode Daniël bleekjes. ‘Jij... jij kunt het zeker beter, nietwaar? Weet je wat jij bent? Jij bent een... een commensaal!’

Iedereen keek stomverbaasd, Renier niet het mmst. Wat in 's hemelsnaam was een com-

mensaal? Hij slaagde er echter in zijn onbegrip te verbergen, haalde eens grootmoedig de schouders op en gaf nog een rondje, waarmee hij het incidentje opdoekte.

Bij zijn thuiskomst nochtans die nacht dook hij aanstonds in zijn boekenkast. Hij wilde geen commensaal genoemd worden zonder de draagkracht van dat woord te beseffen. Stel je voor dat het iets te maken had met geslachtsziekten of seksuele afwijkingen of ziekelijke neigingen... In zijn oud woordenboek vond hij onder commensaal: 'kostganger; ook aanduiding voor: parasitisch ongedierte'. Kostganger? Daniël Gilman was toch niet op zijn hoofd gevallen? En parasitisch ongedierte... Hij, Renier? Hoe kinderachtig!

Een paar dagen later dan ontdekte hij toevallig - het onbegrip was natuurlijk als een woekerswam blijven vastzitten op het substraat van zijn doen en laten - de ware betekenis van het woord commensaal. In 'Earth's Company' van Leslie Reid stootte hij op een kapittel dat 'Commensalisme' heet. In dat hoofdstuk vertelt de auteur de vreemde historie van de maculinea arion, het tijmblauwtje. Deze vlinder legt zijn eitjes op de wilde tijm. De rups die uit zo'n eitje voortspruit, voedt zich met de tijm, tot ze voor de derde maal van vel verwisseld heeft. Dan begint ze te zwerven, tegen de dood op te zoeken

naar een mier... Intussentijd immers heeft ze een honingklief ontwikkeld, die een onweerstaanbaar hemelse nectar voor mieren afscheidt. Weldra vindt ze een gunsteling of... slachtoffer. Ze laat zich gedwee melken, en voert vervolgens een geraffineerd stukje komedie op: onderdanig begint ze te kronkelen, zodat de mier er niet beter op vindt dan haar naar haar nest te slepen. Tot aan de winterslaap en daarna tot aan de verpoping smult ze zich vet aan de larven van haar gastheren, terwijl deze laatsten zich te goed doen aan de goddelijke vloeistof die ze fabriceert. De volgende zomer ontpopt ze tot een prachtige vlinder, waarna ze het nest verlaat, opdat de kringloop zou kunnen herbeginnen.

De kansen dat Daniël Gilman dit unieke voorbeeld van symbiose op het oog had of zelfs maar kende bij het uiten van zijn belediging, waren omzeggens nihil. Renier kon zich althans moeilijk voorstellen dat er zoiets als een ecologisch pocketboek naast de alarmschel van deze door-de-weekse loketbeambte lag. Maar hoe ging dat met scheldwoorden? Je kon nooit weten... Misschien had een ontevreden cliënt het Daniël zelf naar het hoofd geslingerd, en misschien was Daniël zelf op zoek gegaan naar de betekenis; of misschien was het de woedende bankagent geweest, die iets gebriest had als komkommer of koolraap, wat Daniël dan verkeerd verstaan had,

maar op zijn beurt - in een onbeheerst ogenblik - doorspeelde aan de eerste de beste die hem voor de voeten liep. En toch liet het Renier niet los. Niet dat hij zo lichtgeraakt was - nogmaals: een Kempenaar begint niet te jengelen of te bleren als iemand hem de huid vol scheldt - maar hij wilde de volgende maal tenminste een wederwoord achter de hand hebben. Dus begon hij te piekeren, naar aanknopingspunten te zoeken. En tenslotte vond hij dingen die Daniël Gilman zeker nooit bedoeld had, en die derhalve wellicht alleen maar op het conto van zijn al te susceptibele antennes dienden geschreven te worden. Als kunstschilder in de Kempen kon je hem inderdaad in zekere mate met een vlinder gelijkstellen. Terwijl zijn vader in de melkfabriek werkte, zijn moeder zich in de conservenfabriek afsloofde, zijn twee broers en zijn twee zusters respectievelijk in de diamantslijperij en in de lokale kettingwinkel aan de kost kwamen, mocht en moest hij, de kakkenest, studeren, liefst voor priester of, indien de roeping mocht uitblijven, voor leraar. Hij bleek echter voor geen van beide verheven ambten in de wieg te zijn gelegd. Al spoedig kwam aan het licht dat hij eigenlijk maar één behoorlijk talent had meegekregen: hij kon tekenen, verbluffend snel en accuraat; maar met de aanmoedigingen en de gelukwensen van een tekenleraar alleen

geraak je niet door het middelbaar onderwijs. Toen Renier omzeggens achter de slijpmolen zat, zakte de tekenleraar in casu, een man die in het Antwerpse als kunstschilder een zekere faam verworven had, naar Beverdonk af, en toen gebeurde het ongelooflijke! Hij slaagde er warempel in Reniers ouders te bepraten! Hij wist het scepticisme van vader Nachtergaele te neutraliseren en de deerlijk toegetakelde trots van moeder Nachtergaele weer wat op te kalefateren, zodat Renier een laatste kans kreeg, aan de Koninklijke Academie te Antwerpen. En of hij die kans aangreep, ondanks de twijfel van zijn ouders, de plagerijen van zijn broers en zusters, het hoongelach van zijn dorpsgenoten. Hij slaagde, summa cum laude, en vervolgens ook in het Hoger Instituut voor Plastische Kunsten, zonder het woord summa dan. Toen hij drieëntwintig was, had hij, naar de mensen zegden, nog geen slag uitgericht. Zijn ouders hadden zich voor hem de ziel uit het lijf gewerkt en terwijl zijn broers en zusters hun kost overwaard waren, verprutste hij zijn tijd in artistieke leegloperij. Hij had echter - om het bij de commensalistische allegorie te houden - een honingklier ontwikkeld: hij kon mooie dingen op papier of doek brengen, hij kon ze mooi inkaderen, hij kon er grote woorden over spuien. Zijn eerste tentoonstelling, in de gymnastiekzaal van

de nonnenschool, werd een daverend succes: alle schilderijen, tekeningen en etsen verkocht; de mensen stonden elkaar te verdringen in de rij. Op één dag incasseerde hij het jaarloon van een diamantbewerker. Zonder één klop uit te voeren, zoals de mensen zegden. Stel je zoiets voor! Toen hij begon te vrijen met Yolande Librechts, beklagden ze dan ook hartgrondig zijn lief, en ze gaven haar vader, de metselaarsbaas, volmondig gelijk wanneer die stelde dat hij zijn oogappel nooit zou uithuwelijken aan iemand zonder vaste betrekking. Op zevenentwintigjarige leeftijd was hij in de ogen van de mensen nog altijd geen schop onder zijn achterste waard. Zijn ouders waren dood, zijn broers en zusters getrouwd, en hij zonneklopte en dartelde er maar op los. De Beverdonkenaars onderhielden hem en in ruil daarvoor vereeuwigde hij bij stukjes en beetjes hun geliefd dorp, toverde hij brokjes van de zomer in hun winterse huiskamers, projecteerde hij heerlijke lentetafereeltjes boven hun herfstige meubels. Verdere ambities had hij niet: waarom zou hij roem en eer gaan zoeken waar die slechts postuum te vinden waren? Alhoewel hij de naam had een krekkel te zijn, een klaploper, een profiteur, een flierefluit, toch promoveerden ze hem toen tot directeur van de plaatselijke tekenschool. Toen veranderde er wat en begonnen sommigen hem voor vol te

aanzien. De metselaarsbaas echter hield nog steeds voet bij stek: alleen het Rijk kon zo'n vaste betrekking garanderen. Om die tekenschool op te richten had Renier het oude gemeentehuis, een gek barok gebouw, waarin hij trouwens zijn intrek mocht nemen, ter beschikking gekregen. Drie jaar werd hij - zij het onregelmatig - betaald door de gemeente, maar bij het begin van de zomervakantie van zijn dertigste levensjaar kreeg hij van het ministerie van Nationale Opvoeding het bericht dat hij voortaan een officieel door het Rijk erkende en gesubsidieerde directeur zou zijn. De metselaarsbaas had nu ook geen bezwaren meer tegen een huwelijk met zijn dochter, zodat Renier, waarschijnlijk in september al, de mooiste vrouw van Beverdonk de zijne zou mogen noemen. De mensen zegden dat hij bofte, dat hij met de helm geboren was, dat hij dat leven leidde waarvan iedereen droomde. Ja, hij was zoals het tijmblauwtje, tot spijt van wie het benijdde.

De oude vos

Duistere machten moeten dit leven wel dirigeren, anders is het niet te verklaren wat Renier die zondag in de helft van juli overkwam. Toen hij die morgen gewekt werd door de Turkse tortels die in de oude eik langs de gevel nestelden, dankte hij de hemel omdat er de laatste weken in Beverdonk niemand overleden was en hij dus - de mensen beschouwden dat als een vanzelfsprekende habbekras - geen portret van een afgestorvene hoefde te tekenen of te schilderen tegen een spotprijstje dat niet eens de kosten van zijn materiaal dekte. Toen hij een boterham met radijsjes en een handvol knapkersen verorberde, was alles nog normaal. Ook toen hij regenwormen opwoelde uit de hoop teelaarde in de tuin en daarna de visbak op zijn fiets riemde en de hengel in de zeildoekse koker gespte, had hij alles nog onder controle. Het was vakantie en dan ging hij bijna elke zondagmorgen vissen, naar paling, aan het Albertkanaal. Toen hij door het eucharistievierende dorp fietste, ongeveer ter hoogte van de kerk, maakte zich eensklaps dat nare gevoel van hem meester: een mengeling van landerigheid en tegenzin. Vijf jaar voordien, ja,

toen was het heerlijk aan de oever van het kanaal te zitten tussen wilgen, elzen, honingklaver, bijvoet, koningskaarsen; toen kon je daar tegelijkertijd dagdromen, gedichten lezen én palingen vangen die, als je niet oplette, langs je hengelsnoer naar boven kwamen gekropen. Nu echter zat je daar op de veel te hoge, kale, winderige, gebetonneerde dijk zo troosteloos bloot te gapen naar allerlei capriolen uithalende plezierboten met waterskiërs erachter, zwalpende oliekringen, sinaasappelschillen, brokken schuimrubber en plastic, maandverbanden zelfs. Maar er zat nu eenmaal niets anders op, want om met de leden van de Beverdonkse hengelaarsvereniging ‘Het Pannetje vol!’ samen te troepen rond een kunstmatig aangelegde en onderhouden visvijver, en altijd weer dezelfde schurftige voorns aan de haak te slaan, bedankte hij feestelijk. En in de Nete leefde zelfs geen gedegenereerde negenoog meer. En toen gebeurde dan dat onvoorziene: impulsief, óf instinctief, óf automatisch remde hij en... draaide hij om. Hij reed links de parking op, zocht zijn weg tussen de rozenperken en de rode meidoorns, en liet zijn fiets tegen de met bakken petunia's getooide houten afsluiting van het terras van ‘De Kroon’ vallen. Er was op het dorpsplein geen kalt te zien. Hij duwde op het beduimelde knopje tegen de voorgevel van het café en ging, met zijn hoofd in het witte zonlicht, op

een scheefgetrokken bank achter een kromgetrokken tafel zitten. Michiel, de kleine grijze waard met zijn lange bakkebaarden, trok na een hele poos de lelijk bruin geverniste deur open en stak een slaperige kop naar buiten.

‘Zit je met een kater, Renier?’ vroeg hij hees. ‘Neen, Michiel. Ik kreeg opeens trek in een sterke koffie met cognac.’

‘Ha!’ zei Michiel, terwijl hij de traanklontertjes uit zijn ooghoeken wreef. ‘Dat is nog zo dom niet.’ Hij trok de deur met veel getingeltangel terug dicht.

Op dat ogenblik begon Renier zich af te vragen waarom hij nu feitelijk zoiets deed. Het strookte niet met de zeden in Beverdonk: vóór de hoogmis ging niemand er op herbergbezoek. En zo aan het dorpsplein kon iedereen hem zien zitten. Yolande zou het zeker horen vertellen, en hem een standje geven, en dan de hele avond pruilen. Onwillekeurig begon hij weer aan het scheldwoord van Daniël Gilman te denken. Al bij al was en bleef hij een Kempenaar: iemand die ongedurig en onrustig en een beetje ongelukkig wordt als hij zich niet nuttig kan maken en met iets bezig is en zich niet gewaardeerd weet. Leek het er niet op dat hij met zijn compromittant dolce far niente te pronk liep? Dat hij ostentatief zijn hakken veegde aan de nette manieren van Beverdonk? Wie was hij, dat hij zo doodge-

moedereerd het goede fatsoen van zijn brave dorpsgenoten aldoor bleef uitdagen? Was het al niet erg genoeg geweest toen Yolande hem onlangs snikkend onder de neus wreef, dat de mensen vertelden, dat hij een alcoholicus was? Na een doorgedreven onderzoek ontdekte hij dat de vuilnismannen dat roddelpraatje hadden rondgestrooid: elke week immers hoorden ze flessen rinkelen in zijn plastic vuilniszak; het waren er telkens zeven, ze hadden ze geteld. Maar zeg nu, was je een alcoholicus als je dagelijks een fles bordeaux of bourgogne kraakte? Waar bleef je dan met de Fransen? En toch... Hij voelde zich niet op zijn gemak.

Precies op het ogenblik dat hij het besluit nam naar binnen te gaan, kwam Udo Willebrands, de burgemeester, het dorpsplein opgefietst. In een opwelling van pudeur wilde Renier wegduiken achter de afsluiting, maar de burgemeester had hem al gezien en kwam zijn richting uit gepeddeld. Er was iets niet in orde. In een wedstrijd om de best geklede burgemeester van de Kempen zou Udo beslist naar de kroon dingen, daar zorgde zijn vrouw wel voor, maar nu kon je alleen aan zijn dure broek merken dat het zondag was. Het blauwgestreepte flanellen hemd en de afgelopen klompen waren bepaald dingen die hij slechts in de grauwe morgen of de schemerige avond, en op onbewaakte ogenblikken dan nog,

in zijn tuin droeg. Bovendien zag zijn gezicht eruit als dat van een bokser die de avond voordien tegen een knock-out was opgelopen, en die nog altijd niet wist of de kamp nog voortduurde of afgelopen was. Hij liet de fonkelnieuwe fiets van zijn vrouw nonchalant tegen de afsluiting vallen en keek Renier aan als een bulldog. Het ongeschoren gelaat, de roodomrande ogen en de bleke droge lippen verrieden dat er een getormenteerd mens tegenover hem plaatsnam.

‘Al zo vroeg op ronde, burgemeester,’ waagde Renier bedeesd te zeggen.

‘Ik heb niet geslapen, Renier, jongen,’ mompelde de burgemeester schor. ‘Ik ben op weg naar de schepenen. Gisteravond saboteerden ze mijn levenswerk, ze sloegen het kapot.’

‘Jouw levenswerk?’ polste Renier voorzichtig. De burgemeester blikte teleurgesteld en ook wat argwanend naar hem op.

‘Weet je dat echt niet?’ Hij snifte mismoedig. ‘Weet je echt niet dat ik er al tien jaar van droom Beverdonk een sportcentrum en een recreatiepark te schenken?’

‘O, dat? Natuurlijk!’ stelde Renier hem gerust, alhoewel dit het eerste was wat hij daarover hoorde.

Zijn bevestiging deed het gezicht van de burgemeester opklaren, maar dadelijk versomberde het weer.

‘Wel... dat gaat niet door. Ze hebben me de pas afgesneden.’

Op dat ogenblik kwam Michiel met de koffie en de cognac aandragen.

‘Michiel, jongen,’ vervolgde hij, ‘weet je wat er nu gebeurd is? De minister van Landsverdediging heeft geweigerd het domein van de Britse basis aan ons over te dragen. En weet je waarom?’ Hij keek de caféhouder bijna smartelijk in de ogen.

‘Er komt hier een munitiedepot van het Belgisch leger!’

Michiel, die zijn pappenheimers kende, veinsde eerst verbouwereerdheid en dan verontwaardiging.

‘Godverdomme!’ zei hij rauw. ‘Dat bewijst nog maar eens dat ze ons in Brussel beschouwen als onmondige boertjes! Is daar echt geen mouw aan te passen? Je hebt toch relaties...’

De burgemeester schudde desolaat het hoofd. ‘Gisteravond ben ik naar het bal van de burgemeester van Kemmersleen geweest. Ik dacht dat ik doodviel toen kabinetschef Garamond mij de jobstijding bracht; de officiële brief was al gepost, vertrouwde hij me toe. Iedereen heb ik aangeklampt. Het hielp niets. Beverdonk vertoont op de landkaart, naar het schijnt, de meeste groene vlekken van de Kempen. Een eventuele explosie kan hier het minst schade aanrichten.’ Hij beet verbitterd op zijn droge

onderlip en snoof. ‘Geef me ook maar een cognac, een dubbele!’

‘Ik wist niet dat de Britten hier al weg waren,’ zei Renier naïef. Voor hem was de uiterst solied omheinde basis altijd een dood stuk van Beverdonk geweest, iets dat de officiële instanties in duistere tijden zonder boe of ba te zeggen hadden ingepalmd, om hun N.A.T.O.-bondgenoten ter wille te zijn. ‘En wanneer zou dat munitiedepot hier worden opgericht?’

De burgemeester haalde gelaten de schouders op.

‘De laatste Britten moesten de basis vóór vandaag ontruimen. Dat weet ik al een half jaar, en sedertdien ging er geen week voorbij zonder dat ik naar het ministerie van Landsverdediging schreef. Vanaf vandaag is het Belgisch leger hier weer de baas, zodat ze er eerstdaags wel mee zullen beginnen hun munitie naar hier te zeulen.’

Michiel liep schuddekoppend naar binnen. ‘De bandieten!’ mompelde hij.

‘Is daar helemaal niets meer tegen in te brengen?’ vroeg Renier met een bedrukt gezicht. ‘Een petitie, of een protestbetoging... Er zijn tegenwoordig zoveel groepen die strijden voor milieubehoud!’

Als bij toverslag fleurde het gezicht van de burgemeester op.

‘Renier, jongen, jij hebt gestudeerd. Jij bent een kunstenaar met ideeën! En zeg nu eens eerlijk: ik heb... wij hebben voor jou toch ook al wat gedaan, nietwaar? Jij hebt tijd, het is vakantie.’ Hij fixeerde hem hoopvol. ‘Kun jij... zoiets niet organiseren?’

Op dat ogenblik kon Renier zijn tong wel afbijten. Wat had hij nu weer uitgespookt? Wat had hij de goden toch misdaan dat ze hem in een valstrik lieten lopen die hij zelf zo argeloos gespannen had?

‘Maar... wij hebben in Beverdonk geen vereniging die opkomt voor de natuurbescherming,’ wierp hij zwakjes op.

‘Een reden te meer om er een op te richten!’ pleitte de burgemeester vol vuur. ‘Op onze steun mag je rekenen, Renier, dat weet je!’

Daar had je het dan... Nog voordat hij erin toegestemd had mee te doen, was de bal hem reeds toegespeeld!

‘Ik zie dat niet zo goed zitten...’ begon hij terug te krabbelen. In zijn binnenste vervloekte hij de opwelling die hem op dit uur naar dit terras, dit verlaten podium van Beverdonk, gedreven had. Indien hij gewoon zijn weg vervolgd had, zou hij al lang ongestoord op de boord van het kanaal gezeten hebben. En nu zat hij midden in de puree...

Michiel zette twee glazen op tafel.

‘Munitie, he?’ zei hij, terwijl hij de cognac inschonk. ‘Toch geen kernwapens, zeker?’ Hij plofte de fles op tafel, bracht een rochelend geluid van ontzetting uit en ging naast de burgemeester zitten.

De burgemeester dronk in één teug zijn glas uit, savoueerde de drank met samengeperste lippen, blies door zijn neus en haalde de schouders op. ‘Kabinetschef Garamond sprak over zware ammunitie. Wat dat is, weet ik ook niet. Maar het zal wel geen tuig voor proppeschietters zijn. Enfin, Renier hier gaat er wat tegen ondernemen, nietwaar, Renier?’

Renier wiebelde wat met het hoofd, zielig, doodongelukkig.

Michiel echter beschouwde dat klaarblijkelijk als een uiting van conspirerende vastberadenheid, want hij sloeg meteen zijn glas naar binnen en zei vervolgens bewonderend: ‘Allee?’

‘Hij gaat een contestatiebeweging in 't leven roepen,’ draafde de burgemeester door. ‘Protestbrieven, spandoeken, plakATEN, manifestaties... Nietwaar, Renier?’

Renier maakte weer een schuine beweging met het hoofd, radeloos, wanhopig. Vaarwel, heerlijke rust! dacht hij. Vaarwel, kommerloze dagen van het tijmblauwtje! ‘Allee!’ herhaalde Michiel met van respect doordesemde stem.

‘We zullen zien,’ zei Renier tenslotte voorzichtig. Zijn koffie was koud geworden en de cognac had een ammoniakreuk. Hij stond op als iemand die pas ter dood veroordeeld was en strompelde stram naar zijn fiets. Eerst toen hij voorbij de kerk reed en beschaamd wegkeek van het volk dat naar buiten stroomde, schoot hem te binnen dat hij zijn consumptie niet betaald had. Bah, de burgemeester moest die maar voor zijn rekening nemen.

Indien Renier toen recht naar het kanaal gefietst was, zou alles wellicht nog op zijn poten terechtgekomen zijn. Hij had dan achteraf kunnen doen of zijn neus bloedde als hij de burgemeester tegen het lijf liep. Hij had kunnen talmen, hij had zich gedrukt kunnen houden, tot de burgemeester een andere en manhafter kandidaat-aanvoerder voor een dorpse rebellie had aangeklampt. Maar de goden hadden het die zondag werkelijk op hem gemunt. Weer was er die vreemde macht die ervoor zorgde dat hij, in plaats van rechtdoor naar het Albertkanaal te fietsen, de lelijk opgelapte asfaltweg overstak en links de Gedempte Vaart opdraaide. Weliswaar verbaasde hem deze kronkel of uitschieter in zijn gedragspatroon ogenblikkelijk, want hij zette een voet aan de grond op de oude paardedijk, die nu nog slechts een holle weg was langs steenoude eiken, beuken en kastanjes. Voor het eerst gaf hij

er zich rekenschap van dat hij daar in zijn hele leven vooralsnog alleen maar geweest was om naar de veeprijskampen te komen kijken, die in Beverdonk elk jaar doorgingen op de voorlaatste dag van de zomerkermis. Hij monkelde even en duwde vervolgens resoluut op de trappers. Wat verder, waar de Nete onder de weg dook, hield hij weer stil, met de hand op de reling. Hier werden vroeger, lang vóór zijn tijd, de boten van de Nete in de Kempense Vaart geschut en andersom. Toen hij zich afduwde, wist hij dat hij gekozen had, onherroepelijk. Vertederd, zoals het een kunstschilder betaamde, keek hij naar de vloed wilde kamille en klaprozen, die beneden aan de dijk over twee overjaarse voederkuilen kolkte. De zang van leeuweriken en vinken paste daar zo wonderwel bij. Ver achter hem begon een duivenmelker op zijn prijsvliegers te fluiten. Vlak voor hem rees een metershoge prikkeldraadversperring op, stevig vastgehecht aan betonnen palen die er ongeveer als galgen uitzagen. Bramen, wilde hop en windes maakten de omheining op de meeste plaatsen ondoorzichtig. Links pijlde de holle weg verder langs de versperring; rechts begon een wildernis van brem, brandnetels, kamperfoelie en kleefkruid. Hij duwde zijn fiets langs het vrijers- of stroperspaadje dat door deze wildernis kronkelde, tot waar de zavel een gapend gat vertoonde onder de

prikkeldraad. Hij liet zijn fiets in het struikgewas vallen en bedekte hem met enkele dorre brentwijken. Toen hij zich omdraaide en aanstalten maakte om in de kuil af te dalen, bliksemde eensklaps een bruinrode schicht met een dik behaarde staart onder de draad door, langs hem heen. Een kat? Helemaal niet. Een hond? Neen. Een vos! Het was een vos! Hoe was het mogelijk? Een vos in Beverdonk! Hij bukte zich en wurmde zich op handen en voeten onder de prikkeldraad door. Toen hij zich weer oprichtte, waren ze daar: drie mannen, van wie twee met het geweer in de aanslag. Als aan de grond genageld bleef Renier staan.

‘Is er iets?’ stotterde hij tenslotte idioot.

‘Heb je geen vos gezien?’ vroeg de dikste van de drie bars.

‘Een vos?’ huichelde Renier. ‘Zitten er in Beverdonk dan nog vossen?’

De kleinste van de jagers, een onguur type met een lelijk geel litteken op de linkerwang, vroeg eensklaps nijdig: ‘Maar wat loop jij hier eigenlijk rond te spoken? Je weet toch dat je hier niet mag komen!’

‘En mogen jullie hier dan wel komen?’ vroeg Renier onschuldig.

‘Ja,’ baste de kleinste. ‘De Britse commandant zelf gaf ons de toelating om hier te jagen.’

‘Dan is die toelating gisteren vervallen,’ beet

Renier terug. ‘Vanaf vandaag is het Belgisch leger hier de baas. En vermits ik hier als militair gedeputeerde, in opdracht van de minister van Landsverdediging, poolshoogte kom nemen, zou ik maar gauw maken dat ik wegkwam als ik in jullie plaats was...’

Het gezelschap keek hem overdonderd aan.

‘Er leeft hier een oude vos op het domein,’ zei de dikste nu aandoenlijk onderdanig. ‘Steeds was hij elke jager te sluw af. En omdat er ernstige vermoedens bestaan dat hij hondsdol is...’

‘In geen eeuwigheid werd er in de Kempen een geval van hondsdolheid gesignaleerd,’ onderbrak Renier hem. ‘De stropers echter gaan hier nog altijd vrij hun gangetje. Zorgt er maar voor dat je me niet meer voor de voeten loopt!’

Hij stapte het drietal gewoon voorbij, zoals hij dacht dat een militair gedeputeerde - wat voor iemand dat ook precies mocht zijn - dat zou gedaan hebben. Gelukkig, bedacht hij nog, heb ik niet het uitzicht van een gemiddelde kunstschilder. Yolande haatte baarden, snorren en lange haren.

De boerenkarper

Dat waren zijn eerste stappen in het aards paradijs. Tien minuten later wist hij het reeds: geef de natuur een kwarteeuw de tijd om ongestoord haar gangen te gaan en de hof van Eden is weer gecreëerd. Toen het naar schatting - zijn horloge stond stil - ongeveer twaalf uur was, stond zijn besluit vast: als niemand anders het deed, wilde hij zich engageren om te verhinderen dat te midden van dit lustoord een munitiedepot zou ingeplant worden. Hoe hij dat ging klaarspelen, was hem nog niet duidelijk, maar de tijd zou wel raad brengen.

De tijd? Hoeveel tijd had hij nog? Hij had over een goddelijk stuk heide gelopen, hij had door een dras gewaad; uit de schaduw van eeuwenoude loofbomen was hij weer op een veenachtige vlakte gekomen, waar tussen vliegdennen, berken en riet een hartvormig ven spiegelde. Het was te mooi om waar te zijn. Als dit Elyseum niet de moeite loonde om voor te vechten, wat dan wel? De zon stond verdacht hoog in het zuiden. Hij moest op zijn stappen terugkeren. Hij had Yolande beloofd dat hij om twee uur bij haar thuis zou zijn. Haar ouders rekenden daar

ook op: 's zondags whistten zij, vandaag wellicht onder de noteboom buiten, bij een lekkere fles sterke vruchtenwijn. Hij plukte van een jonge eik een takje met een ananasvormige gal erop en streek ermee over zijn bezweet voorhoofd. Het monotone gekriep van krekels en sprinkhanen vestigde zijn aandacht weer op het ven. Een rood weeskind speelde met een heiblauwtje boven de gele en paarse smele. Plotseling vernauwden zijn ogen zich tot spleten: er stond iemand bij het ven. Nu zag hij het duidelijk! Ongelovig begon hij de vlakke over te steken. Inderdaad, iemand was daar aan het vissen. Zijn hengel leek vast te zitten in de scheren, want de roede was tot brekens toe gebogen. Het was een sjofele figuur, in een verschoten donkerbruin pak en met een vervormde pet op.

‘Zit je vast?’ riep Renier al van ver.

Nog steeds in dezelfde houding draaide de vent traag zijn oud, kastanjebruin getaand gezicht naar hem toe. Hij was niet verrast, niet schuw, ten hoogste een beetje opgelucht.

‘Ik heb beet,’ zei hij bijna sloom, ‘al een halfuur.’

‘Al een halfuur?’ echode Renier onthutst.

‘Wat heb je dan wel aan de lijn?’

‘Een karper.’

Toen Renier naast het mannetje stond, zag hij de dikke aders op de magere pezige handen, de

kleine verbeten mond, de onverzettelijke blik in de diepliggende ogen. Op dat ogenblik ploegde de vis een ovale kring in het heldere water. Verbluft volgde Renier de donkere, rimpelende schaduw.

‘Wat een kanjer!’ fluisterde hij vol onzag.

‘Als jij het schepnet klaarhoudt,’ zei het mannetje, ‘dan kan ik misschien proberen hem dichterbij te halen. Ginder ligt het.’ Hij wees naar een opening in het riet.

Het schepnet lag naast een oude biezen visbak, waarop een verfrommelde krant lag met gekookte aardappelen erin. In zijn haast om erbij te geraken knakte Renier de stengel van een manshoge teunisbloem. Hij vloekte van spijt en poogde dadelijk het onheil te herstellen. Vergeefs echter: de kop met de lichtgele bloemen viel telkens weer terug voorover.

‘Waar blijf je nu?’ hoorde hij het mannetje ongeduldig foeteren.

Een moment later stond Renier achter de visser popelend te wachten op wat gebeuren ging. Toen de karper weer een poging ondernam om in dieper water te geraken, en daarbij traag heen en weer zwom, hoorde hij de oude man opgewonden sissen. Meer dan een kwartier nog bood de vis weerstand, tenslotte moest hij zich gewonnen geven. Steeds verder week de visser van de oever, steeds dichterbij naderde de karper de rand van het

water. Uiteindelijk slaagde Renier erin de ijzeren beugel van het net onder zijn buik te schuiven. De vis uit het water tillen was onmogelijk, hij moest hem op het droge slepen. Toen de karper eindelijk op een bed van sprokkelhout en waterpest in het witte zand lag, begon hij knorrende geluiden uit te stoten. Zo'n beest had Renier nog nooit gezien: de dikke lippen, de gele bolronde buik en de eigenaardige sporadisch geschubde flanken gaven het een gedrochtelijk uitzicht.

‘Het is een boerenkarper,’ zei de oude man. Hij tilde de vis met beide handen op. ‘Hij weegt gemakkelijk tien kilo.’

‘Hoe kwam die mastodont in dit ven terecht?’ vroeg Renier geïntrigreed.

Het mannetje haalde de schouders op: ‘Bij mijn weten hebben hier altijd karpers ingezeten. Vijftig jaar geleden heb ik er hier al gevangen, en ik niet alleen. Maar toen was het moeilijker: het Karekietenvan was in die tijd vijfmaal groter, en we konden met onze korte stokken niet boven de diepste gedeelten geraken.’

‘Vijftig jaar geleden?’ vroeg Renier ongelovig. Het mannetje legde de vis tussen zijn voeten. Hij diepte een pakje tabak uit zijn jaszak op en begon een sigaret te draaien.

‘Dat is een lang verhaal. Achtezestig jaar geleden werd ik ginder in het boswachtershuisje

geboren.’ Hij wees naar iets dat blijkbaar door een wildernis van sleedoorn en ratelpopulieren aan het gezicht onttrokken werd. ‘Het ganse gebied hier was toen eigendom van de familie Van Erdborne op het kasteel ginder.’ Ditmaal wees hij in de tegengestelde richting, waar berken en lorken de vlakte afbakenden. ‘Er waren acht kinderen thuis, van wie ik de oudste was. Mijn grootvader was hier boswachter, mijn vader ook, en vijftientig jaar geleden, toen mijn vader stierf, had ik hem moeten opvolgen. Vanaf mijn zestiende jaar was ik havenarbeider geweest; ik was gehuwd, had twee kinderen, woonde in Antwerpen. Al die jaren had ik me opgetrokken aan de zekerheid dat die job hier voor mij was. Het was een hondeleven, meneer. Erger nog. En toen kwam dan die jobstijding dat het ganse domein, op het kasteel na, onteigend werd. Mijn vader lag nog boven de grond...’ Het mannetje zoog wild vuur in zijn sigaret en schudde mistroostig het hoofd. ‘Mijn broers en zusters waren allemaal uitgetrouwd. Mijn moeder volgde haar jongste dochter naar een dorp in Wallonië, waar ze een half jaar later stierf van verdriet. Ik ben dan maar aan de dokken gebleven, totdat ik met pensioen ging. Toen overleed mijn vrouw en dus trok ik in bij mijn dochter. Dat ging niet, meneer.’ Hij trok weer gulzig aan zijn sigaret. ‘Ik zoek mijn toevlucht

bij mijn zoon, die havenmeester is, maar dat ging nog minder. Toen ze in het begin van de lente om beurten begonnen te praten over het oudemannenhuis, heb ik mijn laatste bezittingen in een valies gepropt en ben ik naar hier afgezakt.'

'Ben je hier al vanaf het begin van de lente?' onderbrak Renier hem verbaasd.

'Ja. Op het einde van maart ben ik hier toegekomen.'

'En de Britten?'

'Ik heb nog geen Engelsman gezien.'

'Maar waarvan leef je dan?'

Het mannetje grijsde schaapachtig. 'Van alles en nog wat.' Hij pulkte een tabaksschilfer van zijn onderlip en tufte enkele malen. Er verschenen diepe rimpels boven zijn ogen, alsof hij diep nadacht. 'Als je wilt, zal ik het je tonen.'

Even verscheen het beeld van Yolande voor Reniers ogen, maar hij knipperde het gewoon weg: een boeiender figuur dan dit mannetje had hij in geen jaren ontmoet, ze moest dat maar begrijpen. 'Graag,' zei hij glimlachend.

Het mannetje nam de vis op en begon naar het zuiden te lopen.

'En je hengelstok?' riep Renier hem na.

'O! Er komt hier toch niemand.'

Renier moest zich inspannen om hem bij te benen.

‘Heb je die hengelstok ook mee naar hier gebracht?’

Het mannetje tilde de vis wat hoger in zijn armen.

‘Die heb ik gekregen,’ zei hij raadselachtig.

‘Van wie?’

‘Van mevrouw Chantal.’

‘En wie is mevrouw Chantal?’

‘Mevrouw Chantal van Erdborne.’

Ze volgden nu een hazepaadje dat door de wildernis van sleedoorn en ratelpopulieren kronkelde.

‘Hoe heet je eigenlijk?’ vroeg Renier gefascineerd.

‘Manuel Vorsselmans, maar ze hebben me altijd de Vors genoemd, net zoals mijn vader, én mijn grootvader.’

‘Ik heet Renier Nachtergaele.’

De Vors bleef plotseling staan en draaide zich om.

‘Ben jij een zoon van Sebast Nachtergaele?’

‘Ja.’

‘Dan heb ik met je vader nog op de schoolbanken gezeten.’ Hij trok de vis weer wat hoger tegen zijn borst en liep verder. ‘Ik ben nog verliefd geweest op je moeder, weet je. Ik kon haar niet krijgen. Leeft ze nog?’

‘Mijn ouders zijn allebei dood.’

De Vors knikte. Hij stak nu een oude, met

melde en varkensgras begroeide weg over. ‘Hier liep vroeger de weg van Beverdonk naar Kemmersleen.’ Een beetje somber blikte hij langs de verwilderde eiken die de richting aanduiden. Op dat ogenblik kreeg Renier het boswachterhuisje in de gaten: het was een smal gebouwtje met een spits dak, en het zat bijna helemaal verscholen in sinds mensenheugenis niet meer gesnoeide vlierstruiken, rode hazelaars en linden. Alleen het in lood gevatte matglas van de raampjes onder de uitstekende nok was intact gebleven, de muurankers waren weggeroest en de voordeur was half weggerot. Een eenmanspaadje slingerde zich langs allerhande obstakels naar de achterkant van de krocht, waar ze verwelkomd werden door een vleugellamme Vlaamse gaai.

‘Woon je hier?’ vroeg Renier verbaasd.

‘Ja.’ De Vors duwde met de elleboog de achterdeur open, trad binnen en liet de vis in de grauwele gootsteen glijden. Hij begon te pompen en een ogenblik later stroelde het water over zijn slijmerige handen.

Schoorvoetend volgde Renier hem. Het keukentje, dat ook washok of bergplaats kon genoemd worden, bevatte een gammeltafeltje, een kreupele stoel en een kapotte slaapzak. In een muurkast zonder deurtje glommen potten en pannen.

‘Ben je van zins hier de winter door te brengen?’ ‘Het is zomer,’ zei de Vors laconiek. Uit de muurkast nam hij een broodmes, en als een volleerde visboer begon hij de karper schoon te maken en in mootjes te snijden. ‘Heb je geen trek in een stuk vis?’

‘Euh... Ja,’ stotterde Renier, terwijl hij schaapachtig toekeek.

De Vors nam een lelijk paars gebloemde kom, goot er wat olie in, schudde er peper en zout in, raspte er kruidnoot boven. Vervolgens nam hij twee dikke schijven van de karper, wreef ze in met iets dat sambal oelek heette en legde ze toen in de kom. Zonder op Renier te letten, liep hij naar buiten, waar hij uit iets dat ooit een kippenhok kon geweest zijn twee armvullen gedroogde heide en tijm en laurier graaide. Hij propte de kruiden in een kuil onder een gebarsten kachelrooster en gooide er een brandende lucifer in. Een rode vlam deed de stengels en bladeren knisteren. Een blauwwitte rook steeg verticaal op en dreef dan langs de jonge kop van een zonnebloem de struiken in. Met bijna tedere gebaren viste de Vors de gemarineerde moten op uit de kom en legde ze op de paarse rooster. De vis kiste en ziedde. Met twee half verkoolde stokjes draaide de Vors de moten om. Toen hij dat enkele malen gedaan had, liep hij naar binnen. Een minuut later was hij daar terug met een

goudgele stok brood en twee borden vol craquelures. Hij brak het brood in twee, prikte een stuk vis op een bord en reikte het voedsel over aan de verbouwereerde Renier.

‘Laat het je smaken!’ zei hij gemeend.

En of het smaakte! Het was jaren geleden dat Renier nog zulk heerlijk visgerecht gegeten had. De Vlaamse gaai was op de schouder van de Vors gekropen en eiste met veel krakeel stukjes van het brood op.

‘Heb je er nog enig idee van wat er omgaat in de buitenwereld?’ vroeg Renier, nadat hij het laatste hompje brood verzwolgen had. Hij was Yolande helemaal vergeten en wilde de oude man een beetje voorbereiden op de jobstijding waarmee hij nu stilaan wel voor de dag moest komen.

‘Zeker,’ antwoordde de Vors met volle mond. ‘Mevrouw Chantal heeft een televisietoestel, en een radio, en allerlei kranten.’

‘Weet je wat er vandaag gebeurd is met... dit gebied?’

‘Zeker. Het Belgisch leger stelt hier voortaan de wetten.’

‘En weet je wat er binnenkort, misschien eerstdaags reeds, gaat gebeuren?’ vervolgde Renier een beetje geprikkeld.

‘Er komt hier een munitiedepot,’ antwoordde de Vors onverstoorbaar. Hij nam het bord uit

Reniers handen, plaatste het in het zijne en liep naar de keuken. In een mum van tijd was hij terug, hurkte neer bij het smeulende vuurtje en begon een sigaret te draaien.

‘Hoe weet jij dat?’ vroeg Renier perplex.

De Vors lurkte smakelijk aan zijn dikke sigaret. ‘Er komt bij mevrouw Chantal veel volk over de vloer. Zij heeft nooit de strijd opgegeven om de onteigening ongedaan te maken. Alle denkbare politieke figuren waren bij haar te gast, maar tegen het ministerie van Landsverdediging kan niemand op. Ook de hogere geestelijkheid laat haar niet met rust.’

‘De hogere geestelijkheid?’

‘Ja, de bisschop, de deken, de kloosteroversten... Ze willen allemaal haar geld! Dat zouden ze ook krijgen indien ze mevrouw Chantal recht konden laten wedervaren. Ze faalden allemaal, want tegen de angst voor de Russen is geen kruid gewassen.’

‘Tegen de angst voor de Russen?’

‘Ja. De minister van Landsverdediging denkt dat de Russen komen.’

‘En wat denk jij?’

De Vors grinnikte. ‘Wat kunnen de Russen hier komen doen?’

‘Een munitiedepot in de lucht jagen, verdomme!’

De Vors lachte nu luidop. ‘Wel, dan zijn we er

weer van verlost, nietwaar?’

Renier keek de oude man ontgoocheld aan. Simplistische redeneringen van anderen sloegen hem steeds uit zijn lood.

‘Weet je dat de burgemeester van Beverdonk er altijd van gedroomd heeft hier een sportcentrum en een recreatiepark op te richten?’

‘Ze dromen allemaal van iets,’ zei de Vors ernstig. ‘Sommigen willen hier een natuurpark, anderen een reservaat, nog anderen een revalidatiecentrum. Mevrouw Chantal wil gewoon haar recht. En haar droom is dan ook gerechtigd.’

Renier schudde vertwijfeld het hoofd. ‘Mevrouw Chantal wil dus weer de scepter zwaaien over dit gebied, en een boswachter aanstellen, en de wandelaars laten verjagen, en jachtpartijtjes organiseren voor haar stinkend rijke vrienden, en...’

‘Dat is de droom van mevrouw Chantal niet,’ onderbrak de Vors hem kregelig.

‘O neen?’ hoonde Renier. ‘Wat droomt mevrouw dan wel?’

‘Mevrouw Chantal droomt ervan hier een asiel op te richten.’

‘Een asiel?’ stamelde Renier stomverbaasd.

‘Ja, een toevluchtsoord voor mensen en dieren die het niet meer kunnen uithouden.’

Renier hurkte nu ook neer. ‘Een asiel?’ herhaalde hij gefascineerd. De idee leek hem zo onwaarschijnlijk dat hij meesmulde.

‘Zie je,’ vervolgde de Vors zelfzeker, ‘mevrouw Chantal is haar hele leven lang altijd opgekomen voor stakkerds en sukkels. Er is in de ganse Kempen geen gesticht of ze is er beschermvrouw van. Vele verloren gelopen of door het lot zwaar getroffen mensen echter kunnen in een gesticht niet aarden. Hier zouden ze veel vrijer zijn.’

‘Maar zoiets is toch een utopie!’ wierp Renier verbouwereerd op. ‘Dieren, ja, tot daar. Als hier niet mag gejaagd of gestroopt worden, dan zouden ze hier als het ware een nieuw aards paradijs vinden. Maar mensen... Er moet tenminste toch accommodatie zijn: woningen, voedselvoorziening, geneeskundige verzorging...’

De Vors glimlachte fijntjes. ‘Het kasteel is groot, de kazerne en de loodsen staan leeg, de oude pachthoeven kunnen met wat goede wil weer opgekalefaterd worden. En wat de voeding betreft: ontspoorde of uitgestoten mensen zijn met weinig tevreden. Vergeet trouwens niet dat gans Beverdonk hier tijdens de laatste oorlog een aardappelveld, een bonenveld en een korenakker had liggen. Dat zal de burgemeester ook nog wel weten. Bovendien is dokter Rumolds van Middeldonk één van mevrouw Chantals fideelste vrienden.’

Renier wilde repliceren dat dokter Rumolds sinds mensenheugenis de naam had niet goed

snik te zijn, maar hij zweeg; het plan leek hem zo fantastisch, zo door en door nobel, én het bood tegelijkertijd zulke unieke perspectieven, dat hij zijn scepticisme verdrong en eveneens luidop begon te dromen.

‘Verlaten jongeren en kunstenaars in nood zouden hier terecht kunnen,’ zei hij zacht, ‘dat is waar. En de planten die de mensen onkruid noemen, zouden hier welig gedijen. En de diersoorten die op het punt staan uit te sterven, zouden hier weer op adem kunnen komen. De droom van mevrouw Chantal is absoluut creatief, is zo heilig dat hij bijna iets met de schepping te maken heeft. Ik zou die dame weleens willen leren kennen.’

‘Dat is mogelijk,’ zei de Vors, terwijl hij zijn peukje buiten het bereik van de fervent pikkende Vlaamse gaai probeerde te houden.

De zwarte raven

Ver achter Beverdonk geleken enkele dralende wolkenlierten op een oranje hooggebergte toen de Vors eindelijk besloot Renier bij mevrouw Chantal te introduceren. De hele namiddag hadden ze over het domein gezworven: op de Muggenberg hadden ze gezien hoe enkele reeën zich schurkten tegen de stammen van jonge berken; in de Plassendonk hadden ze een paar scholeksters zien neerstrijken; in de Haverdonk hadden ze tenminste drie ijsvogeltjes gezien; op de bremheuvel waren ze uitgekomen bij het nest van een haas; in de buurt van het Elzenbroek hadden ze frambozen geplukt; op de Hagedissenheide hadden ze ademloos de spiegelgevechten van enkele kemphanen gadeslagen. Geen ogenblik had Renier aan Yolande gedacht. Hij was van de ene verrassing in de andere verstomming gevallen, en hij had zelfs de tijd niet gevonden om zich te realiseren dat hij honger en dorst had. Ze liepen nu door een groot beukenbos op het geluid van duizenden kikkers af. Kroonlijsters, merels en nachtegalen zongen tegen elkaar op. Het amber van de overjaarse dorre bladeren, het smaragd van de stammen en

het opaal van de lucht tussen de kruinen maakten hun tocht bijna bovenaards. Toen ze aan de rand van het bos kwamen, stootten ze op de zwaar verroeste prikkeldraad van de omheining. De Vors bevond zich echter op vertrouwd terrein; zonder aarzelen liep hij Renier voor tot waar een kolossale, dorre en gedeeltelijk ontschorste beuk in het obstakel geploft was. Hij sprong op de stam en begon erover te lopen als over een evenwichtsbalk. Renier volgde hem met gespreide armen. Aan de andere kant van de afsluiting stonden ze eensklaps te midden van enorme paarsrood bloeiende en sterk geurende rododendrons. Een eenmanspadje leidde hen tot aan de rand van een brede, hoefijzervormige slotgracht, die bezaaid was met waterlelies, gele plompen en waterkers. Achter het water doemde het slot op: een zandstenen sprookjeskasteel met ranke torentjes en kantelen. Ze volgden een drassig wegje langs het water. Waar ze kwamen, hielden de kikkers op met kwaken. Toen ze aan de voorkant van het kasteel waren, zei de Vors: ‘Er zit hier een snoek die tenminste een meter lang is. Ik heb al alles geprobeerd om hem te vangen, maar hij is me steeds te slim af. Soms denk ik dat hij behekst is.’

‘Je kunt misschien pogen hem te schieten,’ opperde Renier.

‘Dat zou niet eerlijk zijn!’ vloog de Vors op.

‘Vissen schieten... Vertel me niet dat jij je met zoiets bezighoudt.’

‘Natuurlijk niet,’ prevelde Renier beschaamd. ‘Het was maar een inval.’

‘Die jonge mensen tegenwoordig helpen alles naar de bliksem met hun invallen,’ mopperde de Vors korzelig. ‘Ze hebben geen benul van de eeuwenoude erecode die bijvoorbeeld voorschrijft dat je een vis als visser bekampt...’

Ze betraden de sintelweg die, aan weerszijden afgebakend door jonge abelen en door de prikkeldraadversperring, van het kasteel naar een bruggetje over de Nete liep. De smeedijzeren poort, die tussen twee in de gracht geplante arduinen palen hing, stond wagenwijd open. De weg eindigde gaffel vormig voor een zwartgrijze pui, waartegen een tiental azalea's knalgeel bloeiden. Op de balustrade zaten twee immense zwarte raven. Toen de vogels hen opmerkten, begonnen ze rauw krassend heen en weer te trippelen.

‘Ik wist niet dat er in de Kempen nog zwarte raven voorkwamen,’ zei Renier verbaasd.

‘Mevrouw Chantal heeft dit koppel uit Duitsland laten overkomen, in de hoop dat ze zich zouden voortplanten. Ik vermoed echter dat het twee wijfjes zijn: ze willen niet van het kasteel weg.’

‘Misschien werden ze door mensen grootge-

bracht, en dan hebben ze nooit geleerd hun aas in de natuur te vinden.'

Ze bestegen het bordes. Met de rechterhand rukte de Vors aan de ouderwetse bel en met de linker joeg hij de tamme raven op stang. De overgaande bel herinnerde Renier aan die van de Beverdonkse ijscoman: een klank die het midden hield tussen die van een tintinnabulum en die van een schoolbel.

'Het onderhoud van zo'n kasteel zal wel een en ander kosten,' zei hij zenuwachtig. 'Hoeveel bedienden heeft mevrouw?'

'Geen,' antwoordde de Vors. 'Nu toch niet meer. 's Zaterdags komt Rasmine van de "Zomerroos" hier schoonmaken.'

Renier wilde vragen hoe één vrouw op één dag per week kon klaarkomen met zulk een gebouw, maar op dat ogenblik ging traag de grote deur open. Hij had zich eigenlijk aan alles verwacht, behalve aan wat hij nu zag. Twee prachtige windhonden begeleidden een, voor haar leeftijd, schokkend mooie vrouw: groot was ze, bijna zo groot als hij, en haar zilverwitte haren krulden rijkelijk rond haar zeldzaam harmonieus gezicht; het ragfijne filigraan van haar halssnoer glansde betoverend boven de rand van haar smaakvolle zwarte jurk. Haar azuurblauwe ogen keken onderzoekend van de Vors naar Renier, en toen zei ze traag, met een diepe stem die

klaarblijkelijk geen tegenspraak duldde:

‘Stel meneer eens voor, Manuel!’

‘Dat is Renier Nachtergaele, mevrouw Chantal. Hij is van Beverdonk, en hij kwam... Hij is...’ stotterde de Vors.

‘Kunstschilder,’ vulde Renier aan, terwijl hij de hem toegestoken hand drukte.

‘Ach zo,’ zei mevrouw Chantal beminnelijk. ‘Mijn broer zaliger was een groot bewonderaar van de schone kunsten. Hij placht ook te schilderen. Maar komt toch binnen! Jullie komen net bijtijds: de tafel staat gedekt voor het souper.’ Door een ruime hall, waarin starre portretten hingen boven de zwartbruine lambrizing, liep ze hen voor naar de huiskamer, die feitelijk een ridderzaal was. De hazewinden liepen onmiddellijk naar hun plaats aan weerszijden van de haard. Boven de zeldzaam antieke meubels tegen de wanden hingen allerlei heraldieke voorwerpen, jachttrofeeën en prenten. Op de parketvloer lagen dierenhuiden, die varieerden van zwart tot vuurbruin. De achterzijde was helemaal in glas; een moderne schuifdeur gaf uit op een veranda, die meer op een lustprieel geleek. Achter een zwarte boekenkast aan de rechterkant stond een deur open op een vertrek dat klaarblijkelijk de keuken was. De lange tafel in het midden van de zaal was smaakvol gedekt voor één persoon. Er stonden twee al-

basten kandelaars op, waarin rode kaarsen brandden.

Mevrouw Chantal bood hun de twee stoelen aan weerszijden van het hoofdeinde aan en liep toen statig naar de keuken. De couverts, die ze op het smetteloze tafellaken voor hen plaatste, stamden tenminste uit de vorige eeuw. Vervolgens bracht ze een wijnmandje met een stoffige fles bourgogne erin. Dan kwam de broodschaal, en tenslotte volgde een paars gebloemde terrine, waaruit heerlijke dampen opstegen. Renier, wiens honger weggeëbd was bij het aanschouwen van de bijna ceremoniële gebaren waarmee dit alles gebeurde, moest onwillekeurig glimlachen toen hij de slaafs devote uitdrukking op het gelaat van de Vors in de gaten kreeg. Mevrouw Chantal glimlachte eveneens terwijl ze plaatsnam, maar dan wellicht van voldoening.

‘Wild konijn met tijm,’ zei ze vriendelijk, ‘jouw lievelingsgerecht, Manuel.’

‘Op de Riegheide hadden ze weer strikken uitgezet voor de reeën, mevrouw Chantal,’ zei de Vors onderdanig.

‘Dan eten we eerstdaags misschien reerug, nietwaar?’ Ze legde een flinke brok van een konijnerug op Reniers bord, en ook de Vors kreeg zo'n stuk. ‘Vul jij de glazen, Manuel?’ Alhoewel er heel wat mysteries in de lucht hingen, tastte Renier gretig toe. Vaag speelde het

door zijn hoofd dat hij absoluut Yolande moest opbellen, maar hij verdrong de gedachte weer met de bedenking dat dit sprookje onmogelijk nog lang kon duren. De wijn was van 1958 merkte hij, het moest voorzeker een gezegend jaar geweest zijn. Tersluiks constateerde hij dat de Vors heel voornaam zat te eten, met mes en vork, zoals het betaamde. Toen hij zijn tweede stuk had verorberd en met een hompje brood het laatste restje van de saus uit zijn bord veegde, hoorde hij mevrouw Chantal tot zijn onthutsing vragen: ‘En is meneer Nachtergaele nu de man op wie wij zaten te wachten, Manuel?’

De Vors verslikte zich zichtbaar. Hij kauwde enkele malen gehaast, maakte een paar slikbewegingen, dronk even en antwoordde deemoedig: ‘Ik weet het niet, mevrouw Chantal.’ ‘Je weet het niet?’ repliceerde ze vriendelijk berispelend.

‘Ik weet alleen maar dat hij weet wat er met het domein gaat gebeuren. Hij heeft de laatste berichten vernomen.’

‘Op wat voor een man zaten jullie te wachten?’ vroeg Renier een beetje bot.

Mevrouw Chantal veegde langzaam de lippen af met haar opgerold servet.

‘Op een weerbaar iemand die ons... een dienst wil bewijzen,’ zei ze afgemeten.

‘Wat voor een dienst?’

‘Schenk nog eens vol, Manuel!’ Traag stak ze een lange donkerbruine filtersigaret op. ‘Je schijnt mij niet te kennen, meneer Nachtergaele.’

‘Het spijt me, mevrouw. Ik wist slechts amper dat het kasteel nog bewoond was. Voor ons, Beverdonkenaars, eindigt het dorp bij de omheining van de Britse basis. Enfin, het militair domein.’

‘Vroeger was dat niet zo, weet je.’ Mevrouw Chantal blies de rook bedachtzaam voor zich uit. ‘Uit de geschiedenis van Beverdonk kun je de naam Van Erdborne onmogelijk wegdenken. Een kwarteeuw geleden werd op bruuske en onverantwoord dictatoriale wijze een einde gemaakt aan de rol die wij altijd in het dorp gespeeld hadden. De enige verbindingsweg tussen het kasteel en het dorp was eensklaps dat infernale karrespoor tussen de Nete en de prikkeldraadversperring. Doordat wij, via het bruggetje over de Nete, alleen nog maar heelhuids in Middeldonk konden geraken, richtten wij ons voortaan voornamelijk op dat dorp. Sommige banden met Beverdonk bleven natuurlijk bestaan.’

Renier dronk een flinke teug wijn, smakte waarderend met de lippen, zoals hij dacht dat kenners dat deden, en zei nogal plomp: ‘Ik begrijp niet dat een familie als de Van Erdbornes het voorvaderlijk domein zo vlug prijs gaf. Het etatisme

reikte in dit land toch nooit zo ver dat men uitgestrekte familiedomeinen in een handomdraai kon onteigenen. Of wél?’

Mevrouw Chantal zette een beteuterd gezicht op. ‘Haal nog eens een fles uit de kelder, Manuel!’ Van terzijde keek ze de Vors enkele ogenblikken na. ‘Dertig jaar geleden, meneer Nachtergaele, was de situatie in de familie zo dat mijn broer, Waldemar, enorme bezittingen had verworven in het toenmalige Belgisch-Kongo en zich daar meer dan waarschijnlijk voorgoed had gevestigd, terwijl ik, op achtendertigjarige leeftijd, jawel, mijn jawoord had gegeven aan een Limburgse landjonker aan het hoofd van onoverzichtelijke landerijen, wiens vrouw een jaar voordien was overleden. Dat betekende dat mijn vader - die toen zeventig was - hier alleen achterbleef. Hij begon te dubben, te suffen en werd onderhevig aan vlagen van kindsheid. In die tijd gebeurde het dan dat hij zich - zeker en vast in een toestand van geestelijke zwakte, en misschien met in het achterhoofd de bijgedachte dat het domein alleszins niet in handen van bepaalde ervvijanden mocht vallen - liet ompraten door enkele gehaaide politici, onder wie de toenmalige burgemeester van Beverdonk, Rigo Dunnege, die alleen maar dacht aan de arbeidsplaatsen voor ouder wordende diamantslijpers, die hier door de Britse aanwezigheid

zouden gecreëerd worden. Toen mijn broer en ik daarover het eerste woord opvingen en argwaan kregen, en ons licht gingen opsteken bij de notaris, stonden we reeds voor een voldongen feit. Van toen af aan is mijn leven één kruistocht geweest om deze stommiteit ongedaan te maken. Vergeefs echter. Mijn vader heeft het onheil dat hij aangericht had niet meer moeten beleven. Hij stierf op het einde van de vijftiger jaren, een goed half jaar voordat mijn broer al zijn bezittingen in Afrika verloor en berooid naar huis terugkeerde. Omstreeks die tijd verongelukte mijn man; zijn volwassen kinderen kochten me uit, zodat ook mij niets anders overbleef dan naar hier te komen. Ons beroepend op de zwakzinnigheid van vader tijdens de transactie, hebben mijn broer en ik hemel en aarde bewogen om het familiedomein te recupereren. Wij hebben formele, zelfs officiële beloften afgedwongen van alle denkbare vooraanstaanden; wij hebben het gerecht erbij gesleept; wij hebben naar de koning geschreven. Niets baatte! Toen mijn broer verleden jaar stierf, deed hij mij op zijn sterfbed beloven de strijd niet op te geven. En ik heb niet gecapituleerd! Ik heb getelefoneerd en geschreven, ik heb gepoogd de pers onder de arm te nemen, ik heb gefleemd en steekpenningen uitgedeeld. Niets hielp! En toch heb ik me bij de toestand niet neergelegd. Ik zal niet rusten, en

zeker nooit berusten, voordat ik dood ben.’

Bitter fixeerde ze de Vors die, met een ontkurkte fles in de hand, onbeweeglijk en ademloos naar haar stond te luisteren.

‘Giet maar in, Manuel!’

Echt gebiologeerd had Renier al die tijd naar haar geluisterd. Voor het eerst in zijn leven was hij werkelijk onder de indruk van een vrouw gekomen; tegenover haar voelde hij zich een oppervlakkige, warhoofdige, willoze meeloper. Hij kon nu ook enigszins de extase-houding van de Vors begrijpen.

‘En nu verwacht je van mij dat ik... jullie zou helpen?’ verbrak hij tenslotte onzeker de stilte. Hij grijnsde eensklaps bij de gedachte van wat 's morgens gebeurd was.

‘Udo Willebrands, de burgemeester van Beverdonk, verwacht dat ook. Hij wil hier een sportcentrum en een recreatiepark oprichten notabene! En dan te bedenken dat ik maar een doodgewone kunstschilder ben, een allesbehalve dappere en liefst teruggetrokken levende Kempenaar...’ Hij lachte luidop nu, een beetje onnatuurlijk. ‘Udo wil mij een soort pressiegroep doen oprichten, iets waarvoor ik helemaal niet deug, omdat ik niet het kleinste tikkeltje demagogische aanleg heb.’ Hij dronk zijn roemer met een wild gebaar leeg. ‘In het ergste geval, maar dan moet ik bijna doodgetergd zijn, vloek ik. En wie in 's hemelsnaam

wordt er nu geholpen met een vloekende kunstschilder? Je hoort het: ik behoor tot de vloekende klasse, tot de mensen die aan de kant van de weg met de gebalde vuisten in de zakken hun woede verkroppen.'

Hij snoof cynisch en goot ditmaal zelf zijn glas vol.

Mevrouw Chantal monsterde hem geamuseerd. 'De plannen van de burgemeester van Beverdonk zijn het ook niet waard dat je je ervoor inzet,' zei ze traag. 'Dat zijn politieke luchtkastelen. Het gewestplan voorziet voor Beverdonk trouwens ruimte te over om daar ergens een sportcentrum in te planten.' Ze nipte ook even aan haar roemer. 'Mijn droom gaat véél en véél verder, is daarenboven absoluut origineel én revolutionair, iets waarvoor elke rechtgeaarde kunstenaar zich onvoorwaardelijk zou engageren! Bovendien stel ik een reëel kasteel in pand én de nodige fondsen. Voeg daar dan nog bij dat ik toch met recht en reden aanspraken doe gelden op het zo ongelukkig verwanseld familiebezit.' Ze stak alweer een sigaret op. 'Heeft Manuel je over mijn droom verteld?'

Renier knikte. 'Hij had het erover dat je hier een asiel wil oprichten.'

'Juist!' Mevrouw Chantal glimlachte vol dankbare beminnelijkheid tegen de braafjes toehorende Vors. 'Een toevluchtsoord voor mensen

die niet meer weten waarheen, en vanzelfsprekend ook voor in de steek gelaten dieren, voor al te veel en al te lang verdelgde planten. Kortom: voor al wie en al wat niet meer kan ademen in én het tempo niet meer kan volgen van deze naar de ondergang en de dood razende consumptie-maatschappij...'

Ze keek Renier vol geestdrift aan. 'Is dat geen heerlijke droom?'

'Subliem!' gaf Renier toe. De wijn had zijn bloed heerlijk doen gloeien, zijn hersenen behaaglijk beneveld. 'Maar welke rol zou ik in die droom kunnen spelen?'

Mevrouw Chantal duwde resoluut haar sigaret uit. Er verscheen een harde uitdrukking op haar edel gezicht.

'Ik heb alle hoop op gerechtigheid laten varen, ik geloof niet meer in wettelijke wegen. Als morgen of overmorgen de militairen komen aanrukken met hun munitie, staan we voor een voldongen feit. Dan helpt er geen lievemoderen meer, dan is het domein voor eeuwig van het Belgisch leger. Wij moeten het recht en de wet zelf in handen nemen, om de publieke opinie wakker te schudden én op onze kant te krijgen. Wij moeten voor sensatie en opschudding zorgen: dan komt de pers hals over kop aanzetten, dan bereiken we de logge en passieve massa. Ik wil alle verantwoordelijkheid op mij nemen!'

De Vors had ervoor gezorgd dat Reniers glas weer gevuld was, zodat hij zijn verbouwereerdheid kon wegspoelen.

‘En hoe zou jij... zouden wij voor sensatie en opschudding kunnen zorgen?’ vroeg hij weifelend.

‘We versperren de toegangswegen, we barricaderen ze!’

‘De soldaten zullen de obstakels gewoon terug verwijderen.’

‘Niet als er met geweervuur bedreigd wordt!’ Renier keek haar geschrokken aan.

‘Om dreigementen zullen ze niet veel geven,’ stamelde hij. ‘Dan schieten we!’

Mevrouw Chantal liet alle verfijning varen en dronk nu ook met volle teugen.

‘We schieten natuurlijk eerst in de lucht,’ zwakte de Vors, die juist de derde fles had gehaald, haar drastische bewering af.

‘Hoe zit het nu? Doe je mee?’ drong mevrouw Chantal aan. ‘Ik neem alle verantwoordelijkheid op mij, ik organiseer alles.’

‘Ik weet niet,’ aarzelde Renier. ‘Ik ben verloofd, weet je. Ik zou eerst toch eens moeten telefoneren...’

‘Op ons welslagen!’ toostte mevrouw Chantal. ‘Op het asiel van Beverdonk!’

De hop

's Anderendaags werd Renier wakker in een reusachtig hemelbed. De zon streefde toverachtig het roodbruine baldakijn, en door de openstaande balkondeur drong een wilde geur van hars en levend water naar binnen. Zijn mond was kurkdroog, maar de misselijkheid die anders na een drinkgelag bij vlagen in hem opwelde, voelde hij niet. Bezorgd overdacht hij dat hij de avond tevoren dure eden gezworen had. Wat zou Yolande zeggen? Ze was zo op fatsoen gesteld, ze gaf altijd af op mensen die het waagden zijsprongetjes te maken. Nooit zou hij zijn gedrag kunnen goedpraten.

Ergens boven hem begonnen eensklaps roeken te krakelen. Hij gooide het fijne dek van zich af en stond op. Zijn donkerblauw polohemdje en zijn dito fluwelen broek lagen nog op het plankier zoals hij ze van zijn lichaam gestroopt had. Hij moest op zijn buik gaan liggen om zijn zwarte halfaarzen vanonder het bed uit te halen. Een ogenblik later stond hij zwaar in en uit te ademen op het balkon. Het ijzer van de balustrade was nat van de nevel die zachtjes terug in de aarde kroop. In de gracht zwommen eenden en

waterhoenders kriskras door elkaar. Wat verder, op een heiduin achter de omheining van het militair domein, zag hij eensklaps een vreemde vogel neerstrijken. Op het eerste gezicht dacht hij dat het een Vlaamse gaai was, maar toen hij de lange snavel en de grote kuif opmerkte, schudde hij verbijsterd het hoofd. Toen, aan de rand van de gracht beneden hem, de Vors brood in het water begon te gooien voor twee knobbelzwanen, legde de vogel zich plat in het zand, zodat hij omzeggens niet meer te zien was.

‘Hela!’ riep hij naar de Vors. ‘Wat voor een vogel is dat ginder?’ Hij wees met de vinger naar de heiduin.

‘Een hop!’ riep de oude man. Hij keek niet eens weg van de zwanen. ‘Een trekvogel. Wacht maar tot je hem hoort zingen!’

‘Zitten er hier zo nog?’

‘Eén koppel! Vroeger zag je die hier geregeld. Mevrouw Chantal had er de laatste twintig jaar geen meer gezien; ze dacht dat ze uitgestorven waren.’ De Vors veegde de handen af aan zijn broek en keek nu wel op. ‘Zeg, wanneer gaan we aan de slag? De knapzak staat al een halfuur klaar, weet je!’

‘Ik kom!’ zei Renier. Ik moet eerst absoluut naar Yolande bellen, dacht hij, terwijl hij langs de brede trap naar beneden liep. De ridderzaal was verlaten. Hij stak zijn hoofd in de keuken,

die een zeer oude doch nette aanblik bood, maar ook daar was geen kat te bespeuren. Dus liep hij door de veranda naar buiten. Naast de deur stonden een volgepropte ransel en twee fonkelnieuwe dubbelloops-geweren.

‘Waar is mevrouw Chantal?’ vroeg hij aan de Vors, die naar een versteven spreeuwejong tussen zijn voeten stond te kijken.

‘Die slaapt nog. Ze is achtenzestig, weet je.’ ‘En de windhonden?’

‘Die blijven altijd bij haar.’ Hij keek Renier met gefronste wenkbrauwen aan. ‘Je hebt je niet geschoren, zie ik! In de badkamer vind je toch alle gerief?’

Verlegen streek Renier met de hand over zijn raspande kin.

‘Ik ben het vergeten. Waar gaan we beginnen?’ ‘De hoofdingang ligt aan de kant van Beverdonk. Als ze komen, zal het in eerste instantie langs daar zijn. De ingang aan de zijde van Kemmersleen is secundair. Wacht... Ik ben de bijlen vergeten.’

De Vors gooide het spreeuwejong in het water en liep naar de achterkant van het kasteel.

Renier hurkte neer tussen de lissen en schepte met beide handen water. Hij hoosde het in zijn gezicht en begon proestend te wrijven.

‘Hee, wie ben jij?’ hoorde hij plotseling een verrassend frisse meisjesstem vragen.

Hij draaide zich verbouwereerd om en knipperde verbaasd met de ogen. Roodkapje! schoot het door zijn hoofd. Het meisje droeg inderdaad een roodwitte boerenzakdoek om het hoofd geknoopt, maar het was tegelijkertijd ook het mandje met de witte melkkan en de twee goudgele broden erin aan haar arm dat hem deze associatie opdrong.

‘Ik ben Renier Nachtergaele,’ zei hij beduusd. ‘En wie ben jij?’

‘Rasmine Aldelhof.’ Ze keek hem met haar gazelleogen vrank aan. ‘Wat kom je hier doen?’ ‘Euh... niets,’ antwoordde hij ongemakkelijk. Pas nu ontdekte hij hoe mooi ze was. Haar blauwig-zwarte haren waren tot een paardestaart samengebonden, in haar kin zat een leuk kuiltje, naast haar linkerneusvleugel brak een klein litteken de gaafheid van het madonnagezichtje. ‘Ik ga een wandeling maken met de... met Manuel Vorsselmans.’

‘Een wandeling?’ Ze beroerde met haar rechterklomp de kolf van een geweer.

‘Misschien schieten we een konijntje...’

Ze zette de korf op de stoep voor de verandadeur en voelde ongegeneerd met beide handen of de siergordel in haar lenden wel goed zat. Op dat ogenblik zag ze de Vors naderen, met een bijl op elke schouder.

‘Jullie gaan zeker op berejacht?’ zei ze met een

guitige frons in haar voorhoofd.

‘Goed geraten, Rasmine!’ riep de Vors. Hij zag er werkelijk opgeruimd uit. ‘Ga maar binnen. Mevrouw Chantal heeft je een en ander te vertellen!’

Hij nam de rugzak op, duwde hem in de handen van Renier en hing vervolgens aan elke bijsteel een geweer.

‘Komaan!’

Renier talmde een ogenblik, keek van de ransel naar het meisje, grinnikte even, zei tenslotte: ‘Tot ziens, juffrouw!’ en liep de Vors achterna. Aan de overkant van de vest gekomen keek hij benieuwd naar de veranda, maar ze was nergens meer te bespeuren.

‘Een gouden kind,’ zei de Vors zonder om te kijken. ‘Wie haar kan krijgen, is de gelukkigste vent van de wereld.’

‘Ze is zeker al wel verloofd?’

‘Dat weet ik niet. Het zal wel. De jongemannen uit de buurt zullen wel niet blind zijn, zeker?’ ‘Nee. Dat kind heeft beslist tientallen aanbidders.’

Schuldbewust dacht Renier weer aan Yolande. Ik zal haar eventjes gedag gaan zeggen en op de hoogte brengen, dacht hij, straks, als het zwaarste werk bij de hoofdingang achter de rug is.

‘Waar woont ze?’

‘Op de “Zomerroos”.’

‘De “Zomerroos”?’

‘Een grote hoeve aan de weg naar Middeldonk, de grootste van de streek: honderd koeien, als het er niet meer zijn.’

Ze liepen bijna een halfuur voordat ze de hoofdingang van het domein bereikten. De gigantische loodsen, de gasketel, de brandputten, het asgrauwe kazernecomplex, het parkeerterrein, het oefenterrein: alles zag er hopeloos verwaarloosd uit. Blijkbaar hadden de Britten jaren geleden al de strijd met de verfkwast, de poetslap en de schoffel tegen het Kempense zand opgegeven. Er was een dubbele smeedijzeren poort die hun werk beslist zou vergemakkelijken. Achter die poort begon een berkenlaan die uitgaf op de grote weg van Beverdonk naar Kemmersleen. Gelukkig lag de laan er totaal verlaten bij, zodat ze ongestoord aan hun werk konden beginnen. Het grote bord waarop BRITISH CAMP/HEADQUARTERS te lezen stond, was het eerste dat er moest aan geloven: met vereende krachten sloopten ze het en sleepten ze het tot achter de poort. Twee slagbomen en drie vlaggemasten moesten de gesloten poort stutten. Vervolgens kwamen de twee wachthokjes aan de beurt: die werden omvergeduwd en dan met bovenmenselijke inspanningen tot tegen de poort gewenteld. Al spoedig moest Renier con-

stateren dat de Vors niet improviseerde bij het opwerpen van deze schans. Integendeel, alles gebeurde weloverwogen, elk onderdeel van het obstakel sorteerde een optimaal effect. De kratten, vaten en bussen stonden tussen de twee dichtstbijge bouwten als het ware te wachten om de barricade een indrukwekkende aanblik te helpen geven. Van de hele kazerne bleek trouwens geen enkele deur gesloten te zijn, en bijna in elk gebouw lag wat rommel die niet te zwaar was om te versjouten. De Vors werkte als een bezetene, en Renier moest alle moeite van de wereld aanwenden om zijn streng te trekken. Omstreeks het middaguur was het voornaamste werk verricht. Toen werden ze ook geconfronteerd met de eerste toeschouwers. De postbode, een corpulente vent met een dikke hoornen bril op, kwam tot voor de poort gefietst, sloeg hen een tijdje stilzwijgend gade, wist blijkbaar niet wat hij van hun labeur moest denken en vertrok schuddekoppend. Wat later daagden twee vrouwen op. Ze droegen hun keukenschorten nog en hun pantoffels; met de melkige armen onder de boezem gevouwen begonnen ze druk te fezen. Dit was klaarblijkelijk het teken voor vele anderen dat er wat te beleven viel én dat de kust veilig was, want binnen een mum van tijd troepte een ganse meute nieuwsgierigen voor de versperring sa-

men. Renier was zo verlegen dat hij zich nog amper durfde vertonen. Voor de Vors echter betekende die belangstelling alleen maar succes en dus dreef hij het tempo van zijn zwoegen nog op. Toen de karwei opgeknapt was, omdat er niets meer te vertellen viel, spraken ze de knapzak aan: er zaten dikke boterhammen in met zure zult ertussen, en die smaakten opperbest. Een klein stoopte graanjenever moest hun dorst lessen. Wanneer alles verorberd was, dook de politiecommissaris van Beverdonk op. Vanachter de prikkeldraad naast de barricade riep hij met de handpalmen rond de mond: ‘Renier! Hee, Renier!’

‘Gebaren alsof je hem niet hoort,’ fluisterde de Vors. ‘Het is nog te vroeg voor explicaties.’ ‘Ik zou toch eens met mijn verloofde moeten gaan praten,’ wierp Renier zenuwachtig op. ‘Ze heeft me in twee dagen niet meer gezien en weet niet wat er gaande is.’

‘Dan zien we je niet meer terug!’ beet de Vors hem toe. ‘Vrouwen kunnen met twee woorden de heiligste idealen in de grond boren.’

‘Zeg, Renier!’ riep de commissaris weer. ‘Kom eens tot hier! De burgemeester wil je wat vragen!’

Schichtig keek Renier nu toch naar de commissaris. Hij zag ook de burgemeester staan, maar die wuifde alleen maar en drukte toen de handen

samen, alsof hij Renier van in de verte wilde feliciteren.

‘Voorlopig zijn we hier lang genoeg geweest,’ besloot de Vors, wie het gebaar van de burgemeester beslist ook niet ontgaan was. ‘We hebben nog een klusje op te knappen. Neem jij de bijlen maar, ik zal de geweren wel voor mijn rekening nemen.’

‘De burgemeester zegt dat je voorzichtig moet zijn met die geweren!’ hoorden ze de commissaris nog brullen, terwijl ze de terugweg aanvatten. Ditmaal volgden ze de omheining aan de kant van het Albertkanaal. De grashoppers sprongen voor hen uit, de zandblauwtjes lieten hun kopjes hangen in de broeierige hitte.

‘Als we de mensen van Beverdonk voor ons plan konden winnen,’ piekerde de Vors luidop, ‘dan hadden we een ernstige kans om deze strijd in ons voordeel te beslechten. Ben jij nogal populair in het dorp?’

‘Ik denk het niet,’ antwoordde Renier verlegen. ‘Ik ben een kunstenaar. Enfin, dat geloof ik toch, en in de Kempen kun je al evengoed de dorpsidioot zijn’.

‘Probeer zo snel mogelijk dat minderwaardigheidscomplex van je af te schudden’, zei de Vors zonder om te kijken. ‘Kunstenaar of havenarbeider: het maakt geen verschil als je aan eenzelfde betere wereld bouwt. En wat de dorps-

idiot betreft: ik heb in Beverdonk voor de oorlog nooit zoveel volk in de kerk gezien als toen Mandus van de Horst begraven werd, en toch had die zijn ganse leven niets anders gedaan dan zich voor de aap laten houden.'

De ingang aan de zijde van Kemmersleen was niet veel zaaks: een poort waar ternauwernood een vrachtwagen door kon. Er had ooit een spoorweg gelegen, die waarschijnlijk naar het station van Kemmersleen had geleid, want er zaten nog staven tussen de verzakte kasseien en tegen een barak wat verder lagen de overige roestige resten van de lijn opgestapeld. Het versjouwen van de staven was nog doenbaar, maar toen de dwarsliggers aan de beurt kwamen, moest Renier bovenmenselijke inspanningen opbrengen om gelijke tred met de Vors te kunnen houden. Gelukkig kwamen er geen nieuwsgierigen opdagen, zodat hij zich alleen maar tegenover deze taaie, pezige dokwerker kon belachelijk maken. Het was laat in de namiddag toen ze de laatste hand aan dit obstakel legden. 'Hier geraken ze zelfs met geen tank door,' zei de Vors tenslotte trots.

'Met een bulldozer vegen ze alles in een oogwenk weg,' opperde Renier defaitistisch.

'Dan schieten we!' repliceerde de Vors resoluut. 'Vanaf morgenvroeg trekken we de wacht op. Ik neem de hoofdingang wel voor mijn rekening,

wees maar gerust.'

'Maar met een snijtang kunnen ze toch overal een gat in de prikkeldraad knippen?' wierp Renier een beetje moedeloos op.

'Dan schieten we!' herhaalde de Vors obstinaat. 'Hoe kunnen we schieten als we ze niet zien? We kunnen toch niet overal zijn?'

'Neen.' De Vors gooide de bijlen en de lege ransel over zijn schouder en begon in de richting van het kasteel te stappen. 'Ik reken erop dat we over enkele dagen niet meer alleen zullen zijn om de goegemeente aan het verstand te brengen dat het ons bloedige ernst is.'

Renier keek met afschuw naar de geweren in zijn handen. De geweren die hij tot voor vandaag ooit ter hand had genomen, waren luchtbuksen geweest tijdens de kermis, aan de schiettent.

'Het zou nog weleens maanden kunnen duren voordat het Belgisch leger hier zijn intrek neemt,' poogde hij zichzelf gerust te stellen.

'Je onderschat mevrouw Chantal,' zei de Vors laconiek.

Hij had inderdaad mevrouw Chantal onderschat, want toen ze op het kasteel aankwamen, leek de veranda vrijwel omgetoverd tot het hoofdkwartier van een strijdmacht te velde: tussen een stafkaart, vastgespeld op een schildersezel, en een groteske waslijst met alle mogelijke namen van publikatiemedia erop, gehecht aan een

rechtopstaande strijkplank, troonde de nobele dame bij een berg paperassen en een telefoontoestel.

‘Ik heb de hele pers gemobiliseerd,’ begroette ze hen triomfantelijk. ‘Morgen geven wij een persconferentie in de ridderzaal!’

Renier, die nu wel moest inzien dat deze geschiedenis de grenzen van het picareske zou overschrijden, ging moedeloos op een rieten stoeltje zitten.

‘Het spijt me,’ zuchtte hij, ‘maar ik geloof niet dat ik jullie nog verder van dienst zal kunnen zijn. Van geweren heb ik geen verstand, en ik ben als de dood voor de nieuwsgierige blikken van de mensen van Beverdonk.’

Hij wilde er ook nog aan toevoegen dat hij directeur van de tekenschool was, en dat hij bang was voor de toorn van zijn verloofde, en dat hij eigenlijk nooit had wakker gelegen van militarisme en pollutie en politieke corruptie, maar mevrouw Chantal sneed hem de pas af door te zeggen dat ze dat wel vermoed had en dat er voor hem een opdracht was uitgestippeld die in de lijn van zijn persoonlijkheid lag.

‘Op het atelier van mijn broer zaliger vind je papier, doek, panelen, verf en schildersgereedschap,’ vervolgde ze. ‘Wij verwachten van jou dat je allerhande puntige slogans en, indien het je zint, karikaturen en cartoons zou tekenen of

schilderen. Die kunstwerken afficheren we dan overal langs de omheining. Wat denk je ervan?’

‘Voor zoiets voel ik wel meer,’ mompelde Renier, in de war gebracht. In werkelijkheid voelde hij daar helemaal niets voor, maar het zou hem alleszins uit de loopgraven houden en uit het vizier van zijn dorpsgenoten.

Die avond aten ze gebraden fazanten, die de Vors heel vernuftig gestrikt had. Mevrouw Chantal verontschuldigde zich honderdmaal omdat ze de tijd niet gevonden had voor gastronomische finesses.

De ringslangen

Toen Renier 's anderendaags uit bed sprong, was dat met het vaste voornemen dadelijk naar Yolande te telefoneren. Als verklaring zou hij opgeven dat deze donquichotterie inspirerend op hem inwerkte, dat enkele dagen bandeloosheid zijn werk alleen maar konden ten goede komen. Hij floot warempel toen hij een stortbad nam. Omdat hij zich nooit geschoren had met een scheermes, besloot hij wijselijk het ook nu niet te doen. Toen hij echter beneden kwam, zat mevrouw Chantal tussen de twee windhonden te telefoneren. Ze praatte met een of andere hardhorige journalist, want het volume van haar stem zwol aldoor. In een hoek van de veranda was een rond tafeltje gedekt met koffie, brood en braambessenjam. Op het tafeltje ernaast stond een schaal met donkerrode kersen. Renier griste een handvol van de steenvruchten mee en liep door de openstaande deur naar buiten. Diep ademhalend keek hij naar het frele waas boven het vreemde roerige water van de gracht. In het beukenbos achter het kasteel schaterlachte een groene specht.

‘Manuel is de barricaden gaan inspecteren,’ zei

eensklaps mevrouw Chantal achter hem. ‘Om tien uur is de persconferentie. Ik vermoed dat je verkiest die niet bij te wonen.’

Er lag iets weemoedigs in haar stem.

‘Toch wel. Waarom niet?’ loog Renier ongemakkelijk.

‘Het atelier is op de derde verdieping, aan de voorkant,’ zei ze glimlachend.

‘Prachtig! Ik geniet eerst nog wat van de frisse lucht.’

Hij wandelde met de handen in de broekzakken naar de poort en zo verder langs de abelenlaan. De zwarte raven waren met geen ogen te zien. Een roodborsttapuit vloog telkens een tiental meter voor hem uit, klaarblijkelijk in de overtuiging dat hij een indringer van zijn nest weglakte. Ik wandel gewoon naar huis, dacht Renier, ik vergeet deze knettergekke situatie voordat het te laat is; ik ben geen rebel, ik ben een kunstenaar, iemand die de mensen de schoonheid van de dingen onder de neus wil wrijven, maar die niet wil opdraaien voor de enormiteiten van verziekte politieke despoten en krankzinnige polichinellen in kaki-uniform.

Automatisch versnelde hij zijn stappen. Hij was misschien nog tien meter verwijderd van het verlossende karrespoor tussen de omheining en de Nete, toen eensklaps een droom van een meisje het bruggetje over de rivier kwam opge-

fietst. Ze droeg witte schoentjes, een knalgele jurk en in haar fonkelend zwarte haren zat een grote margriet. Het duurde totdat ze van haar fiets sprong eer hij in deze zomerfee Roodkapje herkende.

‘Hee, waar loop je naartoe?’ vroeg ze met een stralend gezichtje.

‘Euh... nergens,’ stotterde hij. ‘Ik wandel maar wat.’

‘Ga je zo naar die receptie?’ Ze bekeek hem van kop tot teen.

Renier wist niet waar hij het had. ‘Is er een receptie?’

‘Mevrouw Chantal heeft me toch gevraagd versnaperingen klaar te maken en champagne in de koelkast te zetten. Ik moest de heren bedienen, zei ze.’

‘Ha! Je bedoelt de persconferentie...’

‘Inderdaad,’ antwoordde ze een beetje verlegen. ‘Jij bent kunstschilder, nietwaar?’

‘Ja... Rasmine Aldelhof is geen Kempense naam. Wonen jullie hier al lang?’

‘Mijn vader is van Deense afkomst en mijn moeder is een Friese. Hoe ze in Limburg aangeland zijn, weet ik niet zo precies meer, maar ze volgden mevrouw Chantal naar hier. Wij pachten de “Zomerroos” van haar. Loop je mee terug? Ik moet aan mijn werk beginnen.’

Renier wilde zeggen dat hij nog wat wenste te

wandelen en van de morgenlucht te genieten, maar er ging zo'n onweerstaanbare charme van haar uit, zo'n onvoorstelbare frisheid, zo'n naïeve openhartigheid, dat hij zich omdraaide, de fiets van haar overnam en samen met haar naar het kasteel liep.

‘Denk je dat mevrouw Chantal een kans heeft om haar droom vooralsnog te verwezenlijken?’ vroeg ze zacht.

‘En waarom niet?’

‘In Middeldonk gelooft geen mens eraan.’

‘Tenzij... jij, nietwaar?’

‘Ja...’ weifelde ze. ‘En in Beverdonk?’

‘Ik geloof... in haar,’ nuanceerde hij traag, ‘maar anderzijds geloof ik nooit dat ook maar één officiële instantie ooit zal rekening houden met haar dromen en wensen. In dit land moet een ideaal officieel door de politiek geleverd zijn voordat het in overweging wordt genomen.’

‘Mevrouw Chantal heeft vele politieke vrienden.’ ‘Ik vermoed dat het alleen maar vriendelijke bangeriken zijn,’ liet hij zich wat bitter ontvallen.

Ze waren voor het kasteel gekomen en nu zaten de zwarte raven wel op de reling van de pui. De vogels trippelden zichtbaar opgewonden heen en weer.

‘Zijn ze niet mooi?’ vroeg Rasmine met glinsterende ogen.

‘Ik houd niet van raafachtigen,’ teemde hij. ‘Ze stelen, roven en hebben voor niets of niemand ontzag. Omdat de grote roofvogels uitgestorven zijn, weten ze ook dat ze niemand hoeven te vrezen. En dus gaan ze hun gangetje maar. Als je mocht weten hoeveel zangvogels en watervogels door deze bandieten geroofd worden, zou je wel eventjes aarzelen voordat je ze mooi noemde. Je kunt de politicasters in dit land gemakkelijk met hen vergelijken.’

‘Overdrijf je niet een beetje?’

‘Het is mogelijk,’ gaf hij toe. Mevrouw Chantal zat weer bij het telefoontoestel te tateren en de windhonden keken ongelukkig naar buiten. ‘Ik ga het atelier eens verkennen,’ zei hij, terwijl hij een tweede handvol kersen meegraaide. In gedachten verzonken liep hij door de sombere ridderzaal naar de hall. Tussen de tweede en de derde verdieping kreunde de trap onheilspellend. De deur van het atelier klemde wat. Toen Renier de kamer betrad, kon hij zijn ogen niet geloven: het ruime vertrek leek wel een geornamenteerde galerij! De wanden waren met jute bekleed, en daartegen prijkte een twintigtal schilderijen, waarop afschuwelijk groene en paarse kleuren door elkaar wemelden. Renier moest eens stevig over zijn voorhoofd wrijven voordat het werkelijk tot hem doordrong wat hij zag: wreedaardig grijnzende kobolden en trol-

len die met doodsbange elfjes speelden, maskers die andere mombakkesen poogden te overtreffen in lelijkheid, doodshoofden waarin knorhanen en alvertjes zwommen... In de rechter benedenhoek van elk tableau stond keurig de naam Momus geschreven.

Hij liep naar het raam en keek een beetje huiverig naar de Kempense zomer buiten. Hoe kon iemand de ogen sluiten voor dit paradijs om zich te verdiepen in allerlei gruwelijke waanbeelden? Ik moet het aan mevrouw Chantal vragen, dacht hij. Tegen het kozijn leunden diverse panelen van verschillende grootte en op een brede tekentafel naast het raam lagen alle denkbare benodigdheden keurig geordend.

Hij wilde niemand teleurstellen, dat had hij nooit gekund, en dus begon hij met een grimmige trek om de mond te werken. Toen het eerste paneel voltooid was, kalligrafeerde hij er de naam Momus onder. Tussen een dode watersnip en een krankzinnig vertrokken gelaat had hij ULTIMA CAMPINIA/ASIEL VOOR MENSEN, DIEREN EN PLANTEN geblokletterd. Hij bekeek het gewrocht sceptisch. Hij was helemaal niet beroerd geweest door het heilig vuur van de scheppingsdrang, en dan wist hij zich een gewone ambachtsman, een erg middelmatige arbeider. Toen er geklopt werd, stond hij op het punt zijn werk over te doen. Het was Rasmine...

‘Hee, zeg, kom je niet naar beneden? Er wordt champagne geserveerd!’ Ze kwam tot bij de tafel en monsterde het plakkaat met onverholen bewondering. ‘Dat is mooi! Waar ga je dat plaatsen?’

Hij haalde de schouders op. ‘Heb jij de broer van mevrouw Chantal gekend?’

‘Meneer Waldemar! O ja! Die zat altijd in het vagevuur.’

‘Het vagevuur?’

‘Wel, hier!’ Er verscheen een prettige blos op haar wangen. ‘Ik noem deze plaats zo omdat de schilderijen mij aan het vagevuur doen denken.’

‘Wat voor een man was hij?’

‘Hij zei nooit iets. Hij keek altijd weg van me als ik hem aansprak. Wanneer ik hier de boel moest schoonmaken, ging hij naar de kelder.’ Renier nam het paneel van de tafel. ‘Zijn er veel journalisten opgedaagd?’

‘Een viertal. Mevrouw Chantal is niet tevreden.’

Ze liep hem voor, lichtvoetig als een schoolmeisje.

‘Hoe oud ben jij, Rasmine?’ waagde hij het tenslotte te vragen.

‘Twintig jaar.’

De journalisten zaten rond mevrouw Chantal in de veranda. Renier kende hen: het waren de jongens die verbonden waren aan de vier pu-

blicitaire weekbladen uit de streek en die daarnaast ook nog voor het lokale nieuws in de dagbladen zorgden. De frontpagina's echter, en dat was zeker de bedoeling van mevrouw Chantal, haalden ze omzeggens nooit: sensatie en pathos waren hun vreemd, en liegen of pietluttigheden opvijzelen konden ze niet.

Toen ze Renier plotseling in hun midden zagen, leefden de penneridders duidelijk op: hem kenden ze, met hem konden ze een conversatie op gelijke voet aangaan. Het duurde dan ook niet lang of hij had hen ervan overtuigd dat het plan van mevrouw Chantal geen fata morgana was, geen kindse gril. Zijn plakkaat genoot heel wat belangstelling, allemaal vonden ze het mooi. 'Voornaam!' zei zelfs één van hen. Toen Rasmine echter ten tonele verscheen met drankjes en versnaperingen, ging hun aandacht helemaal naar haar uit. Mevrouw Chantals poging om een schrikbeeld op te hangen van zo'n munitiedepot mislukte totaal. De gulzigste van hen zei zelfs doodgemoedereerd: 'Ze moeten met hun ammunitie toch ergens blijven. En in de Kempen hebben ze met zulke dingen leren leven. Hoe vaak is de kruitfabriek van Honingdauw al niet in de lucht gevlogen? En wat zou er in de kerncentrale van Smuik al niet gebeurd zijn waar wij geen weet van hebben?'

Zijn woorden irriteerden mevrouw Chantal

zichtbaar, maar ze zei slechts:

‘Je moet dat Latijn van je plakkaat vervangen door het woord VRIJBURG, Renier.’
Renier knikte.

‘Luistert,’ wendde hij zich tot het viertal. ‘We verlangen van jullie geen stellingname; we verwachten slechts dat je jullie lezers op de hoogte brengt van onze actie. Schrijft erbij dat we tot het uiterste zullen gaan om VRIJBURG te verwezenlijken, ja, dat wij ons desnoods met geweld zullen verzetten tegen politieke én zelfs militaire machtsgrepen.’

‘Dat gaan ze op de redactie beslist censureren,’ opperde de oudste van hen. ‘Ik weet zo stilaan wel wat ze schrappen.’

Hij stak een toostje met ansjovis in de mond en greep naar zijn fototoestel. Dat was voor de anderen het teken om hetzelfde te doen, en de volgende minuten liepen ze elkaar in de weg om de origineelste foto te kunnen maken. Eens die karwei volbracht, begonnen ze voorbereidselen te maken om af te druipen. Maar toen was eensklaps de Vors daar. Hij droeg zijn pet in de hand. Boven de roodbruine rand in zijn voorhoofd had zijn kaalkop de kleur van gerecycleerd papier. Quasi achteloos gooide hij zijn pet op het tafeltje met de glazen van de journalisten. Wat er toen volgde, was onvoorstelbaar: met een kreet van afgrijzen deinsde een journalist ach-

teruit. Zijn collega's keken in de richting van zijn trillende hand en stoven vervolgens ook uit elkaar. Ook Renier kreeg een schok toen hij de oorzaak van de consternatie in de gaten kreeg: uit de pet van de Vors maakte een viertal slangetjes zich kringelend en wriemelend vrij.

‘Adders, verdomme!’ schreeuwde de oudste journalist. ‘Ben je gek?’

Hij sprong door de openstaande deur en werd dadelijk door de anderen achternagezet. Renier trok zich enkele schreden terug in de ridderzaal: hij dacht aan Rasmine, die in de keuken bezig was.

‘Waarom doe je nu zoiets?’ vroeg hij ontstemd. De Vors lachte stupide. Met de blote hand grabbelde hij naar het grootste exemplaar, dat misschien wel een meter lang was. ‘Zie je dat ringetje?’ vroeg hij, terwijl hij met de vrije hand wees naar een witte ring om de hals van het reptiel. ‘Dit is een ringadder of ringslang; ze voedt zich met wormen en kleine vogels en is zo onschadelijk als ze groot is. Een adder heeft een brede, driehoekige kop en een zigzagvormige zwarte streep over de rug. Adders zullen hier ook nog wel zitten, maar die zijn veel schuwer.’

Hij moffelde de slang weer in zijn pet en borg ook de andere daar weer in op.

Renier keek een beetje meewarig naar mevrouw Chantal. Al die tijd had ze daar onbeweeglijk

gezet, met de handen op de koppen van de hazewinden.

‘Dat zijn geen journalisten’, zei hij schuddekoppend, ‘dat zijn kramakkelige krabbelaars!’

‘Het is me om het even wie de mensen toeroept dat ze moeten komen kijken!’ repliceerde mevrouw Chantal. ‘Als het maar gebeurt.’ Op dat ogenblik werd er aan de voordeur gebeld. ‘Ga eens openen, Renier,’ suggereerde ze minzaam. In de ridderzaal botste Renier bijna op tegen Rasmine, die zich klaarblijkelijk met hetzelfde doel naar de hall haastte. Toen hij de deur opentrok, schrok hij zich bijna een beroerte: voor hem stond een lange rij knapen, blijkbaar kampeerdere, met de fietsen tussen de benen.

‘Pater Bruno met zijn mannen!’ hoorde hij Rasmine achter zijn rug door de ridderzaal roepen.

Een kleine man met een verweerd gezicht en kort grijs stekelhaar maakte zich los uit de rij en kwam glimlachend op Renier toe. Hij had een knik in de rechterdij en droeg een zware orthopedische schoen.

‘Is mevrouw Chantal er?’ vroeg hij met een basstem.

Renier had de tijd niet om iets te antwoorden, want naast hem sprongen eensklaps de windhonden naar buiten: verwoed kwispelend met

de staart begonnen ze de pater te bepotelen. De knapen lieten hun fietsen vallen en drumden samen rond de honden om ze te kunnen knuffelen. En zo vernam Renier dat de beesten Castor en Pollux heetten.

Eensklaps viel zijn blik op een Datsun, die in de abelenlaan geparkeerd stond. Dat was de wagen van Yolande! Hij ruimde de plaats op het bordes voor mevrouw Chantal, daalde in drie sprongen de trap af en liep langs de bende naar de poort. Het was inderdaad Yolande. Ze verliet echter haar plaats achter het stuur niet zoals hij verwacht had. Haar nors gezicht paste helemaal niet bij de goudkleurige haren, de lichtgroene jurk. Hij stak zijn hoofd door het openstaande portierraam en drukte een zoen op haar wang.

‘Je hebt gelijk!’ anticeerde hij deemoedig grinnikend op wat komen ging.

‘Hoe zie jij eruit!’ siste ze. ‘Je bent net een landloper!’

‘Ik wilde eens enkele dagen een landloper zijn. Het doet me deugd, echt waar!’

‘Er wordt nogal geroddeld in het dorp. Ze zeggen dat je gek geworden bent.’

‘Ik heb me nog nooit zo normaal gevoeld.’

‘En hoe heb ik me gevoeld, denk je?’

‘Ik kan het me voorstellen, maar ik heb de gelegenheid niet gehad om te telefoneren, geloof me.’ ‘Stap in! Komaan!’

Verslagen keek Renier haar aan. ‘Ja maar, Yolande! Ik heb aan die mensen beloofd dat ik hen zou helpen...’

‘Welke mensen?’

‘Mevrouw Chantal en... de Vors! Ik kan hen toch zo maar niet in de steek laten!’

‘Mevrouw Van Erdborne en die oude landloper zijn krankzinnig, dat weet toch iedereen!’

‘Als zij krankzinnig zijn, is iedereen het ook!’ ‘Hoe zit het?’ beet ze hem toe. ‘Rijd je nu mee of niet?’

‘Luister, Yolande!’ smeekte hij. ‘Wees nu eens redelijk. In Beverdonk hebben ze me altijd beschouwd als een profiteur. Daniël Gilman schold me enkele weken geleden zelfs uit voor een commensaal! En nu wil ik eens iets doen voor Beverdonk, nu wil ik de mensen eens bewijzen dat ik het goed met hen voorheb en dat ik bereid ben daar offers voor te brengen, en dan kom jij daar paal en perk aan stellen. Weet je dat de burgemeester in hoogsteigen persoon mij gebeden heeft iets te ondernemen tegen het obscurantisme waarvan ons dorp alweer het slachtoffer dreigt te worden?’

‘Udo Willebrands is een politieke weerhaan!’ snauwde ze. ‘Stap je nu in of niet?’

Ze draaide resoluut de contactsleutel om en liet de motor gieren. Haar smaakvol gemaquilleerd gezicht was vertrokken van woede.

Ongelukkig wendde hij het gezicht naar het kasteel. Ultimatums had hij nooit kunnen verdragen, in zijn hele leven had hij nooit iemand voor een alternatief gesteld. Hij kende Yolande nochtans, hij kende haar toch: indien hij haar wensen nu niet inwilligde, zou hij daarvoor boeten. Wekenlang zou hij moeten rekening houden met haar grillen, met haar stijfhoofdigheid. Om een kleine liefdeblijk zou hij moeten bedelen, zou hij zich moeten vernederen en belachelijk maken in de ogen van de goegemeente. In feite deed Renier wat hij altijd gedaan had: aarzelen, een beslissing uitstellen, wachten op een tegemoetkoming. En ditmaal weifelde hij net iets te lang: bruskschakelde Yolande de wagen op achteruit en met huilende motor vertrok ze, reed ze tot op de Netebrug. Toen koos ze het karrespoor naast de afsluiting en verdween in een geelbruine stofwolk.

Nu wist Renier helemaal niet meer wat hem te doen stond. Hij keerde zich om en slenterde lusteloos terug naar het kasteel. Toen hij de pui beklom, opende Rasmine de deur.

‘Wie was dat?’ vroeg ze nieuwsgierig.

‘Mijn verloofde,’ zei hij mak.

‘Waarom kwam ze niet binnen?’

‘Omdat ze in de overtuiging verkeert dat het hier een krankzinnigengesticht is.’

De hagedissen

's Anderendaags zat Renier reeds voor dag en dauw in het atelier van meneer Waldemar. Hij had zich nu helemaal verpersoonlijkt met Momus die, naar hij de avond voordien in de bibliotheek ontdekt had, de Griekse god van spot en kritiek was geweest. Hij produceerde de pancartes nu omzeggens automatisch, in serie. Aanvankelijk hield hij zichzelf voor dat hij zijn taak zo spoedig mogelijk tot een goed einde wilde brengen, om daarna met opgeheven hoofd VRIJBURG te kunnen verlaten. Langer talmen immers zou de kloof die Yolande geslagen had alleen maar verbreden, en na al die jaren verkering zat ze hem zodanig in het bloed, dat hij zich de toekomst zonder haar eenvoudig niet meer kon of wilde voorstellen. Hoe meer hij echter nadacht over haar houding in de abelenlaan, des te naarder het hem te moede werd. Ze had een heerlijk lichaam, dat was waar, maar ze was beslist bazig en autoritair, en zelfgenoegzaam, én enorm op burgerlijk fatsoen gesteld. Aan andere meisjes had hij nooit gedacht. Aan Rasmine wilde hij niet denken: die was veel te jong. Het belette niet dat hij er zich omstreeks acht

uur op betrapte dat hij naar haar stond uit te kijken. Toen ze uiteindelijk, gepakt en gezakt als een lastdier, op de brug over de slotgracht verscheen, repte hij zich dan ook naar beneden. Mevrouw Chantal stond in de veranda de filodendrons te gieten.

‘Ze hebben het in het radionieuws vermeld,’ begroette ze hem trots. ‘Heb je trek in gebakken paling?’

‘Rasmine van de “Zomerroos” is er,’ zei hij domweg.

‘O ja?’ Mevrouw Chantal monsterde hem, eigenaardig glunderend.

Op dat ogenblik dook het meisje op.

‘Oef!’ zei ze, terwijl ze een zwaar pak op de grond legde en er een korf met broden naast plaatste. ‘Hoe krijg ik dat ooit in de kazerne?’ Ze diepte een viertal kranten uit de korf op en reikte ze over aan mevrouw Chantal.

‘Ik zal je helpen dragen,’ haastte Renier zich te zeggen. Hij raapte het pak op en schrok zichtbaar van de zwaarte. ‘Wat is dat?’

‘Een ham voor pater Bruno en zijn jongens.’ Renier gooide de vracht stoer op de schouder. ‘Waarop wachten we?’ vroeg hij.

Mevrouw Chantal begon koortsachtig de kranten te doorbladeren.

‘Het staat erin, mevrouw Chantal, in elke krant, met foto's erbij,’ stelde Rasmine haar

gerust. Ze nam de korf op en liep Renier achterna.

‘Wat staat er in de kranten?’ vroeg hij, toen ze langs de gracht liepen.

‘Bij het Kempens nieuws, in grote letters: KUNSTSCHILDER EN SLOTVROUW ZWEREN SAMEN TEGEN DE MINISTER VAN DEFENSIE. En iets als: KOMT HET OP VRIJBURG TOT EEN KRACHTMETING TUSSEN IDEALISTEN EN MILITARISTEN? En verder... Ach, ik ben het vergeten. Je bent wel fotogeniek, weet je. Die korte baard staat je goed.’

Alsof ze gewoon was over evenwichtsbalken te lopen, ging ze hem voor over de door ouderdom en houtwormen gevelde beuk die toegang verschafte tot het militair domein. In het beukenbos zongen vinken, een tjiftjaf en een braamsluiper.

Rasmine stapte flink door, haar paardestaart wipte op en neer; ze kende de streek blijkbaar op haar duimpje, want ze hield helemaal geen rekening met paden en wegen.

‘Wie is die pater Bruno feitelijk?’ vroeg Renier na een tijdje.

Rasmine vertraagde even en hing de korf aan haar andere arm.

‘Ik meen dat hij oorspronkelijk een witheer was; hij zette zich vele jaren in voor de aktie

“Oostpriesterhulp”... Op een keer werd hem gevraagd een spreekbeurt te houden in een technisch instituut, waar de kinderrechter een aantal jeugdige delinquenten had ondergebracht. De geestelijken die het internaat leidden, brachten hem op de hoogte van de bezwaren waarmee de ouders van de andere leerlingen telkens weer kwamen aandraven. Pater Bruno ging aankloppen bij mevrouw Chantal, en die stelde toen de oude tabaksfabriek van Wijngaarden te zijner beschikking. Daar hebben die jongens nu hun thuis, zolang ze dat willen. Hun vakanties echter kwamen ze steeds hier doorbrengen, op het kasteel of bij ons op de hoeve. Omdat pater Bruno helemaal achter het plan van mevrouw Chantal staat, heeft hij nu zijn intrek genomen in de kazerne. Hij zou de kazerne willen omvormen tot een vakantiekolonie voor kinderen uit gans Vlaanderen.’

Ze bleef eensklaps staan en hield hem met haar vrije arm tegen. ‘Stil!’ fluisterde ze. ‘Kijk!’ Ze stonden tussen twee berken die vol heksenbezems zaten en ze wees naar een dorre tak op de grond, overwoekerd door herik en hondsdrif. Het duurde verschillende seconden voordat Renier in de gaten kreeg wat ze bedoelde. Maar toen hield ook hij de adem in. Een grijsbruine hagedis poogde blijkbaar te ontkomen aan de aanvallen van een groenblauw exemplaar.

Vruchteloos echter. De groenblauwe beet en krawde en was ook veel sneller. Toen het wijfje ten einde krachten was, werd het overmeesterd door het mannetje, dat zijn staart onder de staart van zijn slachtoffer sloeg. Een ogenblik zaten ze razendsnel te hijgen, te sidderen, waarna ze als het ware versteenden. Wat vervolgens gebeurde, deed Renier de ogen dichtknijpen, weer openen, het hoofd schudden: in de satijnen huid van het mannetje verschenen eensklaps tientallen, honderden oranje tikkeltjes.

‘Hoe mooi!’ prevelde hij.

‘Had je dat dan nog nooit gezien?’ vroeg ze glimlachend.

‘Nee,’ antwoordde hij gegeneerd.

‘De paring van dieren is het mooiste dat er bestaat,’ zei ze, terwijl ze verder liep.

‘Je moet de korhoenders zien baltsen in de lente op de Riegheide ginder. Goddelijk!’

Renier keek haar met onverholen bewondering aan. Voor het eerst in zijn leven had hij een meisje zo dwepend én met kennis van zaken over de natuur horen praten. Wat een begenadigd kind was ze! Yolande wist niet eens wat een korhoen was. Zij kende amper het onderscheid tussen een schaap en een geit, tussen prei en selder. En dan was haar kennis wellicht nog groot, vergeleken bij die van miljoenen stedelingen.

De ham begon nu werkelijk zwaar te wegen en hij gooide ze op zijn andere schouder. De Riegheide gonsde van de bijen die zich te goed kwamen doen aan de volop bloeiende zwarte elzen. Toen ze op de top van een heiduin kwamen, zag Renier plotseling een reekalfje staan tussen een vliegden en een knalgele bremstruik. Hij gooide de ham in het zand en rende op het schutterige diertje toe. Wat verder maakte de reeget zich met grote sprongen door het heikruid uit de voeten. Net toen hij een duik naar het kalfje wilde maken, riep Rasmine met overslaande stem: 'Afblijven!'

Als geëlektrokuteerd bleef hij staan. Hij draaide zich langzaam om en keek haar met grote ogen aan: die bazigheid had hij in haar nooit vermoed.

'Waarom?' vroeg hij met gefronste wenkbrauwen. 'Denk je dat ik dat beestje kwaad wil doen?'

Ze had de ham opgeraapt en gaf ze weer aan hem. 'Zonder het te weten stond je op het punt dat reetje te doden.'

'Je bent gek!'

'Toch niet! Het is algemeen geweten dat een reeget haar kalfje verstoot wanneer het door mensenhanden werd aangeraakt. En ik ben niet van zins elke dag met een zuigfles naar de Riegheide te trekken om de wildstand te helpen

op peil houden voor de stropers.’

Beteuterd nam hij de ham weer over. ‘Wie heeft je dat allemaal geleerd?’

‘Dat weet toch iedere buitenmens!’

‘Ha, ja? En ik dan?’

Ze lachte guitig. ‘Jij bent wellicht een buitenmens die te veel heeft binnengezeten...’

De Riegheide deinde nu langzaam uit in een dras; het zavelachtige zand werd allengs grijzer, dan weer roestrood en vervolgens zwart. Ze liepen tussen dopheide, gagel en biezen.

‘En als we nu eens ging zwemmen?’ stelde ze onverhoeds voor.

‘Waar?’ vroeg hij verbouwereerd.

‘Ginder!’ Ze wees naar een rietveld links van hen. ‘In de Rallenplas. Mijn broers komen hier ook altijd zwemmen.’

‘Euh... Ik heb geen zwembroek,’ stamelde hij. Ze begon in de richting van het riet te lopen. ‘Je hoeft hier geen zwembroek te dragen. Niemand ziet je.’

‘En jij dan?’

‘Ik kijk niet, ik zweer het.’

‘Ik bedoel: ga jij ook... naakt zwemmen?’

‘Waarom niet? Ik kijk niet naar jou en jij kijkt niet naar mij.’ Ze plaatste haar korf op de grond, trok in een oogwenk haar jurk uit en gooide die over de broden.

‘Komaan.’

Ze snelde het riet in. Gorzen en karekieten hiel-

den op met zingen, waterhoenders klodderden weg, twee blauwe reigers wiekten traag op.

Renier had amper gezien dat ze een hemelsblauw slipje en een dito beha droeg. Besluiteloos legde hij de ham naast de korf. Als Yolande dat te weten komt, dacht hij radeloos, dan vermoordt ze me. Schoorvoetend begon hij zich te ontkleden. Omdat zijn onderbroekje er allesbehalve fris uitzag, trok hij dat tenslotte ook uit en borg het in een van zijn halflaarzen. Onwennig monsterde hij zijn naaktheid. Het was nog niet zolang geleden dat iemand hier riet gesneden had; daarom pikkelde hij voetje voor voetje tussen de stengels. Hoge bossen zwarte zegge en lisdodden onttrokken hem aan Rasmines zicht. Als een nimf dartelde ze in het onvoorstelbaar heldere water. Iets mooiers had hij nooit gezien.

‘Waar blijf je?’ riep ze uitgelaten. ‘Hier zit je precies in het middelste puntje van de wereld!’ ‘Ik kom,’ antwoordde hij. ‘Als je even naar die kokmeeuwen kijkt, ginder...’

Hij wees naar een drietal dolende meeuwen aan de overkant van het ven. Toen ze die richting uitkeek, stortte hij zich als een schicht in het water. Ze verwelkomde hem met op het water pletsende handen. Proestend dook hij zover mogelijk van haar weg. Hij zag het witte zand onder zich met het bruine sprokaas erop, hij zag zijn armen en benen, en hij zag haar gespierd lichaam

met de donkere vlek tussen haar liezen. Hij dook weer op, briede als een paard, schudde het water van zijn hoofd en nam verbluft waar hoe alles wat boven hem was, weerkaatst werd door de waterspiegel.

‘Het is enig!’ riep hij hijgend.

‘Als ik hier zwem, geloof ik altijd aan God,’ zei ze, terwijl ze met een gracieuze schoolslag op hem toe zwom.

‘Waarom?’ vroeg hij, achteruitwijkend.

‘Omdat ik dan fris kan denken en voelen waarschijnlijk.’

Hij dook weg achter een drijftil en zwom onder water terug naar de oever. Wanneer hij weer opdook, hoorde hij haar roepen: ‘Verleden jaar was er een professor die hier naar de geitenmelker kwam luisteren!’

Hij bleef gehurkt in het water zitten. ‘De geitenmelker?’

‘Ja. De nachtzwaluw, of de dagslaper.’ Ze richtte zich ook op en waadde eveneens naar de oever. Haar borsten waren groot en roomkleurig. ‘En wanneer kun je die horen?’ vroeg hij, ongemakkelijk van haar wegstarend.

‘’s Nachts natuurlijk.’

Hij draaide zich om, startte als voor de honderd meter en spurtte het riet in. Toen Rasmine zich bij hem voegde, had hij zijn broek reeds aan. Ze had gelukkig haar slipje en haar beha aangetrok-

ken, zodat hij haar onbevangen kon aankijken. Het water siepelde uit haar paardestaart en kringelde over haar rug.

‘Ga je vaker zwemmen... zonder badpak?’ vroeg hij, een beetje bezorgd.

‘Ja. Waarom niet? Niemand ziet me en dus neemt niemand er aanstoot aan.’

‘Ik zag je wel!’

‘Jij bent een vriend,’ zei ze simpel, terwijl ze de lichtbruine jurk over haar hoofd trok.

‘Iemand met ongezonde of een beetje té gezonde aandriften zou je kunnen gadeslaan. En wat dan?’

‘Ik kan nog altijd mijn broers vloeren,’ snibde ze. ‘Jij bent wel groot, maar ik ben niet bang voor jou...’ Ze wrong het water uit haar paardestaart. ‘Zullen we het eens proberen?’

Voordat Renier beseftte wat hem overkwam, had ze haar hoofd als een stormram tegen zijn borst gebeukt, zodat hij met een kwak op zijn achterste tussen de biezen terechtkwam. Een fractie van een seconde later zat ze schrijlings op zijn buik, met de handen als klauwen boven zijn gezicht, klaar om te krabben.

‘Ik geef me over,’ stamelde hij onthutst.

‘Zie je nu wel?’ zei ze trots, terwijl ze de knieën samentrok boven zijn maag en zich zo, steunend op die tere plek, weer oprichtte.

‘Dat bewijst niets,’ zei hij met van pijn ver-

wrongen gezicht. ‘Ik kan jou ook overrompelen, reken maar!’ Hij krasselde misnoegd overeind.

‘Probeer het eens!’ daagde ze hem poeslief uit. ‘Ik meet me niet met meisjes,’ antwoordde hij verongelijkt.

‘Platbroek!’

Als een schicht vertrok zijn vuist. Raketlings langs haar gezichtje sloeg ze een gat in de lucht. Nog voordat die vuist teruggetrokken was, vloog zijn been vooruit om langs de andere zijde van haar hoofd een nog groter gat in het ijle te trappen.

‘Wel?’ stootte hij grijnzend uit.

‘Dat is laf!’ pruilde ze.

‘Denk jij misschien dat aanraders ridderlijk zijn? Kom nou!’ Hij gooide de ham weer op de schouder. ‘Beloof me dat je hier nooit meer alleen gaat zwemmen.’

‘Als jij me af en toe wilt chaperonneren, wil ik dat wel beloven.’

‘Goed,’ zei hij opgelucht.

Ze zetten hun tocht zwijgend verder. De frisheid van het water tintelde nu door hun lichaam, en dat maakte hun zintuigen alert voor de grandioze dingen die de natuur vervulden.

De kazerne leek wel een bijenkorf. Tot zijn verbazing constateerde Renier dat de padvindsters van Beverdonk zich bij de jongens van pater

Bruno hadden aangesloten. En er waren boerenjongens uit Middeldonk, studenten uit Kemmersleen en arbeiders jongens uit Horst. Klaarblijkelijk stond er in de kranten heel wat positiefs over hem, want hij werd zowat verwelkomd als een held. Het was angstaanjagend te ontdekken hoe al die jongelui naar hem opkeken als naar een leider en blijkbaar allerlei heilvolle en drastische dingen van hem verwachtten. Renier had zich in zijn hele leven nog nooit anders gevoeld dan de dupe van de historie, en hij was er zeker van dat dit lot nog maar eens voor hem was weggelegd.

Terwijl Rasmine op zoek toog naar de keuken, wilde hij nog even een oogje werpen op de barricade, maar van in de verte reeds zag hij ze staan: de menigte nieuwsgierigen in de berkenlaan. De Vors had er ook geen gras laten over groeien: Reniers plakATEN stonden halvemaansgewijs om de barricade heen. Zenuwachtig en verlegen maakte Renier rechtsomkeert. Wie was er al bij al verantwoordelijk voor deze ongeregeldheden? Momus! En wie was Momus? Renier Nachtergaele. Iedereen wist dat. Hij ging op zoek naar pater Bruno en vond de kranige geestelijke aan de boord van een brandput, waar hij samen met enkele knapen salamanders observeerde.

‘Vrees je niet dat de actie spoedig uit de hand zal

lopen met al die... vreemde jongens, pater?’ vroeg hij een beetje korzelig.

De pater zat op de knieën en wreef met beide handen door zijn weerbarstig haar.

‘Vreemde jongens?’ repliceerde hij vriendelijk. ‘Het zijn allemaal jongens uit de buurt en ze zijn écht gemotiveerd.’

‘En als de... rijkswachters opdagen?’

‘Die waren hier een uur geleden al. We hebben ze weggejouwd. Waarschijnlijk zitten die nu op het kasteel te wachten op... jou.’

Er lag geen zweem van verwijt in de grijsblauwe ogen van de herderlijke figuur, ten hoogste straalde er wat weemoed uit.

‘Je weet dat Manuel Vorsselmans geweren heeft...’

‘Ja, maar in plaats van hagel zit er zout in de patronen.’

‘Met zout kun je ook iemand verwonden!’

De pater lachte zijn gezonde tanden bloot.

‘Ja, maar niet ernstig, tenminste in zijn zitvlak niet. Apropos, weet je dat wij de mensen van Beverdonk aan onze zijde hebben? Je had ze daarjuist eens moeten horen tekeergaan tegen de rijkswachters. Het was werkelijk hartsterkend, echt waar.’

Dat nieuws luchtte Renier een beetje op: met Beverdonk achter zijn rug kon hem niet zoveel gebeuren. Hij kende zijn dorpsgenoten: als ze

partij voor iemand kozen, deden ze dat tot in het absurde toe.

‘Hoelang gaan die jongens dat volhouden?’

‘De hele vakantie als het moet,’ stelde de pater hem gerust. ‘Ze krijgen trouwens straks nog een hele troep speelkameraden. De afdeling van de Blauwe Wereldketen uit Smuik moet haar hondenasiel opdoeken. Zich verschuilend achter de wet op de hinderlijke inrichtingen, hebben het gemeentebestuur en de provinciale overheid de vergunningsaanvraag gedurende twee jaar heen en weer gekeatst, maar omdat er nu toch geen verkiezingen in het verschiet zijn, hebben ze eindelijk de euvele moed opgebracht om hun veto te stellen. Daardoor zien meer dan twintig idealisten, die op de Kempense dierenmarkten al jaren een oogje in het zeil hebben gehouden en honderden dieren wisten te redden uit de klauwen van vivisectiemaniakken, hun onbaatzuchtige en eerlijke bedoelingen gewoon in de grond geboord. Weliswaar werd voor de meeste dieren een onderdak gevonden, maar een dertigtal blijft toch nog in de kou staan. En die verstotelingen gaan wij opnemen.’

Verskillende knapen drumden nu rond de pater samen en ze keken Renier aan met van geestdrift stralende gezichten.

De torenvalken

Omdat Rasmine besloten had de zaken in de keuken van de kazerne wat te helpen beredderen, moest Renier de terugweg alleen aanvatten. Ditmaal volgde hij vanzelfsprekend de betreden paden. De zon leek een helwitte furie, de stilte maakte het landschap tijdeloos. Toen hij voorbij een totaal vervallen hoeve liep, hoorde hij eensklaps een schril krijsend geluid. Hij luifelde de handpalmen boven de ogen en zag hoe een torenvalk boven een oud eksternest in de kruin van een immense beuk scheerde en er een prooi in liet vallen. Onmiddellijk na die duikvlucht verliet een andere torenvalk, het wijfje dus, het nest en streek wat verder neer tegen een brokkelige putkuip in een vlakte die vroeger een weide moest geweest zijn. Toen de vogel terug opschroefde, liep Renier op de putkuip toe. Het bemoste beton zat vol kalkachtige vegen; tussen de melde en het knopkruid aan de voet ervan vond hij drie woelmuizen, een half verorberde leeuwerik en een paar verdorde meikevers. Honderd meter verder hing het mannetje alweer te bidden boven een gedeeltelijk dichtgegroeide sloot.

Renier maakte aanstalten om terug naar de weg

te lopen toen plotseling een vreemd geluid in de lucht zijn aandacht trok. Het was een monotoon geronk dat naderde vanuit het oosten, aanzwol.... en voortkwam van een helikopter die opdook boven de bouwvallige hoeve. De camouflagekleuren wezen erop dat het een militair toestel was. Als aan de grond genageld bleef Renier staan, terwijl het hefschroefvliegtuig een kring beschreef boven zijn hoofd en dan koers zette in de richting van de kazerne. Daar had je het! Wat voor zin had het versperringen op te werpen als de vijand de blokkade zo maar voor het nemen had vanuit de lucht? Een ogenblik overwoog hij wat hem te doen stond, maar toen flitste het door zijn hoofd dat pater Bruno beslist wel een middeltje zou vinden om het tuig onverrichter zake te doen terugkeren, en dus trok hij verder op het kasteel af. In de abelenlaan stonden een drietal personenwagens, een combi van de rijkswacht en een vrachtwagen. De chauffeur van de vrachtwagen drentelde besluiteloos van zijn voertuig naar de openstaande poort en terug. Toen hij Renier zag naderen, schoot hij dadelijk op hem toe.

‘Ben ik hier op Vrijburg?’ vroeg hij bijna angstig. Het was een magere vent met dikke traanzakken onder de ogen en met - uit de matheid van zijn bruingrijze haren af te leiden - een pruik op.

‘Ja,’ antwoordde Renier terughoudend.

‘Asiel voor mensen, dieren én planten?’ vervolgde de man. ‘Kom eens kijken.’

Hij liep Renier met grote stappen voor naar de laadruimte van zijn wagen en gooide bijna triomfantelijk het dubbele portier open.

Renier schudde ongelovig het hoofd: de ruimte was volgestapeld met palm- en laurierboompjes. ‘Wat is de bedoeling?’ vroeg hij, niet begrijpend.

‘Luister, meneer,’ zei de man, lichtjes teleurgesteld. ‘Ik zal je de geschiedenis maar eerlijk verklappen. Ik ben failliet. De firma “Riviëra” is failliet, definitief failliet.’

Renier keek de bankroetier met grote ogen aan. Had hij met een gek te maken?

‘De firma “Riviëra”?’ stamelde hij.

‘Ken jij de firma “Riviëra” niet?’ vroeg de man, diep ontgoocheld nu. ‘Ik verhuur al tien jaar banane-, sinaasappel-, laurier- en palmboompjes, alsmede oleanders en agaven aan instanties die de een of andere plechtigheid organiseren. De laatste tijd echter willen ze niet meer weten van mijn lusttuin; ze slepen de onzinnigste oude rommel bij elkaar om een decor voor hun recepties uit te bouwen, als ze hun fuiven dan al niet in een oude boerderij of in de tuin ervan laten doorgaan.’ De man schudde somber het hoofd. ‘Eerlijk gezegd: mijn planten zagen er de

laatste tijd maar belabberd uit ook. Wat denk je dat het mondaine volkje al niet vermorst? Mijn planten roken altijd naar whisky, cognac, sherry of champagne, om nog niet te gewagen van de honderden peuken of peukjes die ik na elke uitlening uit hun voedingsbodem moest peuteren.’ Renier wist niet of hij moest vloeken of lachen. ‘Maar dat zijn toch allemaal exotische planten,’ wierp hij tenslotte vertwijfeld op.

‘Met het afschaffen van de processies en met de versoberingsmaatregelen in kerken en stadhuizen is eigenlijk mijn ondergang begonnen,’ draafde de vent door. ‘En nu sta ik op straat. Mijn vrachtwagen en mijn planten zijn de enige dingen die ik uit de brand heb kunnen redden.’ ‘We zullen jouw geval eens voorleggen aan mevrouw Chantal,’ mompelde Renier ten einde raad.

Hij liep met grote stappen op het kasteel toe, met de man op een sukkeldrafje achter hem aan. In plaats van de pui te bestijgen, koos hij het pad tussen de zijgevel en de vest. De deur van de veranda stond open.

Drie rijkswachters, de burgemeester van Beverdonk en twee corpulente heren zaten rond mevrouw Chantal geschaard. Udo Willebrands sprong dadelijk op en drukte Renier overdreven hartelijk de hand.

‘Hier is de kampioen van Beverdonk nu!’ zei hij

trionfantelijk tot de twee lijvige heren.

‘We doen ons best,’ wimpelde Renier zijn geestdrift verlegen af.

‘Volksvertegenwoordiger Yperman en senator Ballegeer,’ stelde de burgemeester de heren voor. ‘Renier wil tot de laatste snik kampen voor een sportcentrum en een recreatiepark, nietwaar, Renier?’

Renier zocht met een ongelukkig gezicht hulp bij mevrouw Chantal. De oude dame keek echter onschuldig glimlachend van hem weg.

‘Ik... euh... ben ten stelligste tegen de inplanting van een munitiedepot gekant,’ stotterde hij uiteindelijk, verdwaasd. ‘Ik... euh... ben zoals alle Kempenaars, vermoed ik. Wij hebben ons altijd alles en nog wat laten opdringen. Het wordt de hoogste tijd dat wij... euh... ook eens protesteren, nietwaar?’

‘Wij begrijpen dat allemaal, meneer Nachtergaele,’ zei de oudste rijkswachter afgemeten, ‘maar wat jij hier doet, is wederrechtelijk. Niemand kan je het recht ontzeggen officieel te protesteren, maar jij mag een... staatsdomein zo maar niet betreden, en zeker niet afsluiten. En dan spreek ik nog niet over het opruien van de bevolking, het organiseren van een publieke opstand, het...’

‘Ik heb je al gezegd dat ik de verantwoordelijkheid op mij neem!’ onderbrak mevrouw Chantal

de precieuze dienstklopper kittelorig.

‘Dat kun jij niet, mevrouw!’ beet de rijkswachter terug. ‘In België is elke meerderjarige verantwoordelijk voor zichzelf én voor de minderjarigen die hij bij zijn... bokkesprongen betreft.’ Hij keek gewichtig naar de volksvertegenwoordiger, de senator en de burgemeester. ‘Ik moét meneer Nachtergaele verbaliseren én in... preventieve hechtenis nemen. Ik moet ook...’

‘Jullie moeten hier helemaal niets!’ onderbrak mevrouw Chantal hem grof. ‘Hoepelt op, vooruit!’

‘Maar mevrouw!’ protesteerde de dienaar van de wet ontzet.

‘Ik heb het recht je de toegang tot dit huis te ontzeggen, tenzij je me een officieel uitgeschreven bevel tot huiszoeking kunt voorleggen. Toon me die legitimatie, commandant!’

De commandant stond op, lijkbleek. ‘Daar zal je voor boeten!’ snauwde hij. Hij draaide zich om en stapte als een polichinel naar buiten, op de hielen gevolgd door zijn secondanten.

De corpulente heren richtten zich ook op; ze zweetten en keken elkaar veelbetekenend aan. ‘t Is hommeles!’ verkneukelde de burgemeester zich. ‘Renier, jongen, houd je kloek!’ Hij drukte zijn dorpsgenoot warm de hand en dribbelde de stomme kamerleden achterna.

‘Die zijn hier binnen een halfuur terug,’ zei

Renier verwezen.

‘Wie?’ vroeg mevrouw Chantal, in diepe gepeinzen verzonken.

‘De rijkswachters, verdomme!’

Mevrouw Chantal schudde traag het hoofd. ‘We sluiten de vestingpoort en barricaderen ze. Wie is die meneer daar?’

Ze keek naar de schuwe verhuurder van exotische planten, die onderdanig buiten naast de drempel was blijven staan.

‘Een bankroetier met een vrachtwagen vol zuiderse planten.’

Renier maakte een grimas en haalde de schouders op.

‘Prachtig!’ jubelde mevrouw Chantal. ‘Hij kan met zijn vrachtwagen de poort schragen. En laat ze dan maar komen!’

De bankroetier haalde opgelucht adem.

‘Waar moet ik met mijn planten blijven, mevrouw?’ vroeg hij vervolgens bezorgd.

‘Het is volop zomer,’ antwoordde mevrouw Chantal minzaam. ‘Plaats ze voorlopig maar langs de gracht, daar staan ze veilig. Goed zo?’ De man knikte met verheerlijkt gelaat; het was duidelijk dat hij na vele sombere dagen eindelijk een lichtstraal zag.

‘Jullie zijn vanmiddag mijn gasten aan tafel,’ vervolgde mevrouw Chantal. ‘We eten varkensribbetjes met paprika.’

Renier hielp de bankroetier bij het posteren van de vrachtwagen tegen de gesloten poort, maar toen de man ermee begon zijn zuiderse lusttuin in de voorhof te reconstrueren, maakte hij zich uit de voeten. Rasmine had hem verteld dat meneer Waldemar soms zijn toevlucht gezocht had in de kelder.

Mevrouw Chantal was druk doende in de keuken met het braden van de ribbetjes, zodat hij ongezien in de hall kon geraken. De brede deur naast de trapkast was gesloten, maar de sleutel hing op manshoogte aan een haakje naast de stijl. Het slot moest dringend geolied worden en de muffe geur die uit de holte opsteeg, verraadde dat de kelder, deze ruimte althans, omzeggens onbetreden gebied was. De lichtschakelaar zette een drietal neonbuizen in een suizelende, bestofte gloed. De treden van de beukehouten trap waren uitgesleten. Hij kwam terecht in een gang die volgestapeld was met antieke voorwerpen. Drie deuren gaven erop uit.

Een ogenblik aarzelde Renier, toen duwde hij de middelste open en knipte het licht aan. Bij de eerste aanblik nam hij zulke onwaarschijnlijke dingen in zich op, dat hij als het ware verstijfde. Dit was een angstaanjagend panopticum, neen: een griezelig pandemonium. Alle boze geesten, spoken en hersenschimmen die ooit ontsproten waren aan het simpele brein van de Kempense

plattelandsbewoners, leken hier verzameld en vervolgens door de een of andere vloek of toverformule verstart. Heksen, witte wijven, brandende schapers, weerwolven, kobolden, trollen, nikkers en nog tientallen andere wangedrochten uit de spookgeschiedenissen van de streek, die Renier niet wist te duiden, waren hier opgesloten, grauwgrijs van stof en ouderdom. Toen hij wat bekomen was van de schok, werd de plastische kunstenaar in hem wakker en begon hij te gissen naar de materie waarin meneer Waldemar deze waanvoorstellingen gekneed had of waaruit hij ze gehouwen had. Zijn aandacht werd echter afgeleid door een boek dat in het midden van het vertrek op een versleten bidstoel lag. Omdat er niets op de vergeelde frontpagina stond, sloeg hij het open. Niets! De bladzijden waren onbedrukt gebleven, grauwegeel. Stomverbaasd begon hij het boek te doorbladeren. Nergens stond een letter gedrukt of geschreven.

Op dat ogenblik riep mevrouw Chantal boven aan de trap: ‘Renier!’

Zijn naam galmde akelig onder de gewelven. Geluidloos sloop hij het vertrek uit, knipte het licht uit, trok de deur dicht.

‘Ja?’ riep hij, onschuldig vragend.

‘Er is iemand voor jou!’

Hij talmde wat, hoorde haar weggaan en sloop dan naar boven. Toen hij door de ridderzaal liep,

was ze weer doende in de keuken. De bankroetier had van de voorhof een stukje van de Riviëra gemaakt.

‘Is het niet mooi?’ begroette hij Renier met van trots overslaande stem.

‘Euh... ja...’ antwoordde Renier, die in zijn hele leven nooit iets lelijk had durven noemen. ‘Ik dacht dat er iemand was die mij wilde spreken.’

De bankroetier wees betekenisvol naar de gebarricadeerde poort. ‘Een heer die kwaad is...’ Hij gniffelde als een schooljongen.

Nieuwsgierig liep Renier op de vrachtwagen toe. Een paar stappen verder zag hij reeds wie hem met een bezoek vereerde. Op de brug, juist achter de poort, stond een jeep, en in dat voertuig zat de vader van Yolande. De dikke kop met het weelderige zilveren haar van de metselaarsbaas was nog hoogroder dan anders.

‘Wel, mag ik hier niet binnen?’ brulde hij boos. Renier liep tot tegen het water, zodat hij onbelemmerd met zijn aanstaande schoonvader kon spreken.

‘De vrachtwagen is defect, Rembert,’ loog hij. ‘Ze hebben je fiets en je hengelstok bij ons gebracht,’ zei de metselaarsbaas, terwijl hij op zijn horloge keek. ‘Ik kom je halen!’

Renier haalde diep adem. Rembert was het gewend te gebieden, tegenspraak had hij nooit

geduld.

‘Ik heb het hier goed,’ zei hij tenslotte resoluut. ‘Jij houdt dus geen rekening met de gevoelens van Yolande?’ vroeg de metselaarsbaas scherp. ‘Toch wel, maar ik zie niet in wat mijn actie met haar gevoelens te maken heeft. Ik wil iets doen voor Beverdonk.’

‘Je weet toch dat ze in Beverdonk rondstrooien dat je van lotje getikt bent?’

‘Udo Willebrands nochtans...’

‘Udo Willebrands is nooit meer dan halfgaar geweest!’ Er siste haat in de stem van de metselaarsbaas. Het duel Udo Willebrands - Rembert Librechts van voor en tijdens de gemeenteraadsverkiezingen was blijkbaar nog steeds niet beslecht.

‘Het gemeentebestuur staat achter mij!’ hield Renier koppig vol.

‘Maar sukkel toch! Wat denk je dat die boerenpummels doen als het hier menens wordt? Je vierkant uitlachen!’

Renier haalde berustend de schouders op. ‘Het zij zo! Naar het schijnt, is Beverdonk ons nochtans niet vijandig gezind.’

‘Beverdonk, Beverdonk,’ sputterde de metselaarsbaas. ‘Beverdonk is een zwerm spreeuwen. Die jagen ze op met één schot. Maar jij moest aan je carrière denken!’ Hij keek weer op zijn horloge. ‘Wil meneer een beslissing nemen?’

‘Ik blijf hier,’ mompelde Renier.

‘Schitterend! Vergeet dan die trouwpartij van september maar! Als je bij ons nog één voet over de drempel zet, breek ik je botten! Adieu, idioot!’

Hij startte de jeep en reed in gierende vaart achteruit de abelenlaan in.

Renier oogde de stofwolk niet na ditmaal. Hij peilde zijn eigen gemoedsrust: daar was alles in orde. Hij had alleen wat deernis met Yolande: die zag haar willetje gedwarsboomd, en dan was ze het ongelukkigste schepsel van de wereld en wilde ze mordicus dat de anderen tenminste zo ongelukkig waren als zij.

De kleine plevier

's Anderendaags begon de grote intocht pas voorgoed. De bankroetier moest constant in de cabine van zijn vrachtwagen blijven zitten om, telkens wanneer Renier zijn fiat gaf, het obstakel van de poort weg te rijden. VRIJBURG was nu wèl frontpaginanieuws geworden. In twee kranten werd de minister van Landsverdediging afgebeeld én geciteerd. 'Het munitiedepot van Beverdonk is een fait accompli,' zou de brave borst gezegd hebben. 'Eerstdaags reeds zullen wij ermee beginnen de bestaande opslagplaatsen in gereedheid te brengen. Die mensen daar moeten hun gezond verstand laten spreken. Indien ze zich kinderachtig blijven gedragen, dan zullen we ze ook als kinderen behandelen. Wij leven tenslotte in een democratische staat en niet in de Far-West!' Op de impertinente vraag van een uitgeslapen journalist of de Kempenaars dan misschien niet participeerden aan de democratie, had Zijne Excellentie gefulmineerd: 'Zoiets moesten ze eens proberen in een dictatoriale staat! Naar de zoutmijnen werden ze gezonden, of in heropvoedingsgestichten opgesloten!'

Na een uur wist Renier reeds dat bijna alle

kandidaten voor opname slechts op een avontuurtje of een vakantiepretje uit waren. Aanvankelijk had hij tegen die lui allerhande bezwaren gehad, maar na een tijdje kwam weer de ontzuivering en werd hij er zich terdege van bewust dat in deze fase van de strijd alle sympathisanten welkom waren. Zij moesten dan maar de kastanjes uit het vuur halen voor de paria's die later beslist zouden opduiken om van een asielrecht te genieten. Veel genoeg beleefde hij aan het weerzien met diverse Beverdonkenaars, die het plan opgevat hadden enkele nachten op het domein te bivakkeren. Van toen af aan was het hek voorgoed van de dam en liet hij iedereen ongemoeid passeren.

Hij vroeg aan enkele stoere kerels, die met motors toegekomen waren, of zij een tijdje als controleurs bij de poort wilden fungeren. Hij stelde hun voor aan de bankroetier, gaf enkele richtlijnen, waarschuwde hen voor de mogelijkheid dat het een of ander paard van Troje kon opduiken en liep toen de brug over, de abelenlaan in. Al die tijd had hij inderdaad ongeduldig uitgekeken naar Rasmine. Waar bleef ze? Zou ze weerhouden zijn vandaag? Moest ze misschien op de ouderlijke hoeve werken? Toen hij op de Netebrug kwam, realiseerde hij zich dat hij zich op vijandelijk terrein bevond. Mochten de rijks wachters hem in de gaten krijgen, dan zou-

den ze niet aarzelen hem in te rekenen. Gelukkig stonden er aan weerszijden van de weg naar Middeldonk waterwilgen, elzen en kastanjes, zodat hij zich bij het minste onraad kon verbergen. De zon brandde onbarmhartig boven de weiden, waarin tientallen bruinwitte koeien tergend traag lagen te herkauwen, en boven de maïsvelden. Leeuweriken jubelden, een kneu zong op een weipaal, een kievit maakte al gorgelend de gekste loopings en salto's om de een of andere vermeende vijand van zijn nest weg te lokken. Aan de eerste kromming van de weg zag Renier de hofstede liggen: rode pannendaken tussen reusachtige paardekastanjes. Rechts van hem golfdde de akkers tot tegen de lange, met een beukenhaag omgeven boomgaard. Op één van die akkers waren vier mensen aan het werken: ze hakten een bietenveld. Het kleinste figuurtje was een meisje met een roodwitte boerenzakdoek om het hoofd geknoopt.

Aan de rand van de akkers was een sloot, die tussen braamstruiken en varens naar het oosten pijlde. Renier sprong erin en begon gebukt in de richting van het viertal te sluipen. Telkens als hij dacht dat iemand van het viertal opkeek, dook hij ineen en wachtte hij, totdat hij de kust veilig achtte. Zo slaagde hij erin tot op vijftig meter van Rasmine te komen, maar toen vond zij het blijkbaar welletjes. Ze liet haar hak vallen en

riep met de handen als een spreektrumpet aan de mond: ‘Wel, ben je kleine plevier aan het spelen?’ Ze schaterde het uit.

Hij richtte zich beschaamd op en kroop tot op de rand van de sloot. De drie mannen hielden op met hakken, keken even in zijn richting, maar bogen zich onmiddellijk weer over hun werk. Lichtvoetig kwam ze op hem toegelopen, terwijl ze de zakdoek losknoopte en een ogenblik speels boven haar hoofd liet wapperen.

‘Ben je bang dat vader of één van mijn broers je zou aangeven bij de rijkswacht?’

Hij haalde verlegen de schouders op. ‘Wat zei je daar over de kleine plevier?’

‘O, heb ik je gekrenkt?’ ginnegapte ze. ‘De kleine plevier kan ook zo eensklaps snel voorttrippelen en dan roerloos blijven staan, en zich drukken, of onverhoeds wegwippen in een konijnepijp. Op de Riegheide zitten kleine plevieren en het is echt boeiend hen gade te slaan met een verrekijker.’ Ze keek naar haar vuile jurk, haar vuile voeten in de versleten sandalen. ‘Ik zie er maar morsig en truttig uit, nietwaar?’ ‘Helemaal niet!’ zei hij, overdreven gemeend. ‘Waarom kwam je niet vanmorgen?’

‘Ik heb gisteren een standje gekregen omdat ik zolang wegbleef. Vader wil trouwens niet dat ik me bemoei met de contestatie. Hij heeft Hessel en Horst, dat zijn mijn broers, ook verboden

eraan deel te nemen. Er is te veel werk op de hoeve nu.'

'Dan zie ik je niet meer?' vroeg hij ontgoocheld.

'Ik ga vanavond zwemmen,' zei ze zacht, 'in de Rallenplas.'

'Met je broers?'

'Neen.'

'Met wie dan?'

'Alleen.'

'Je beloofde me...' voer hij uit, maar toen hij zag dat ze guitig haar neus optrok, begreep hij het. 'Ik zal je bij de Netebrug opwachten,' zei hij blij.

Ze draaide zich om en liep terug naar het bietenveld. Toen ze tien stappen van hem verwijderd was, bleef ze eensklaps staan. Met gedeeltelijk naar hem toegewend gelaat articuleerde ze fluisterend maar duidelijk verstaanbaar: 'Ik hoop dat de geitenmelker zingt vanavond!' Toen ging ze met gebogen hoofd verder.

Op de terugweg naar het kasteel leek Renier wel op rozen te wandelen. Uit deze euforie echter schrok hij bruusk op toen hij de Netebrug bereikte: tenminste honderd Beverdonkenaars kwamen langs het karrespoor tussen de rivier en de afsluiting van het domein naar de abelenlaan afgezakt. Dadelijk zag hij wat er gaande was: enkele snuggere televisiejongens, handig spe-

culerend op de ziekelijke zucht van elke Belg om tenminste éénmaal in zijn leven op het magische kleine scherm te verschijnen, hadden deze optocht gewoon gearrangeerd. Naar het procédé van beroemde Amerikaanse kineasten brulden ze dikdoenerig door hun spreekhoorns allerlei, met vreemde woorden uit het film jargon doorspekte, richtlijnen over de hoofden van de zogezegde opstandelingen. Het leek wel een fragment uit een karikaturale film over de boerenkrijg. Toen de figuranten Renier zagen, staken ze triomfantelijk hun zeisen, rieken, gaffels, harken, schoffels, spaden... in de lucht en begonnen ze te juichen. De gladste televisiejongen schoot dadelijk op Renier af en duwde hem een micro onder de neus: 'Jij voelt je zeker als... als Van Gansen nu?'

'Als wie?' vroeg Renier stomverbaasd.

'Wel... Jozef van Gansen, die leider van de boerenopstand!'

De interviewer had vettig sluk haar en droeg een dikke bril, zijn donker jasje was op de schouders vies gespikkeld door schilfertjes.

'Jij denkt toch niet dat je boeren hebt opgetrommeld in Beverdonk?' zei Renier nijdig. 'Er is in de Kempen geen enkele boerenzoon die op dit ogenblik van het jaar zijn werk laat staan om achter enkele stoethaspels van de B.R.T. aan te lopen.'

‘Wat voor mensen zijn dat dan wèl?’ beet de interviewer onbeschoft terug.

‘Leraars, studenten, bureaubedienden... Beverdonkenaars die nu vakantie hebben én stedelingen die hier in chalets en caravans op vakantie zijn. Nog voor geen koe kunnen jullie er een boer toe overhalen om in die narrenstoet daar mee op te stappen.’

‘En mag ik dan weten welk beroep jij uitoefent?’ vroeg de interviewer onverstoort.

‘Ik ben schooldirecteur.’

De televisiejongen draaide hem zijn rug toe, knipoogde eens naar de cameraman en klampte een ietwat sullige demonstrant aan, van wie Renier zich vaag herinnerde dat hij in het kerkkoor bij de vrouwenstemmen was ingedeeld. Toen Renier zich haastig wilde onttrekken aan de schouderklopjes en de vurige aanmoedigen van de door de televisiejongens geëngageerde meute, werd hij bij de trui gegrepen door een kleine dikke radioreporter met een afschrikwekkende vetbol op het voorhoofd.

‘Ben jij echt gek?’ vroeg de man, met een basstem.

‘Ja,’ beaamde Renier meesmuilend. ‘Ik ben een spion, een intrigant, een infiltrant, een huurling. Ik bouw aan de nieuwe wereld door te beletten dat de oude wordt afgebroken. Ik ben een psychopaat, een neuroticus. In plaats van een

munitiedepot wil ik hier een tehuis voor geestesgestoorden zien oprijzen. Alle onevenwichtigen van de wereld moeten hier een evenwicht kunnen vinden. Wij moeten trouwens een eigen radiozender hebben, die altijd vogelzang uitzendt. Over een paar decenniën, wanneer alle vogels zullen verdelgd zijn, wordt die zender beslist enorm populair. Denk je dat ook niet?’

De radioreporter schudde verbijsterd het hoofd, knikte vervolgens, wellicht de oude wijsheid indachtig dat je een gek best gelijk geeft.

‘Ken je de geitenmelker?’ vervolgde Renier geheimzinnig.

‘Neen,’ stamelde de man.

Nu schudde Renier het hoofd. ‘Jammer,’ mompelde hij, ‘jammer.’

Hij liet de verblufte man staan en liep naar het kasteel. Er stonden enkele mensen voor de gesloten poort opgewonden te praten met de bankroetier, die nog steeds achter het stuur van zijn wagen zat. Te laat ontdekte Renier dat het zijn broers en zusters waren. Toen ze hem gewaarwerden, staakten ze hun gekibbel en wendden ze zich met dooernstige gezichten tot hem. ‘Wel, meneertje?’ smaalde Harald, die de oudste was en die sedert zijn huwelijk in omvang was afgenomen naarmate zijn eega gezwollen was. ‘Jij maakt je familie nogal te schande, weet je dat? Gans Beverdonk wijst ons met de vinger na!’

Zijn snorretje en zijn borstelige wenkbrauwen wekten de indruk dat ze door een verziende grimeur op zijn gelaat waren gekleefd.

‘Heeft Yolande je gestuurd?’ vroeg Renier mat. ‘Wij verletten een schoft om jou uit de gevangenis te houden!’ snauwde Ulrik, zijn andere broer, die een echte werkos was.

‘Renier, jongen’ weeklaagde Martine, zijn oudste zuster. ‘Besef je wel dat dit het einde van je carrière betekent? Gisteravond werd tijdens de gemeenteraad geëist dat je zou afgezet worden... Dan heb je niets meer: geen werk, geen woning, geen toekomst...’

Ze was gehuwd met een loodgieter die in de gemeenteraad zat en die ze verafgoodde. Ze zei alleen maar dingen die ze haar echtgenoot had horen uitspreken.

‘Udo Willebrands staat aan mijn kant,’ poogde Renier haar beweringen te ontzenuwen. ‘De burgemeester heeft me persoonlijk aangeraden dit initiatief te nemen.’

‘Udo Willebrands moest vandaag in Antwerpen op het matje komen bij de gouverneur,’ ratelde Angela, zijn jongste zuster, die altijd veel te snel sprak en daardoor vroeger thuis de mitrailleur genoemd werd.

‘En dan?’ hoonde Renier. ‘Udo zal zijn woord wel doen.’

De door de televisiejongens gedirigeerde meute

was nu tot op een boogscheut genaderd, zodat hij moest roepen om zich verstaanbaar te maken. ‘Jullie hoeven je om mij geen zorgen te maken. Ik red me wel.’

Hij zette het op een lopen langs de vest en keek niet om voordat hij de gevelde beuk achter de rododendrons bereikt had.

Het werd de hoogste tijd dat hij nog eens met de Vors over ditjes en datjes keuvelde.

De geitenmelker

Toen het avond werd, hield eindelijk de toeloop van natuurvrienden, militante milieubeschermers, kampeerders en sensatiepersmannen op. Op vele plaatsen langs de omheining laaiden kampvuren, waarrond vrolijke vakantiegangers zaten te vertellen en te zingen. Met knagende bezorgdheid had Renier de gang van zaken gevolgd, maar een gloriërende mevrouw Chantal wuifde zijn pleidooi voor een numerus clausus of een strenge selectie weg en de Vors glunderde van tevredenheid.

Toen de maan ragfijne sluiers boven het water toverde en een magische gloed joeg door de geuren van hars en kruiden, kwam ze eindelijk opdagen: Rasmine. Ze droeg een rood jurkje en over haar schouders hing een witte, rudimentair gehaakte neusdoek.

‘Heb ik je lang laten wachten?’ vroeg ze met glinsterende ogen, terwijl ze hem kameraadschappelijk in de ribben porde.

‘Ja,’ zei hij zacht. Ze rook naar zeep en lindebloesems en brood en honing.

‘Wanneer moet je thuis zijn?’

‘Voordat moeder morgenvroeg de deur van

mijn slaapkamer opengooit.’

‘Als er maar geen van die kinkels het in zijn hoofd gekregen heeft zijn tent op te slaan in de buurt van de Rallenplas,’ fluisterde hij bezorgd. ‘Ik geloof het niet,’ poogde ze hem gerust te stellen. ‘De meeste helden lopen graag in het oog én putten hun branie uit het besef dat ze een vluchtkuיל binnen hun bereik weten.’

Hij dacht over haar woorden na tot ze in het beukenbos waren. Hoog in de kruinen stootte een vogel akelig galmende oe-klanken uit.

‘Een ransuil,’ zei hij werktuiglijk.

‘Een bosuil,’ verbeterde ze. ‘De professor, over wie ik sprak, had een bandrecorder en kon die bosuil ertoe bewegen dat hij zich op het toestelletje stortte. Bosuilen zijn erg zeldzaam geworden in de Kempen, velduilen trouwens ook.’ Buiten het bos deden sprinkhanen en krekels alles tintelen en vibreren. Renier plukte enkele glimwormen uit het gras en zette ze in zijn haar. Op een plaats waar liguster en geiteblad een heerlijk aroma verspreidden, zochten ze naar de liguster-pijlstaart; en langs de totaal verwilderde boomgaard van een gedeeltelijk afgebrande hoeve luisterden ze ademloos naar een nachtegaal en de hoog oplopende concurrentie die hij kreeg.

Toen ze op de Riegheide kwamen, vroeg Renier quasi terloops: ‘En wat zegt jouw vrijer ervan

dat je 's nachts met andere mannen door de natuur zwerft?’

‘Er is een soldaat die denkt dat ik zijn verloofde ben,’ antwoordde ze luchtig, ‘én een student, én een veekoopman, én... Bah! Wat kan het mij schelen!’

‘Dat begint verdacht sterk op polyandrie te lijken,’ schertste hij moeilijk.

‘Ik heb aan niemand mijn woord gegeven,’ zei ze ernstig.

‘Je flirt graag, nietwaar?’ Zijn stem klonk een beetje schamper.

‘Alleszins niet bewust,’ antwoordde ze vinnig. ‘Kan ik het helpen dat mannen altijd en overal wat meer willen zien achter de vriendschap van een meisje?’

‘Neen,’ gaf hij toe. ‘Misschien ben je een beetje te uitdagend, te lichtzinnig...’

Ze bleef verongelijkt staan. ‘Dat ben ik helemaal niet! Ik ben gewoon mezelf, zonder bijbedoelingen. Wie daar wat anders achter zoekt, is ziek of achterlijk!’

‘We zullen erover zwijgen,’ suste hij geschrokken.

In de verte lag de Rallenplas als een zilveren juwelenkoffer met één groot goudstuk erin.

‘Om het eerst in het water!’ riep Rasmine plotseling uitgelaten, terwijl ze haar sandalen van haar voeten rukte en als een ree begon te rennen.

Een ogenblik later poogde Renier haar met zevenmijlslaarzen in te halen, maar dat lukte hem niet. Ze was aan de rand van het water toen hij nog door het riet ploeterde, en ze dook reeds naar het goudstuk toe terwijl hij nog met zijn hoofd in zijn truitje zat.

Het water was veel warmer nu dan de dag voordien, en ze zwommen intens genietend naar het midden van de plas. Daar gooide Renier zich op zijn rug. Hij zoog zijn mond en longen vol en met gespreide ledematen bleef hij roerloos op het water liggen. Eén mens is schoonheid, dacht hij, twee kunnen erover praten, drie kunnen erover ruziën, een massa maakt ze belachelijk. In de maan stonden duidelijk nog de vingerafdrukken van een god. Welke god? Hij grijnsde om zijn naïeve bespiegelingen. Terzelfdertijd rees onder hem een watergodin op, die ervoor zorgde dat hij ombuitelde en in de kille droesemlagen van het ven terecht kwam. Waterspuwend dook hij weer op. Rasmines lach klaterde echoënd met de waterrimpels mee. In een stel en een sprong had hij haar beet, maar ze glibberde als een aal uit zijn armen en vluchtte met een verwoede crawlsag. Renier gaf het spelletje op: hij had haar vrouwelijkheid gevoeld en was er bang voor dat ze hem zou meelokken over de grenzen van het gebied dat hij zijn ganse leven onder controle had gehad. Ze was zo mooi, deze najade, deze

dochter van Nereus. Hadden de goden hem verleden zondag een strik gespannen om hem aan zijn verregaande goodwill te laten tenondergaan, en wilden ze hem als compensatie misschien voor enkele ogenblikken in de armen van deze nimf drijven? Hoe pijnlijk zou later het leven zonder haar zijn. Zelfs indien alles weer goed werd tussen hem en Yolande, die koele, geraffineerde schoonheid, die nu al zijn leven had uitgestippeld, hoe erg zou hij dan hunkeren naar de bruisende onberekenbare brok natuur die Rasmine was. Neen, hij moest zich bedwingen, zich intomen voordat het onherroepelijk te laat werd. Hij zwom met trage rugslagen weer naar de oever.

‘Hee, ga je er nu al uit?’ hoorde hij haar teleurgesteld roepen.

Hij raapte zijn kledingstukken op, schudde het water uit zijn haar en oren en verdween in het riet.

Ze kwam nu ook naar de oever gezwommen, rees als met tegenzin uit het water, een druipende meermin, een exotisch droombeeld.

‘Heb ik je pijn gedaan?’ vroeg ze hees, vlak bij hem.

‘Nog niet,’ antwoordde hij raadselachtig.

Ze begon zich ook aan te kleden, onbeschroomd in het maanlicht.

‘Wat bedoel je?’

‘Ik ben, geloof ik, nog niet dodelijk verliefd op je.’

Hij keek vol pudeur langs haar heen terwijl ze haar slipje aantrok.

‘Begin jij nu ook al zo?’ mokte ze. Ze richtte zich op en trok haar jurk over haar hoofd. ‘En mocht je nu... dodelijk verliefd op me zijn, doe ik je dan soms pijn?’

Hij duwde de rietpluimen opzij en kwam naast haar staan. ‘Nee, maar dan zou je het kunnen.’ ‘Wie zegt je dat ik het zou doen?’ vroeg ze, meer dan verleidelijk.

Hij aarzelde even, onderdrukte de behoefte om haar aan te raken.

‘Niemand,’ antwoordde hij schor, ‘maar ik zou alleszins zwakker zijn, kwetsbaarder... Ik heb de leeftijd bereikt dat een man zoiets best vermijdt.’

Ze wrong het water uit haar haren en keek hem vol aan

‘Ik zal jou nooit pijn doen, Renier Nachtergaele, wat er ook gebeure.’

‘Je zou me al pijn doen door... een beetje té lief te zijn jegens andere mannen. Ik zou het niet kunnen verdragen, écht niet.’

‘Ik zou alleen maar té lief zijn voor jou, écht waar.’

‘Je bent nog maar twintig. Mensen veranderen enorm snel, zelfs zonder dat ze het willen. Ik heb

Yolande honderdmaal en meer eeuwige trouw gezworen.'

'Yolande Librechts is geen vrouw voor een kunstenaar,' zei ze zacht.

Hij keek raar op. 'Hoe weet jij dat?'

Ze glimlachte vaag. 'Jij woont niet alleen in Beverdonk, weet je. Wij hebben daar kennissen wonen, meestendeels landbouwers. Yolande Librechts is in het beste geval wèl een goede vrouw voor de directeur van de tekenschool.'

'En Rasmine Aldelhof?'

'Dat is een boerinetje!' flapte ze eruit.

'Zou zij een goede vrouw zijn voor een kunstenaar?' wilde hij vragen, maar ze legde eensklaps een hand op zijn mond. Hij wilde er speels in bijten, doch ze had onraad of iets bespeurd, want ze vroeg sissend om stilte.

Een ononderbroken aanzwellend en eigenaardig trillend geluid, als van een bovenaardse machine, vulde de lucht. Een ogenblik hield het op, maar toen was het er weer, zij het dan in een andere toonaard.

'Dat is de geitenmelker!' fluisterde ze gedempt. 'Kijk, daar heb je hem!'

Een vogel ter grootte van een koekoek of een torenvalk, maar misschien iets meer op een zwaluw lijkend, steeg op een boogscheut van hen loodrecht omhoog boven de heide, maakte onverhoeds een tuimeling, wentelde zich, steeg

weer met trage vleugelslagen en gleeed vervolgens met licht opgerichte vlerken van hen weg. Zijn kleur was donker, bruin wellicht, maar er zaten duidelijk lichtere vlekken aan de uiteinden van zijn vleugels en zijn staart. Gefascineerd had Renier de wonderlijke verschijning gadeslagen.

‘Ik vraag me af waarom ze hem de geitenmelker noemen,’ zei hij peinzend.

‘Die professor vertelde dat het iets met het oude volksgeloof te maken had,’ verduidelijkte zij. ‘Omdat de nachtzwaluw een insektenjager is en 's nachts verricht wat de boerenzwaluwen overdag doen, namelijk ongedierte vangen in en nabij de stallingen - en op de heide vroeger waren dat voornamelijk schape- en geitestallen - dachten de heiboeren dat die vogel hun schapen en geiten kwam melken. Misschien maakten het vreemde doordringende gezang en het vleugelgeklap, want dat luidruchtig gedoe is ook eigen aan het mannetje, het vee bovendien onrustig en bang. Voeg daar nog bij dat de nachtzwaluw zijn snavel angstaanjagend ver en cirkelvormig openspert tijdens de jacht. Al die factoren speelden zeker mee om de Kempenaars te doen geloven dat deze dagslaper een onheilsvogel was, en ze poogden hem derhalve ook uit te roeien. Wat zij echter niet konden met hun primitieve middelen, hebben de moderne Kem-

penaars in een handomdraai en zonder het zelfs maar te beseffen klaargespeeld met hun insecticiden, hun stinkende fabrieken, hun beton, hun verkeer, hun supersonische vliegtuigen...' Ze hield op en keek weemoedig glimlachend van hem weg.

'Bravo, professor!' zei Renier gemeend. Hij drukte haar stevig de hand.

'Ik kan goed onthouden,' fluisterde ze deemoedig, 'té goed in feite.'

Hand in hand liepen ze terug de Riegheide op. De lucht was balsemieker dan ooit, met verrassend zwoele en frisse lagen erin. Iets bleef natuurlijk onuitgesproken, iets dat hen stil maakte én dat hen diep deed ademen. Tegelijkertijd zagen ze het: vaalzwarte rook die in het noorden opbultte. Rasmine rukte zich los en snelde naar de top van een heiduin.

'De Kemphanenhonk staat in brand!' riep ze dadelijk.

Toen hij naast haar stond, zag hij het rode vuur, de witte rook die vaal werd en vervolgens zwart. 'Dat komt ervan!' foeterde ze boos. 'Kampeerders die vuurmannetje spelen. Mevrouw Chantal zal woedend zijn: daar nestelden kemphanen en zandfluiters. Verleden jaar verbleef er zelfs nog een grutto!'

'We moeten gaan helpen blussen!' zei hij gejaagd.

‘Er groeien daar heidoorn, jeneverstruiken en gagel, maar de zompen aan deze kant zullen beletten dat het vuur uitbreiding neemt,’ constateerde ze nuchter.

‘Er moet zoveel mogelijk gespaard blijven!’ hield hij vol. ‘Kom!’ Hij trok haar met zich mee. ‘Als de jongens van pater Bruno nu maar hier waren.’

Ze moesten bijna vijf minuten lopen voordat ze de plaats van het onheil bereikten. Daar stonden zeker tien mensen paniekerig naar het trieste schouwspel te kijken.

‘Berketwijgen en dennetakken afrukken!’ riep Renier. ‘Ginder!’

Hij gaf het voorbeeld en rende op een vliegden toe. Het leek wel alsof de geparalyseerde brandstichters op dit teken gewacht hadden, want onmiddellijk deden ze hetzelfde.

‘We omsingelen het vuur en beletten, dat het zich uitbreidt!’ brulde Renier hoestend.

Als een bezetene begon hij op de likkende en knetterende rode vlammetjes te slaan. De rook sliertte soms onverdraaglijk heet langs hem heen, de schroeiende geur beet in zijn longen, de gensters spatten in zijn gezicht. Aanvankelijk leek het een onbegonnen werk, en de moed zakte in zijn schoenen, maar de verbetering en de behendigheid waarmee Rasmine naast hem tekeerging, joegen hem telkens weer op, maakten

hem grimmig, vastberaden, ontembaar zelfs. Op een bepaald ogenblik klodderde voor zijn voeten een brandende fazant op.

‘Iemand moet die vogel achterna!’ riep Rasmine schel. ‘Zo verspreiden heibranden zich!’ Een jonge kerel kweet zich dadelijk van de taak. Langzamerhand kregen zij vat op het vuur, konden ze het omschrijven, te meer doordat de blussers steeds talrijker werden. Toen ze het vuur werkelijk onder controle hadden en ermee bezig waren de haard zelf te doven, hoorden ze de gierende sirene van de brandweer. Dadelijk staakte Renier het blussingswerk.

‘Als dat het paard van Troje maar niet is!’ mompelde hij ongerust.

In de verte, tussen de omheining en de Nete, zag hij de paarse flikkerlichten naderen.

‘Kom!’ riep hij naar Rasmine.

Door het verkoolde, knisperende en nog gensterende kruid liepen ze op het rode monster toe. Net toen de brandweerlieden met grote snijtang een gat in de draadversperring wilden maken, kwamen ze ter plaatse.

‘Niet doen!’ brulde Renier. ‘Het vuur is bedwongen!’

De mannen hielden dadelijk op. De uniformen hingen aan hun lijven alsof de gemeentelijke brandblussers die namiddag mee hadden opgestapt in een carnavalstoet en dat daarna nog eens

duchtig gevierd hadden. De commandant, die de hoofdonderwijzer van de gemeenteschool van Beverdonk was, stak zijn hand door de draad en feliciteerde Renier hartelijk voor wat hij de Beverdonkse revolutie noemde.

‘Wij hebben unaniem besloten ons bij jullie aan te sluiten,’ vervolgde hij. ‘Gaat dat?’

‘Natuurlijk,’ stamelde Renier, overdonderd. ‘Heb je een of andere opdracht voor ons?’ Hij keek Renier aan als een commandant die naar de orders van zijn generaal hengelt.

Alhoewel Renier zich oververhit waande en in een roetachtig zweet baadde, voelde hij nu koude rillingen over zijn rug lopen tot in zijn haarwortels.

‘Je zou de brandweerwagen dwars over de abelenlaan kunnen posteren,’ suggereerde hij.

‘De abelenlaan?’ vroeg de commandant onthutst.

‘Ja. De laan die naar het kasteel leidt. Die laan blijft voorlopig nog een zwak punt.’

‘In orde! Prachtig!’ constateerde de commandant met een gelaat dat glom van heldhaftigheid en strijdlust. ‘Komaan, mannen!’

Toen de brandweerwagen met donderend geraas zijn tocht door het karrespoor verderzette, stond Renier nog altijd perplex na te denken over zijn eigen gedrag. Welke groteske metamorfose had hij niet ondergaan! Was hij die lobbess-, lummel-

en pummelachtige Renier Nachtergaele, die in zijn ganse leven slechts toegegeven en geknikt en bedeesd gebogen had? Hoe kon het zijn dat de mensen eensklaps aanvaardden dat hij een leider was, een man met eigen ideeën, iemand die raad en bevelen gaf? Het vleide hem, wond hem op, maakte hem bang.

Hoofdschuddend keerde hij zich naar Rasmine. Ze zag er ongelooflijk snoezig uit: er zaten guitige vegen in haar gezichtje, er hingen verkoolde schilfers op haar neusdoek. Kameraadschappelijk legde hij zijn arm om haar schouders.

‘We zullen terug naar de Rallenplas moeten, geloof ik,’ zei hij teder.

De kale jonkers

Toen Renier die vrijdagmorgen bij het open raam in het vagevuur te tekenen stond, riep de bankroetier vanuit de voorhof dat hij naar beneden moest komen. In de vage hoop dat Rasmine naar hem gevraagd had, repte hij zich de trappen af. Tot zijn stomme verbazing zat er een paar pauwen op de pui.

‘Waar komen die vandaan?’ vroeg hij aan de brave Cerberus, die beslist overdreven ijverig geworden was sedert hij zichzelf de vorige avond op het televisiescherm had gezien.

‘Iemand bracht ze daarjuist,’ zei de slonzige vent verlegen. ‘Een boer wiens hoeve ze tot industrieterrein verheven hebben.’

‘En moet ik daarvoor naar beneden komen?’ bromde Renier onhebbelijk.

‘Neen. Kom maar eens kijken. Er zijn hier een paar ruimte reizigers aangeland.’

De bankroetier liep hem voor tot aan zijn vrachtwagen. Voor de poort op de brug stonden twee mannen in ruimtepakken, met spuitbussen op de rug en gasmaskers op de borst.

‘Wat moet deze komedie voorstellen?’ vroeg Renier bars.

‘Wij zijn officieel aangestelde distelverdelgers,’ zei de imposantste van hen met een treiterlach. ‘Vandaag en de volgende week staat het militair domein hier op ons programma. Naar het schijnt, ben jij de man die ons vrij entree kan bezorgen.’ ‘Ben je gek?’ snauwde Renier getergd. ‘Wij hebben alles veil om hier een soort reservaat voor bedreigde planten op te richten, en jullie zouden hier doodgemoedereerd onder onze neus alles naar de verdoemenis komen spuiten!’

‘Kennen jullie de wet op de distelverdelging niet?’ vroeg de man verontwaardigd. ‘Wie weigert of verzuimt de distels op zijn eigendom te verdelgen, maakt zich strafbaar.’

‘Strafbaar? Wie zulke hopeloos verouderde en voorbijgestreefde wetten naleeft, moesten ze drie dagen naakt aan de schandpaal zetten!’ briede Renier. ‘En wie zulke wetten uitvaardigt of laat bestaan, moesten ze... verbannen! Waar is de wegdistel gebleven? En de kale jonker? En de kruldistel? En de speerdistel? En de Mariadistel? Akkerdistels, ja, die zijn er nog. En dat zijn precies de distels die jullie zouden moeten uitroeien, nietwaar? Kennen jullie het onderscheid wel?’

‘Distels zijn distels, mijn brave vriend,’ antwoordde de man misprijzend.

‘En wat doen jullie zoal als er geen distels te verdelgen vallen?’

De man haalde hautain de schouders op. ‘We verdelgen kraaien, eksters, spreeuwen; we vangen muskusratten, bunzings; we doden rupsen...’

‘En hoe verdelgen jullie die vogels?’

‘Bah, we schieten door de nesten.’

‘En als er nu toevallig een valk of een uil in zo'n nest woont?’

‘Dan betaalt die het gelag natuurlijk,’ smaalde de man.

‘Je weet toch wat beschermde vogels zijn?’

‘Wij zijn geen helderzienden, mijn brave vriend.’

‘Ik zal nooit de vriend zijn van een stekeblinde domoor,’ siste Renier. ‘Je kunt met je kornuit naar de bliksem lopen!’

‘Dat gaat je geld kosten!’ dreigde de man. ‘En véél!’

Renier draaide zich zonder meer om en liep verbolgen naar de zijkant van het kasteel. Hij wilde mevrouw Chantal van zijn drieste daad op de hoogte brengen maar trof in de veranda tot zijn stomme verbazing een tiental dignitarissen aan. De heren zaten daar als het ware te antichambren, want mevrouw Chantal had zich met een dikbuikig heerschap teruggetrokken in de ridderzaal en de schuifdeur was gesloten.

Udo Willebrands sprong dadelijk op toen hij Renier opmerkte.

‘Renier, jongen, wat ben ik blij dat ik je zie!’

zei hij, glimmend van het zweet. ‘Kom even mee, kom...’ Hij glipte langs Renier naar buiten en trok hem bij de arm met zich mee. ‘Ik moet je wat vertellen.’

Hij keek schichtig over zijn schouder naar de veranda, stapte nog wat verder en fluisterde hartroerend confidentieel: ‘We moeten er mee ophouden, jongen. Er komt hommeles van, erge hommeles, écht waar.’

‘De vorige keer was je blij dat het hommeles was,’ wedervoer Renier verbouwereerd. ‘Je verkneukelde je zichtbaar, je moedigde me aan, je feliciteerde me zelfs.’

Udo Willebrands viste zijn zakdoek op en veegde ermee over zijn voorhoofd.

‘Vergeet het, jongen,’ fezelde hij. ‘Vergeet het, asjeblijft!’

‘De rijkswachters én die kamerleden én mevrouw Chantal kunnen dat getuigen!’

‘Jàà... Natuurlijk!’ beaamde de burgemeester schor. ‘Maar luister nu eens. Ik ben bij de gouverneur te biechten moeten komen. De leden van de bestendige deputatie waren er ook. En drie hoge pieten van het ministerie van Landsverdediging! Jongen, je kunt je niet voorstellen wat ik heb moeten aanhoren... Afschuwelijk!’ Hij dopte zijn zakdoek in het water van de vest en bette zijn aangezicht. ‘Als dat hier niet spoedig tot een oplossing komt, word ik gewoon

afgezet.’ Smekend blikte hij naar Renier op. ‘Afgezet. Stel je voor!’

‘Dat gaat toch zo maar niet!’ wierp Renier onthutst op. ‘De koning heeft je toch benoemd?’ Hij klakte wezenloos met de tong. ‘Jij hebt je natuurlijk laten afdreigen door die... klootzakken?’ De burgemeester keek nog ongelukkiger. ‘Ik moet je iets bekennen,’ zei hij zacht. ‘Ik heb mij van de gebeurtenissen hier gedistantieerd. Ik heb gedaan alsof ik van niets wist.’

‘t Is niet waar!’ liet Renier zich wrang spottend ontvallen. ‘Meneer de burgemeester zit mij aan te porren om iets voor Beverdonk te doen, en dan wast hij zijn eigen handen in onschuld.’

‘Renier, jongen, het is nog niet te laat!’ pleitte de burgemeester, opgelucht door zijn bekentenis. ‘Als je er nu mee ophoudt, is er niets onherstelbaars gebeurd! Dan behoud je je betrekking, dan stellen we alles voor als een... grap, dan gaat alles de doofpot in.’

‘En dan is Beverdonk een munitiedepot rijker! Ondanks het protest van de ganse bevolking. Is dat niet om te kokhalzen?’

Op dat ogenblik kwam de bankroetier aandraven. Zonder zich om de water en bloed zwetende burgemeester te bekommeren, riep hij: ‘Renier, er staat een hele bende zigeuners voor de poort! Wat moet ik met die mensen doen?’

‘Binnenlaten!’ antwoordde Renier resoluut.

‘Of stuur ze maar naar de kazerne. Pater Bruno is het best geplaatst om hun een verblijfplaats aan te wijzen.’

De burgemeester begon, sip voor zich uit kijkend, te knikken. ‘Jij hebt me ook verraden, nietwaar? Een sportcentrum en een recreatiepark: daar droomde ik van, en niet van een kamp vol Bohemers en andere woonwagenbewoners. Die mevrouw Chantal heeft je behekst, nietwaar?’

‘Mevrouw Chantal is de nobelste dame die ik ooit ontmoet heb,’ snibde Renier verbolgen. Hij kon Udo Willebrands eensklaps niet meer horen of zien. De man was gewoon maar een opportunistische jabloer, een kwek.

‘Vertel toch tenminste aan niemand meer dat ik je actie steun, Renier, jongen,’ kreunde de burgemeester smekend.

‘Dat is beloofd,’ zei Renier walgend. ‘Adieu!’ Hij wilde met grote stappen naar de voorhof lopen, maar uit de veranda was een grote grijze heer naar buiten gekomen, die hem met vorsende blik aanklampte.

‘Hee, zeg, ben jij Renier Nachtergaele niet?’ vroeg hij met de stem van een inquisiteur. ‘Ik ben de deken van Kemmersleen, en ik zou eens een hartig woordje met je willen spreken.’

‘Waarover?’ repliceerde Renier ontwapenend vriendelijk.

‘Over mevrouw Chantal. En over al die intriges hier!’

‘Intriges?’

‘Wat anders? Meneer Waldemar én mevrouw Chantal hadden mij beloofd dat ze het kasteel na hun dood aan de dekenij of het bisdom zouden laten, als een soort opvangcentrum voor op rust gestelde priesters. En nu, eensklaps, naar men zegt onder invloed van jou, nemen hier bezembinders en kuipers, hoefsmeden en koetsiers, scharenslijpers en imkers, schoenlappers en sigarenmakers, molenaars en suisses, marktkramers en kwakzalvers hun intrek!’

De fel overdreven opsomming deed de deken naar adem happen.

‘Ik ben er zeker van dat ook de priesters hier welkom zijn,’ zei Renier zacht.

‘Maar dat gaat toch niet op!’ barstte de deken los.

‘Luister, meneer. Wat mevrouw Chantal met haar kasteel doet, raakt mijn kouwe kleren niet. De strijd die ik hier help voeren, betreft het ganse domein hier, de streek, de Kempen.’

‘Dat is toch onzinnig!’ De woedende deken wendde zijn gezicht af voor een fotograaf. ‘Waar gaat de wereld naartoe als beloften zo maar met de voeten getreden worden?’

‘Ik weet het ook niet,’ gnuifde Renier.

Hij knipoogde naar de journalist die de fotograaf

vergezeld en wilde zijn weg voortzetten, maar ditmaal werd hij opgevangen door drie andere heren, die eveneens in de veranda hadden gezeten. De middelste stelde zich voor als Gislain Horrion, kabinetschef van de minister van Landsverdediging, en de twee anderen, wier namen al even zuiders klonken, toonden hun identiteitskaarten om zich te legitimeren als generaal en kolonel. Renier was nooit soldaat geweest en hij wist amper hoe de militaire hiërarchie er uitzag. Dus klonk het geenszins geïmponeerd toen hij vroeg wat de heren wensten.

‘Naar het schijnt, ben jij de instigator van die klucht hier,’ zei de kabinetschef streng. ‘De minister in hoogsteigen persoon gaf me de opdracht naar hier te komen om je ervan op de hoogte te brengen dat hij idealisme naar waarde weet te schatten en dat hij de Kempen een warm hart toedraagt.’ Hij glimlachte aanminnig. ‘Maar je moet ook begrijpen dat een leger nu eenmaal een munitiedepot moet hebben. En volgens de calculaties van onze eminentste geleerden is Beverdonk de aangewezen plaats, het veiligste oord, het strategisch best gelegen punt.’ De generaal en de kolonel knikten gewichtig. ‘In feite gaan militarisme en natuurprotectie hand in hand, dat moet je toch toegeven! Een munitiedepot zal de omgeving hier vrijwaren voor industriële ingrepen, toeristische

exploitatie, verstedelijking en andere tendensen die het landelijk karakter van de Kempen bedreigen! Dus vragen we je nu met aandrang het bolwerk hier te ontruimen.'

De kabinetschef grijnsde. Hij achtte de woordkeuze blijkbaar zeer geslaagd. De generaal en de kolonel onderdrukten hun gegniffel.

'Geen sprake van!' zei Renier laconiek. Hij knipoogde weer naar de journalist, die onbeschaamd naast hem had postgevat. 'Beverdonk is een autonome gemeente. De bevolking weigert dat hier een munitiedepot wordt ingeplant. Als de minister van Landsverdediging niet weet wat autonomie is, dan is dat zijn zaak, maar wij weten het wel.'

De kabinetschef kreeg een rode kop.

'De autonomie der gemeenten kan slechts bestaan binnen de grenzen der rijks wetten,' doceerde hij scherp.

'Mij goed,' smaalde Renier. 'Wil meneer me dan misschien eens toevertrouwen welke rijks wet gedooft dat een simpel Kempens dorp van vandaag op morgen tot opslagplaats voor ammunitie én tot militair doelwit gebombardeerd wordt?'

'Met boerenkinkels als jij valt niet te praten!' siste de kabinetschef, eensklaps buiten zichzelf. 'Ik laat je arresteren! Ik breek je carrière! Ik...' Zijn blik viel op de ijverig noterende journalist.

‘Ik heb niks gezegd, versta je! Helemaal niks! Dit was een vertrouwelijk gesprek. Het leger kan zich toch niet belachelijk laten maken door een snertdorp! Denk eens aan! In de bioscoop ja, daar kun je zoiets meemaken. Maar hier, in de Kempen!’ Hij snoof verachtelijk. De generaal en de kolonel snoven eveneens. ‘Wees nu eens redelijk, meneer Nachtergaele. Wie zal de verantwoordelijkheid dragen als hier... bloed vergoten wordt?’

Hij tuitte tragisch de lippen. De generaal en de kolonel knikten gewichtig.

‘De minister van Landsverdediging én jullie!’ antwoordde Renier gevat. ‘Wie anders?’

‘Hoe is het mogelijk!’ brieeste de kabinetschef vertwijfeld. ‘Met krankzinnigen als jij valt niet te praten.’

Hij keek de generaal en de kolonel theatraal wanhopig in het wit van hun ogen. Die heren schudden van de weeromstuit al even desolaat het hoofd.

‘Dommage!’ zei de een, met de tong klakkend. ‘Mon dieu!’ stamelde de ander desperaat.

‘Minister van Staat Capart overhandigt op dit ogenblik een ultimatieve nota aan Chantal van Erdborne,’ draafde de kabinetschef hysterisch door. ‘Wie niet horen wil, moet voelen. Kempense idioten!’

Hij hief pathetisch de blikken ten hemel, daarin

op onverbetterlijke wijze nagevolgd door zijn secondanten.

Renier was het gebeuzel en gejeuzel meer dan beu. Met een nonchalant schouderophalen liep hij naar de voorhof. In de abelenlaan waren de brandweerlieden voetbal aan 't spelen. In het karrespoor belemmerden een ijscokarretje, de bestelwagens van de soepventer en de melkboer en de bakker en een groentenwagen elkaar de doorgang.

‘Hee, Renier, kom eens!’ riep de bankroetier vanuit zijn cabine. ‘Er is iemand voor jou!’

In een opwelling wilde Renier de pui oprennen. Hij had de buik vol van Yolande, haar vader, zijn broers en zusters, vitters en gispers. Waarom hadden de mensen het ogenschijnlijk toch altijd zo goed voor met anderen? Anderzijds voelde hij zich nu wel voldoende gewapend tegen de ergste defaitisten en fatalisten. Dus liep hij met lome schreden naar de poort. Iets ergers dan een zoveelste bolwassing kon hem moeilijk overkomen. Tot zijn verbazing stond er een jongeman op de brug, met gitzwarte haren, een sterk getaand gezicht en met de handen losjes in de zakken van zijn groene overall.

‘Ben jij Renier Nachtergaele?’ vroeg de man, een beetje beduusd.

‘Ja.’

‘Ik ben Hessel Aldelhof,’ stelde de man zich

voor. ‘Ook namens mijn broer kom ik je zeggen dat wij met jullie sympathiseren. Jammer genoeg zitten we volop in de hooitijd, en ook de graangewassen...’

‘Ik weet het,’ onderbrak Renier hem vriendelijk.

‘Dit moest ik je geven van Rasmine.’ Hij diepte uit zijn overall een stuk papier op, mat met de ogen even de afstand die hen scheidde, verfrommelde het kattenbelletje en gooide het Renier toe. ‘Tot later,’ zei hij, een beetje weemoedig, waarna hij met gebogen hoofd wegging.

Renier oogde hem geruime tijd na. Om zich te onttrekken aan de nieuwsgierige blikken van de bankroetier, liep hij vervolgens in de richting van de pui. Hij ging op de onderste trede zitten en streek het velletje papier open. De geur van de azalea's deed hem diep ademhalen.

‘Beste Renier! Ik heb vannacht een heleboel ruzie gekregen thuis. De hele familie was gealarmeerd door de brandweersirene. Uitvluchten zoeken hoefde ik niet te doen: mijn natte haren en de roetvegen in mijn gezicht verraadden waar ik geweest was. Ik moest bekennen dat ik met jou naar de Rallenplas geweest was en dat ik die heibrand hielp blussen. Natuurlijk vroeg moeder waar mijn badpak was en toen begonnen ze erg lelijke dingen te denken. Ik heb bij hoog en

laag gezworen dat jij nog braver en heiliger bent dan mijn engelbewaarder, maar ik zag duidelijk dat ze dat niet geloofden. Ze waren ervan overtuigd dat ik mijn eer verloren had. Vader was ontzettend kwaad, en het scheelde maar een haar of ik had een paar oorvegen gekregen. Ik moest bijna plechtig zweren dat ik de volgende dagen geen voet meer op “Vrijburg” zou zetten en dat ik jouw gezelschap nooit meer zou zoeken. Nu moet je weten dat mijn ouders eigenlijk nogal vlug vergeten en vergeven. Zondag zien ze alles alweer anders. Dus tot zondag? Vriendelijke groeten! Rasmine.’

Vertederd nam Renier het grote, open handschrift in zich op. Ze schreef zoals ze was: ongecompliceerd, schalks, eerlijk, hartelijk, met in elke zin een knipoogje als het ware. Het handschrift van Yolande was veel fraaier, egaler, en dus stroever, onpersoonlijker.

Peinzend vouwde hij het briefje op en duwde het in de achterzak van zijn broek. Dat hij Rasmine zolang zou moeten missen, zette wel een domper op zijn vitaliteit. Misschien was het al bij al best zo: er liepen op het domein nu veel jonge kerels rond, én een charge van de rijkswacht zou nu wel niet lang meer uitblijven...

De vale vleermuizen

Tot de zon wegzakte achter Beverdonk, zat Renier die vrijdagavond op het balkon van zijn kamer te kijken naar een formatie gierzwaluwen, die schril gierend cirkels trok rond de tinnen van het kasteel. Een zanglijster repeteerde op de hoogste twijg van een beuk een strofische zang, daarin krassend en plotseling erg melodieus nagevolgd door een spotvogel ergens in de buurt. Net toen hij opstond, begon de lucht rond hem te wemelen van de vleermuizen, vale vleermuizen, die met een zacht geritsel als de schakels van een ketting onverhoeds en ononderbroken opdoken uit een luchtrooster in de muur links beneden het balkon. Gefascineerd sloeg hij de wilde capriolen gade. Zo betrapte hem mevrouw Chantal, die geruisloos zijn kamer betreden had. ‘Jij bent ongelukkig om wat er zich ginder afspeelt, nietwaar?’ zei ze, met een raar aandoende melancholie in de stem, terwijl ze naar de kampvuren langs de omheining keek.

‘Ik ben alleen maar... wat ongerust,’ zei hij zacht.

Mevrouw Chantal haalde hoorbaar adem.

‘Volksvertegenwoordiger Denhaene verzekerde

me dat onze strijd zo goed als gewonnen is. We hebben de pers op onze kant, de publieke opinie dus, en dat is iets waar politieke mandatarissen zo maar niet overheen kunnen. Ik vrees alleen maar dat er helemaal niets gebeurt en dat onze actie langzaam zal doodbloeden. De verveling en de inactiviteit worden onze grootste vijanden. Vanaf morgen beginnen vele geestdriftigen af te koelen en af te druipen.'

'Anderen zullen hun plaats innemen, wellicht nog met meer ijver.' Hij wreef met beide handen over zijn gelaat. 'Overdreven ijver,' voegde hij er berustend zuchtend aan toe.

'Is er iets, Renier?'

Ze keek hem onderzoekend aan.

'Neen. Waarom?'

'Ik heb Rasmine vandaag niet gezien,' zei ze, met een eigenaardige intonatie in de stem. 'Dat is zeer ongewoon. Zij is mijn petekind, weet je.' Hij keek verrast op, haalde vervolgens de schouders op, bang dat hij iets van zijn gevoelens zou verraden.

'Ze heeft huisarrest gekregen omdat ze vannacht die heibrand hielp blussen. Ze wisten thuis niet waar ze was.'

'Ha!' Mevrouw Chantal knikte. 'Ze is anders een hartveroverend figuurtje, nietwaar? Zo lopen er niet veel meer vrij, Renier Nachtergaele.' 'Ik weet het,' gaf hij moeilijk toe. 'Ze verdient

iemand met een mooie toekomst.’

‘En heb jij soms geen mooie toekomst?’

‘Niet meer, vrees ik.’ Hij stak kreunend de armen in de hoogte. ‘Jouw broer was ook niet de eerste de beste. Ik heb die beelden in de kelder gezien.’

‘Waldemar was de laatste jaren van zijn leven ziek,’ prevelde mevrouw Chantal somber. ‘Hij zag dingen én wezens die niet bestaan, en hij leefde ermee. Dag en nacht liep hij te converseren met niemand, monologen te houden dus. Als ik dan vroeg met wie hij praatte, was hij verontwaardigd om mijn kortzichtigheid, mijn oppervlakkigheid, mijn platvloers materialisme. Vaak daagde ik hem uit mij zijn onzichtbare gezellen en antagonisten te beschrijven. Dan toog hij naar de kelder of naar zijn atelier en kwam hij na enkele uren met een beeld of een schilderij aandraven.’ Ze schudde het hoofd. ‘Hij was een pur sang edelman, en dus ook een overlevingstype.’ ‘Hij moet zeer visionair geweest zijn,’ mijmerde Renier.

‘Interesseerde hij zich voor volksfantasie, volksgeloof en volkskunde?’

‘Niet voor zover ik weet, neen.’

‘Zitten er geen boeken over spoken, alven, toverij... in de bibliotheek?’

‘God, neen!’

‘Dan begrijp ik er niets van!’

Hij staarde piekerend voor zich uit. Ergens

ronkte een motor, waarschijnlijk van een boot op het Albertkanaal.

‘Aan welke ziekte stierf meneer Waldemar?’

‘Dokter Rumolds sprak over een vergiftigde geest.’

‘Een vergiftigde geest?’

Renier hoorde nu meerdere motoren. Hij luisterde er verstrooid naar.

‘Ja. Op de dag van zijn dood nochtans was mijn broer zeer lucide. Op zijn sterfbed praatte hij zeer zinvol. Een ogenblik dacht ik zelfs dat hij mij al die tijd voor de gek had gehouden met zijn wartaal en zijn verzinsels.’

Ze hield op, luisterde eveneens naar het aanzwellend gebrom.

‘Wat is dat?’

Renier liep naar de uiterste rand van het balkon. Het geronk kwam uit het oosten, uit de lucht. Vliegtuigen waarschijnlijk.

‘Helikopters verdomme!’ vloekte hij toen het eerste tuig met pinkelend witte en rode lichten boven het kasteel opdoemde. Het waren er vijf. Vijf ratelende en sputerende militaire hefschroefvliegtuigen.

‘Die gaan pogen te landen op het oefenterrein of op het parkeerterrein van de kazernes!’ voorspelde Renier.

‘Volksvertegenwoordiger Denhaene...’ wilde mevrouw Chantal opwerpen.

‘De volksvertegenwoordigers hebben in dit land slechts een ornamentele functie!’ onderbrak Renier haar smalend. ‘Dat zijn zoethouders voor het volk, dat hen mag kiezen en dat zij op hun beurt moeten paaien en sussen.’

Hij wilde naar beneden hollen toen een nieuw geronk, zachter en monotoner ditmaal, zijn aandacht trok. Op vrij grote hoogte overvloog een vliegtuig het domein. Omdat geen lichtjes flikkerden op de vleugels en de staart, besepte hij dadelijk dat ook dat tuig tot het leger behoorde. Inderdaad! Een zestal zwarte stippen maakten zich los van de donkere massa, en enkele seconden later bolden de parachutes op in de maannacht.

‘Wat een machtsontplooiing!’ zei hij minachtend.

Zijn woorden waren nog niet koud, of de brandweersirene begon te loeien in de abelenlaan. De Beverdonkse spuitgasten waren tenminste op hun qui-vive! Als een wervelwind stormde Renier door de kamer, de trap af, de voordeur uit. Tot zijn stomme verbazing stond de abelenlaan in rep en roer. De bankroetier zat boven op zijn vrachtwagen met iets glimmends in zijn hand. ‘Wat is er gaande?’ riep Renier, met overslaande stem.

‘De spuitgasten hebben een stelletje militaire lintjesjagers met jeep en al van de Netebrug

gespoten,' verkneukelde de bankroetier zich, 'en nu zijn twee militaire vrachtauto's hun lading aan het lossen.'

'Wat heb je daar in je hand?'

'Een revolver!'

'Geef hier!' brulde Renier gebiedend.

Gehoorzaam wierp de bankroetier het wapen naar hem. Renier sprong in de vest. Het water reikte tot boven zijn middel. De dikke modderlaag op de bodem maakte het waden tot een helse karwei. Sakkerend kroop hij aan de overkant op de oever. Het schouwspel aan de ingang van de abelenlaan tarte iedere beschrijving: twee brandweermannen lagen voorover op de daverende, rinkelende en flikkerende wagen, met hun spuiten op de Netebrug gericht. Elke soldaat, en er waren er zeker veertig, die over de brug wilde, werd onbarmhartig weggeveegd. Naast de brug lag een jeep in het water gekanteld. Enkele doornatte militaire gezagvoerders ploeterden en hosten door het glinsterende slik en poogden tegen de glibberige oever naar boven te kruipen. Twee andere brandweermannen beschermden de zuigslangen, die aan weerszijden van de brug in het water lagen te zwelgen. De overige twee spuitgasten zaten onder de wagen blijkbaar ongeduldig te wachten op de aflossing. Ze hadden kleine hakbijlen in de hand en dronken om beurten uit een grote groene fles. Onge-

lovig met de ogen knipperend sloeg Renier het spektakel gade. Was dat nu het leger?

Toen de eerste traangasbom onder de wagen explodeerde, sprong één van de belaagde reservisten op als door een adder gebeten en slingerde de fles tot in het midden van de brug, waar ze knetsend openspatte en de hele troep deed achteruitdeinzen.

‘Smeerlappen!’ brulde de brandweerman, in wie Renier onthutst de doodbrave uitbater van het enige Beverdonkse benzinstation herkende. ‘Gaat met die vuiligheid in Brussel spelen!’

Hij zwaaide vervaarlijk met de hakbijl om zijn woorden te onderstrepen. Intussen begon de abelenlaan vol te stromen: overal klommen kampeerders over de omheining, en langs het karrespoor, zowel uit de richting van Beverdonk als uit die van Kemmersleen, kwamen tientallen fietsers aangespurt. Een volgende charge van de soldaten werd dan ook niet alleen weggespoten, maar tevens weggekeild met graszoden, grint en dorre stukken hout. Er werd gejoeld en gejouwd, gevloekt en gescholden. Een volgende traangasbom bracht de menigte werkelijk aan het zieden, zodat de militaire touwtjestrekkers het raadzaam oordeelden hun toch al niet te ijverige rekruten terug te roepen.

En steeds meer sympathisanten daagden op, blakend van ondernemingslust, beroesd door een

unaniem aangevoelde toorn die gericht was tegen al wie usurpator wilde spelen in hun bloedeigen streek. Alleen manu armata kon hier nog iets bereikt worden, en dat voelden de bevelhebbers zeker ook wel aan, want na een kwartiertje te hebben beraadslaagd kwam één van hen, een man met een kepie op en een knuppeltje onder de arm, met een witte zakdoek tussen duim en wijsvinger naar de brug. Zijn mooie tenue was deerlijk beslijkt, en zelfs op de zakdoek zaten lelijke moddervlekken.

‘Salueert eens even met de spuit!’ brulde de brandweercommandant eensklaps jolig.

‘Nee! Wacht!’ riep Renier, terwijl hij naar voren stapte. ‘Misschien loopt hij naar ons kamp over! Wie weet?’

Zijn woorden werden op een daverend gelach onthaald.

‘Plezant, hee?’ schimpte de man in het gehavende paradetenue reeds van ver. Plotseling bleef hij geschrokken staan. ‘Wat heb jij daar in je hand, zeg?’

‘Een alarmpistool,’ zei Renier nonchalant. Hij stak het wapen in zijn broekzak en liep verder op de man toe.

Op vijf stappen van hem bleef de man plechtig staan. ‘Majoor Courant,’ meldde hij afgemeten, ‘bevelhebber van het tweede bataljon der paratroepen.’

‘Renier Nachtergaele,’ repliceerde Renier grijnzend, ‘aartsengel van “Vrijburg”, kunstschilder en directeur van de Beverdonkse tekenschool. Aangenaam!’

‘Geen geintjes, hee vriend!’ baste de majoor nijdig. ‘Weet je dat wij het bevel kregen die volksopstand hier te smoren, desnoods met geweld?’

‘Je bent niet goed snik!’ snauwde Renier. ‘Volksopstand. Wij versperren hier gewoon de toegang tot het kasteel, en dat dan nog op aanvraag van de burchtvrouw zelf!’

‘Brutale kinkel!’ schold de majoor. ‘Een beetje eerbied zou jou niet misstaan! Voor die woorden zou ik je in de kazerne tien dagen cachot geven! En meer!’

Hij stampvoette potsierlijk.

‘Voor wie moet ik hier eigenlijk eerbied hebben?’ viel Renier uit de lucht.

‘Voor mij! Voor mijn rang! Voor mijn opdracht!’ huilebalkte de majoor. Hij keek met samengeperste lippen naar de fotografen die plotseling naast hen opdoken en onverdroten hun camera's lieten flitsen.

‘Waarom hebben jullie niet wat meer eerbied voor de rechtmatige eisen van een massa rechtgeaarde enkelingen, van een onverdorven dorp, van een ganse streek?’ wedervoer Renier snijdend. ‘Ik voer een bevel uit, en elk bevel is heilig voor

mij!’ tierde de majoor.

‘Dan ben je niet beter dan de volgelingen van Hitler!’

‘Zeg dat nog eens!’

‘Ja, dan ben je niet beter dan de nazi's op hun smalst.’

De majoor dreigde te stikken van woede.

‘Met jou reken ik zo dadelijk persoonlijk af!’ stootte hij hysterisch uit. ‘Onbeschofte vlerk! Boerenpummel!’

‘Hoe ga je dat doen?’ sarde Renier.

De majoor grijnslachte met een pruimemondje. ‘Je denkt toch niet dat wij niet voorzagen wat hier zou gebeuren, zeker?’ pochte hij. ‘Wij hebben dit bolwerk tegelijkertijd hier - vanuit Middeldonk dus - vanuit de lucht, vanuit Beverdonk én vanuit Kemmersleen aangevallen. Elk ogenblik kunnen de para's achter jullie rug opduiken en dan gaan we wat beleven!’

‘We zullen zien,’ zei Renier, een beetje onzeker. ‘Jullie komen hier in elk geval niet over de brug.’ Hij gunde de martiale majoor geen blik meer en liep terug naar de brandweerwagen. Op het ogenblik dat hij weer wilde onderduiken in de drommen van de nieuwsgierigen, ontstond er tumult in de buurt van het kasteel.

‘We hebben ze!’ werd er geroepen. ‘De parachutisten!’

En inderdaad... Triomfantelijk kwam er een

soort knokploeg aanzetten, en in het midden van de bende stapten - toch wel opmerkelijk tam en gewillig - zes soldaten in camouflagepakken. Er was slechts één verhit gezicht dat Renier vertrouwd voorkwam: dat van Hessel Aldelhof! De vreemde stoottroep kwam vlak voor hem tot stilstand.

‘Wat gaan we met deze indringers doen?’ vroeg de broer van Rasmine hijgend.

‘Wie zijn jullie?’ vroeg Renier perplex.

‘Dit is mijn broer Horst,’ zei Hessel, terwijl hij een ietwat groter evenbeeld van hem bij de arm naar voren trok, ‘en de anderen zijn boerenzonen uit Middeldonk. Wij patrouilleerden vanavond op het domein, omdat we overdag geen tijd hebben, en toen zagen we plots deze valschermspringers. We konden ze zonder veel moeite overmeesteren. Het zijn sympathieke jongens! Eén van hen heeft nog bij mij in de klas gezeten, in de landbouwschool van Kemmersleen.’

‘Heeft er iemand een witte zakdoek?’ vroeg Renier.

Een tiental zakdoeken werden hem dadelijk toegestoken. Hij koos de helderste en meest frisse en liep ermee de Netebrug op. Daar bleef hij rustig staan. Het duurde geruime tijd voordat de gestalte van de majoor te voorschijn trad uit de schaduw van de eerste vrachtwagen. Barstend van leedvermaak sloeg Renier zijn protserige

ganzegang gade. Alsof het tot de reglementen of de code van het onderhandelen op een brug behoorde, bleef de majoor weer op vijf stappen van hem stilstaan.

‘Zijn jullie van gedachte veranderd?’ vroeg hij hautain.

‘Neen, natuurlijk niet! Je moet weten dat we zes krijgsgevangenen hebben nu, gijzelaars.’

‘En wie zijn dat dan wel?’

‘Jullie parachutisten!’

De majoor moest tweemaal slikken om zijn ontzetting te verwerken. Zijn jukbeenderen bewogen zichtbaar.

‘Laat die soldaten dadelijk vrij!’

‘Ik denk er niet aan.’

‘Dat zal je duur te staan komen, kerel!’

‘Ik weet het nu zo stilaan wel. In jouw schoenen echter zou ik ook niet willen staan. Of denk je misschien dat deze geschiedenis jou geen windeieren zal leggen?’

De majoor ondernam een mislukte poging om schamper te lachen. Vervolgens probeerde hij na te denken, wat gepaard ging met een hoorbaar tandengeknars.

‘Wat stel jij je feitelijk van dit gesprek voor?’ ‘Ik stel me alleen maar voor dat jij me een aannemelijk voorstel zou doen!’

‘Welk voorstel?’

‘Dat we die valschermspringers zouden vrijlaten

in ruil voor, laten we zeggen: de terugtrekking van je krijgshaftige soldaten én een bestand van tenminste vierentwintig uur. Ik stel me namelijk ook voor dat geschillen als het onze in een democratisch land door de volksvertegenwoordigers zouden moeten beslecht worden.’

‘Dat is je reinste waanzin!’ siste de majoor. ‘Meneer zal mij zijn voorwaarden eens dicteren!’ ‘Ik geef je nog één minuut om je gezicht te redden,’ debiteerde Renier onverstoort. ‘Wij weten dat jullie geen wapens mogen noch durven gebruiken. Over die brug hier komen jullie dus niet. En met rook- en traangasbommen zou ik maar voorzichtig zijn. Ik weet inderdaad niet hoelang ik die moegetergde boerenzoons, die de parachutisten onschadelijk maakten, nog in bedwang zal kunnen houden.’

‘Chantage! Een regelrecht uitgesproken bedreiging!’ kreet de majoor. ‘Met een krankzinnige valt niet te praten.’ Hij keek ostentatief naar de maan. ‘Gelukkig ben ik een nuchter mens. Om bloedvergieten te vermijden, zal ik dan ook mijn gezond verstand gebruiken. Ik aanvaard je voorstellen. Laat de gevangenen vrij!’

Hij draaide ogenblikkelijk om zijn as en stapte waardig, en zich glorieus bewust van de historische daad die hij gesteld had, in de richting van zijn manschappen.

Renier draaide zich ook om, stak beide armen in

de lucht en brulde: ‘We hebben onze slag thuisgehaald! Ze trekken zich terug voor vierentwintig uur! Laat de gevangenen vrij!’

Er brak onmiddellijk een oorverdovend gejuich los, en hij werd overstelpt met gelukwensen, aanmoedigingen, handdrukken en schouderklopjes. Op dat ogenblik arriveerde de eerste estafette uit de kazerne. Het bleek dat de helikopters dadelijk bij de landing omsingeld waren en dat de honden uit het asiel van Smuik de soldaten geïmmobiliseerd hadden. Ook daar was men tot een vergelijk gekomen: in ruil voor de uitlevering van de luchtlandingstroep, had pater Bruno bedongen dat de belegeraars van de hoofdingang zich alleszins tot morgenmiddag zouden terugtrekken. Wat later daagde ook een bode op uit het kamp van de Kemmersleense barricade. Daar had de Vors de banden van een jeep en een legerwagen aan flarden geschoten, waarna de soldaten doodsbenauwd dekking hadden gezocht in een brede sloot. Ook daar was de volkstoeloop overdonderend, zodat verdere acties voorlopig wel zouden uitblijven.

Met een zucht van opluchting liep Renier terug naar het kasteel. Op de pui, met de windhonden aan weerszijden van haar, stond mevrouw Chantal hem op te wachten. Ze klapte beminnelijk in de handen.

De zwarte specht

's Anderendaags werd Renier gewekt door een vreemd, bijna bovenaards geklop, gevolgd door een eigenaardig roffelen. Hij sprong uit bed en liep naakt het balkon op. Alles was rustig. Zeer hoog in de lucht zweefde een bruine kiekendief. Een tortelduif vloog rakelings langs hem heen, zodat hij ervan schrok.

Toen hij terug naar binnen wilde gaan, hoorde hij weer het tokken, woedend bijna. Hij keek langs het kasteel naar het beukenbos. Tegen één van de eerste bomen, een achttal meter boven de grond, zat een kraaiachtige vogel onder een groot ovaal gat. Het was geen kraai, het was een specht, een zwarte specht met een vuurrode kruin! Die leefde hier dus ook nog.

Monkelend begon hij zich aan te kleden. Het was zaterdag, de dag van de wekelijkse schoonmaak. Misschien kreeg Rasmine toch de toelating van haar ouders. Fluitend liep hij de trap af. Hij zou gaan zwemmen vandaag, dat stond vast. In tegenstelling tot de vorige dagen werd hij ditmaal niet naar de veranda gelokt door de geur van koffie. Mevrouw Chantal liep buiten met haar honden langs de vest. Toen ze hem zag,

kwam ze dadelijk op hem toe. Er scheelde wat. ‘Heb jij Manuel vannacht nog gezien?’ vroeg ze bezorgd.

‘Neen,’ antwoordde hij luchtig. ‘Waarom?’ ‘Hij is hier niet komen slapen, en hij daagt ook niet op voor het ontbijt.’

‘Hij trekt voorzeker de wacht op bij de ingang vanuit Kemmersleen.’

‘Ik heb die man van de Riviëraplantten naar ginder gestuurd. Na het bestand vannacht is hij daar spoorloos verdwenen. Tien minuten voordien had hij gezegd dat hij voor de provisie van levensmiddelen zou zorgen.’

Renier wreef nadenkend door zijn baard.

‘Hij schoot die banden stuk, weet je. Hij gebruikte dus een vuurwapen.’

Onwillekeurig sloeg hij op de revolver van de bankroetier, die nog steeds in zijn broekzak stak. ‘Als die militaire beunhazen toch hun zin doordrijven en ons onder de voet lopen, dan is hij de eerste die ze zullen zoeken. Gewapend verzet. Dat weet hij beslist, en dus is het best mogelijk dat hij hèt zekere voor het onzekere gekozen heeft.’

Mevrouw Chantal monsterde hem verwijtend. ‘Ik dacht dat je Manuel beter kende, dat je alleszins een hogere dunk van hem had. Nooit, versta je, zou hij iemand in de steek laten, én zeker mij niet.’

Renier haalde diep adem. ‘Misschien heeft hij

de nacht doorgebracht in het boswachterhuisje.’

Mevrouw Chantal schudde traag het hoofd.

‘Hij zei dat hij voor de provisie van levensmiddelen zou zorgen. Daarvoor moest hij toch naar het kasteel?’

Renier glimlachte.

‘Voor Manuel Vorsselmans wemelt het domein van de levensmiddelen.’

‘Zeg me niet dat Manuel een stroper is!’ berispte mevrouw Chantal hem gemeend.

Eensklaps fronste ze de wenkbrauwen.

‘Wacht eens... Zei hij een week of wat geleden niet dat ze op de Riegheide weer strikken hadden uitgezet voor de reeën? Wellicht ging hij die even controleren. Ik ken hem. En dan is hij misschien toch gaan slapen in zijn krocht.’ Ze knikte opgelucht.

‘Zo zal het wel zijn!’

‘Hij zal wel weer zitten te vissen aan het Karekietenven,’ trad Renier haar bij. Hij grijnsde vergenoegd. ‘Met de kanjers die hij daaruit ophaalt, kan hij de helft van Kemmersleen bevoorraden.’

‘Wil jij eens gaan kijken?’ vroeg ze bijna smekend. ‘Ik ga een brief schrijven aan de koningin.’

Ze draaide zich om en liep naar binnen, iets minder rechtop dan anders.

Goed gehumeurd begon Renier aan de tocht. De

voorbijde week was er in zijn leven ook zoveel gebeurd. Hij had de indruk dat hij eensklaps in een stroomversnelling was terechtgekomen; en hoe dit avontuur nu ook mocht aflopen, het had hem alleszins verrijkt, rijper gemaakt. Voordien had hij er maar op los geleefd, zonder enig besef als het ware van de oneindige zinvolheid die zelfs in de kleinste en schijnbaar onbenulligste dingen school. In feite was hij nog steeds een beetje bang om zich totaal over te geven aan die heerlijke frisheid die hem doordrong, aan die onbevangingheid die hem overweldigde, aan de... liefde die bij de minste gedachte aan Rasmine in zijn bloed hamerde. Ook voor zijn levenswerk zou deze week van immens belang zijn, het kon niet anders. Tekenen en schilderen op aanvraag, en dus gewoon maar om de mensen uit zijn omgeving te behagen of te vleien, zou hij nooit meer doen, dat stond vast. Het besef een talent te bezitten was iets beroezends, maar ook iets uitdagends. Vroeger had hij de knagende onrust waarmee hij door een hogere macht om zo te zeggen creatief werd opgevorderd, steeds weten te sussen door zich op het eerste het beste werk te storten en zich picturaal uit te leven, en zijn kunde bot te vieren in tomeloze erupties van scheppingsdrift. Voortaan zou hij met zijn talent woekeren, het nog uitsluitend ten dienste stellen van waardevolle idealen. Hij zou een kroonge-

tuige van de schoonheid worden, een aartsengel ten oosten van het paradijs, een openbare aanklager, een profeet. Voortaan zou zijn leven in het teken staan van wat geleerde lieden eubiotiek plachten te noemen.

Hij grinnikte om zijn inwendige snoeverij, haalde diep adem, zwaaide met de armen, danste in een euforie langs hazepaadjes. De Riegheide lag te dampen onder het platinablond licht van de morgenzon. Ergens gorgelde een wulp met heldere u-klanken.

Plotseling liepen twee gitzwarte kuikentjes voor zijn voeten. Het toornig raspande geroep van een kwartelkoning verraadde hun herkomst. Wat moest het hier mooi zijn in de hefst, wanneer al dat heikruid paarsrood begon te smeulen. En dan te bedenken dat de Kempen sinds mensenheugenis tot in de uithoeken van Europa beroemd geweest was om de heide! Waar trof je nu nog een ongerepte heidevlakte aan? Hier, ja.

In gedachten verzonken doolde hij van duin naar duin. Links van hem, in de verte, lag de Rallenplas met de zon te spelen. Vóór hem strekte zich een berkenbos uit, een weelde van overjaars buntgras, schilferige witte stammen, jeugdig groene kruinen, ruziënde eksters.

Zoekend naar een wegeltje door deze tere wildernis, liep hij langs het bos. Als aan de grond genageld bleef hij eensklaps staan. Op een

boogscheut van hem lag een donkerbruine massa met gouden vlekken erop. Schoorvoetend trad hij nader. Het was de Vors! Hij lag voorover aan het begin van een wegeltje dat, fluweelachtig groen van het mos, tussen de berken kronkelde. Zijn pet was gedeeltelijk van zijn hoofd gegleden en zijn armen staken onnatuurlijk onder zijn borst.

‘Hee, Manuel!’ zei Renier schor. ‘Is er iets?’ Aarzelend bukte hij zich over de oude man. Hij legde zijn hand op de smalle rug, voelde niets, stak zijn andere hand onder de linkerschouder en wentelde zacht het lichaam op de rug. Ontzet keek hij in de wijdopen ogen, de opengesperde mond. Hij zag de mieren, de vleesvliegen, het geronnen bloed op de handen, het klierige bloed op de borst en duizelde.

Wild naar adem happend keek hij in het rond. Wat moest hij doen? Zijn slapen bonkten, zijn handen balden zich tot vuisten. Hij liep gejaagd de dichtstbij liggende duin op: nergens was een levende ziel te bespeuren. Hij keerde terug, drukte de ogen van zijn oude vriend dicht, poogde de mond te sluiten. Radeloos trok hij vervolgens zijn truitje uit en spreidde het liefdevol over het bovenste gedeelte van het stoffelijk overschot.

Toen begon hij aan de pijnlijkste tocht van zijn leven, de tocht naar het einde van een paradijs-

achtig avontuur, naar het verdriet van mevrouw Chantal, naar de teleurstelling van zoveel eerlijke dromers. En terwijl hij liep, rolden de tranen over zijn wangen, snotterde hij van ellende en vertwijfeling. Pas toen hij in het beukenbos was, begon hij zich af te vragen wie deze euveldaad op zijn geweten kon hebben en begon hij wilde wraakplannen te koesteren.

Mevrouw Chantal had waarschijnlijk naar hem uitgekeken, want ze stond buiten met haar hazewinden; en toen ze hem zo zonder trui en met een belabberd gezicht zag opdagen, moest ze steun zoeken tegen de deurstijl van de veranda. 'Is er wat gebeurd?' stootte ze lijkbleek uit. Renier veegde de tranen van zijn gelaat, poogde de pijscheuten in zijn borst te verwerken en knikte huiverend.

'Is het erg?'

'Hij is dood,' prevelde hij, buiten adem.

'Dood?' echode ze, als van de hand Gods geslagen. 'Dat kan toch niet!'

'Vermoord... Iemand heeft hem een lading schroot in de borst gejaagd.'

'Wie kon zoiets doen?' jammerde ze. 'Waar is... Waar vond je hem?'

'Op de Riegheide.' Hij poogde krampachtig de pijn in zijn keel weg te slikken.

'Het moet vannacht gebeurd zijn. We moeten naar de rijkswacht telefoneren, mevrouw Chan-

tal. Het parket moet verwittigd worden. Ik vrees dat dit het einde van onze droom is.'

Hij beet op zijn lippen en keek weemoedig naar de bankroetier, die zijn planten aan het verzorgen was.

Mevrouw Chantal knikte. Ze was eensklaps onvoorstelbaar oud geworden.

'We hebben ons best gedaan,' murmelde ze verwezen. 'Misschien is het niet vergeefs geweest.'

'We hebben alleszins de Kempenaars wakker gemaakt,' beaamde hij troostend. 'En in Brussel zijn er nu beslist ook die met een indigestie zitten.' Hij voelde terstond dat die laatste uitdrukking nu een beetje oneerbiedig klonk. Mistroostig wendde hij zich af. Een baars was verwoed op jacht tussen de plumpebladeren, een blauwe libel streek neer op de ontluikende bloem van een slangewortel. Hij hoorde mevrouw Chantal naar binnen sloffen, de hoorn van het telefoontoestel opnemen. De bankroetier was met zichtbare tederheid een agave aan 't verzorgen. Renier nam de revolver uit zijn zak, bekeek het wapen even, keek nogmaals.

'Hee,' riep hij ontzet. 'Die revolver is écht.' 'Ja, natuurlijk' zei de bankroetier. 'Wat dacht je?'

'Heb jij een vergunning om dat ding te dragen?'

‘Euh... neen.’

‘Waarom draag... droeg je het dan?’

‘In de wereld van officiële feesten en recepties en plechtigheden ben je best gewapend in de late of vroege uurtjes. Dààrom.’

Renier bekeek het voorwerp met walg en slingerde het vervolgens in de vest.

‘Waarom doe je dat nu?’ vroeg de bankroetier ontsteld.

‘We hebben geen wapens meer nodig.’

‘Ha neen? En als de paracommando's komen?’ ‘Binnen enkele minuten zijn de rijkswachters hier. Rijd je vrachtwagen maar weg van de poort.’

Hij liep de verbijsterde man voor naar de cabine van zijn auto. Daarna ging hij ook de brandweerlieden in de abelenlaan verwittigen. Het kostte hem heel wat moeite om de spuitgasten aan het verstand te brengen dat ze best zo snel mogelijk hun stelling ontruimden.

Amper waren ze langs het karrespoor verdwenen toen de combiwagen van de rijkswachters op de Netebrug verscheen. Met de revolver in de hand sprong de commandant heldhaftig uit het nog rijdende voertuig, zodat hij enkele reuzenschreden moest doen om zijn evenwicht te vinden, wat jammerlijk mislukte. Met een smak kwam hij in het leemachtige zand terecht. Hij krasselde echter onmiddellijk weer op en

brulde: 'Handen omhoog!'

Renier, die onmogelijk een grijnslach kon onderdrukken, stak zijn handen in zijn broekzakken.

'Geen flauwiteiten, asjeblijft!' zei hij.

Op dat ogenblik werd hij door drie rijkswachters in de rug besprongen. Na een onvoorstelbaar geharrewar, waarbij hij geduwd en geschopt en geknepen werd, slaagden ze erin zijn handen te boeien.

'Eindelijk hebben we de rebellenleider!' constateerde de commandant triomfantelijk. Hij zag eruit als een frontsoldaat die op zijn buik door het niemandsland gekropen was.

'Jullie werden niet gevraagd om hier repressieve maatregelen te treffen tegen weerloze burgers,' zei Renier schamper. 'Er is een moord gebeurd, snap je?'

'Breng ons bij het lijk!' beval de commandant snuivend.

'Dat heeft geen zin,' wimpelde Renier zijn hautain gebod af. 'We wachten hier op de heren van het parket.'

'Dat denk jij!' bulderde de commandant. 'Vooruit, wijs ons de weg!'

'Je kan me afranselen,' repliceerde Renier, 'je kan me opsluiten, je mag voor mijn part ook op je hoofd gaan staan, maar ik blijf hier tot die mensen van het openbaar ministerie aankomen.'

Hij ging ostentatief aan de voet van een abeel in het gras zitten.

De commandant was een beroerte nabij.

‘Die man is stapelgek!’ brieste hij in het gezicht van zijn machteloos toekijkende ondergeschikten. ‘Gaat die dame van het kasteel halen! Vooruit!’

De rijkswachters gehoorzaamden slaafs. Drie minuten later waren ze daar terug... zonder mevrouw Chantal.

‘Wel?’ riep de commandant reeds van ver.

‘De dame van het kasteel vroeg of wij wel gemachtigd waren haar op te brengen. Zij vroeg een soort van legitimatiepapier,’ zei één van de dienstkloppers verontschuldigend.

De commandant vloekte krakend. Het zweet liep tappelings over zijn slapen. Om zich een houding te geven, kroop hij in de combiwagen en begon in het een of ander dossier te vingeren. De rijkswachters draaiden met de hielen van hun laarzen kuiltjes in het grint. Steeds meer nieuwsgierige kampeerdere stroomden samen achter de draadversperring aan weerszijden van de laan, de meest driesten onder hen braakten allerhande verwensingen uit aan het adres van de mannen van de wet. Renier besepte maar al te goed dat één opruiend woord van zijnentwege een onvoorstelbare rel zou ontketenen. De rijkswachters begrepen dat blijkbaar ook, want ze

bleven doof en blind voor de aantijgingen.

Het duurde een eeuwigheid voordat de rechter van instructie met zijn secondanten en zijn fotograaf opdaagde. De onderzoeksrechter, een ietwat oudere man met eigenaardige kraaloogjes, was aan een dergelijke belangstelling klaarblijkelijk gewend; hij liet zich geduldig voorlichten door de opgewonden commandant, verzocht de rijkswachters Renier van de boeien te ontdoen, haalde een pijp uit zijn jaszak, stopte die traag, zoog er vuur in en vroeg vriendelijk aan Renier: ‘Wil je ons naar de plaats van de misdaad brengen, meneer?’

Toen de rijkswachters aanstalten maakten om hen te volgen, zei hij tot de commandant: ‘Jullie blijven hier. Jullie noteren de naam van ieder die het domein wil verlaten.’

‘Dat is onmogelijk!’ sribbelde de commandant tegen. ‘Er zijn nog twee uitgangen. Bovendien zullen de opstandelingen overal onder en over de afsluitingen klauteren!’

‘Opstandelingen?’ vroeg de onderzoeksrechter met gefronste wenkbrauwen. ‘Wat een terminologie. Als we iedere manifestant dadelijk een opstandeling gaan noemen, dan zullen onze gevangenen spoedig te klein zijn. Je kunt vanzelfsprekend versterking laten aanrukken.’ Hij haalde de schouders op, legde vertrouwelijk zijn hand op Reniers arm en dirigeerde hem in de

richting van het kasteel.

‘Vertel nu eens rustig wat er gebeurd is,’ suggereerde hij.

Renier hing in geuren en kleuren een beeld op van alles en nog wat, hij praatte en praatte, tot ze op de Riegheide kwamen. Zichtbaar genietend van de natuur liep de onderzoeksrechter al die tijd naar hem te luisteren. Toen Renier ophield, vroeg hij simpel: ‘Hoeveel vuurwapens heb je sedert je aankomst hier op “Vrijburg” gezien?’ ‘Een paar tweelopen, dat is alles. Ik vermoed dat die geweren zich bevinden bij de bewakers van de Kemmersleense barricade.’

‘Ga het eens controleren, Hans,’ zei de onderzoeksrechter tot één van zijn secondanten.

‘Pater Bruno vertelde me dat er zout in de patronen zou zitten,’ voegde Renier er verzachtend aan toe.

‘Een ander wapen heb je dus écht niet gezien?’ drong de onderzoeksrechter aan.

Renier dacht aan de revolver van de bankroetier, maar schudde het hoofd.

‘In de ridderzaal van het kasteel hangen oude wapens, ja.’

Hij bleef eensklaps staan.

‘Wacht even. Toen ik verleden zondag het domein betrad, liep ik op drie jagers die een vos nazaten. Zeker twee van hen hadden een geweer bij. Ze beweerden dat de Britse commandant in

hoogsteigen persoon hun de toelating gegeven had hier te jagen.’

‘Kun je die jagers beschrijven?’

‘Ja. Een dikke man met vlezige lippen, een onguur ventje met een opvallend geel litteken op de linkerwang, én een spichtige magere kerel met zwart aangezette voortanden.’

‘Zou je ze herkennen?’

‘Zeker!’

Ze waren op de laatste heiduin gekomen en Renier wees de plaats aan waar het stoffelijk overschot zich bevond. De fotograaf trad dadelijk in actie, terwijl de onderzoeksrechter en de overgebleven secondant, ijverig voor hun voeten speurend, de heuvel afdaalden. Tenminste twee uur lang zochten ze zwijgend en verbeten naar een spoor. In een straal van misschien wel vijftig meter kanden ze het berkenbos en de heide uit. Toen de secondant vertrokken was en de fotograaf lag te zonnebaden, liep de onderzoeksrechter nog steeds her en der scharrelend in het rond. Pas toen de andere secondant ten tonele, verscheen met de melding dat de twee dubbelloops-geweren nooit waren weggeweest van de Kemmersleense barricade, en dat zeker twintig mensen dat konden getuigen, hield de onderzoeksrechter met zijn speurwerk op.

‘Langs dat bemoste paadje in het berkenbos vertonen verschillende bomen de sporen van

reeën die zich daar kwamen schurken,’ zei hij tot Renier, ‘en ook van strikken die eraan bevestigd waren. Ik vermoed dat hier een rekening vereffend werd onder wilddieven.’

Hij wuifde vriendelijk naar de twee brancardiers die in de verte kwamen aandraven.

De witoogend

Toen Renier die zondagmorgen wakker werd, duurde het verscheidene seconden eer hij zijn ogen kon geloven. Hij was zo met het hemelbed en de natuurlijke geluiden in en rond “Vrijburg” vertrouwd geraakt, dat de lelijkheid van zijn cel en het straatrumoer van de provinciestad hem aanvankelijk irreëel voorkwamen. Allengs echter drong de bittere, stinkende, kakofonische en kille werkelijkheid tot hem door: hij zat in de gevangenis van Steendoorn, in voorlopige hechtenis. De beschuldigingen waren als volgt geformuleerd: oproer stichten, gewapend verzet, smaad aan een rijkswacht- én een legercommandant, bezetting van een militair domein.

Het was snel gegaan gisteren, maar alles was als het ware buiten hem gebeurd, zonder dat hij erbij betrokken was. Toen het lijk van de Vors afgevoerd werd, zat het domein reeds vol rijkswachters en soldaten. De barricades waren ontmanteld en iedere oproerkraaier werd aan een grondige identiteitscontrole onderworpen. Onder de bezetters van het domein heerste de grootste verwarring: niemand wist precies wat er gebeurd was, en de wildste geruchten deden de ronde.

Bij hun terugkeer van de Riegheide moest de rechter van instructie Renier willens nillens onmiddellijk overleveren aan de op wraak beluste commandant van de rijkswacht, die vanzelfsprekend werd bijgetreden door de commandant van de paratroepen. Renier werd een anarchist genoemd, en mevrouw Chantal een psychopate. Dus werd hij naar de gevangenis overgebracht en zij naar een psychopateninrichting. Geen van beiden kreeg nog de gelegenheid te telefoneren. ‘Geen smoesjes meer!’ zei de commandant van de rijkswacht.

‘Jaagt die idiote journalisten weg!’ riep de bevelhebber van de parachutisten.

Toen hij weggebracht werd, zag Renier nog dat de bankroetier zijn Riviëraplantten in zijn vrachtwagen begon te stapelen. En nu lag hij hier in deze armzalige krocht te wachten op iets dat ze vooronderzoek noemden en dat zou geleid worden door een rechter-commissaris, die op zondag natuurlijk niet werkte. Hij gooide de deken van zijn lichaam en trok de slobberige grijze trui aan die een kampeerder hem gisteren bij zijn vangenneming had toegegooid. Vol weezin keek hij naar de vieze lavabo, de geblutste toiletemmer, de afgeschilferde spiegel, het uit de haak staande crucifix, het poepbruin gelakte ijzer van de brits. Achter het geopende raampje zaten vier dikke smeedijzeren staven, en

daaronder glom paarsachtig zwart van rottigheid het water van de gracht. Aan de overkant zag hij een oude muur vol salpetervegen, met er bovenop een pas in witte lakverf gezette reling, en daarachter de afgebladderde stam van een plataan. Hij wilde weer op de brits gaan zitten toen hij stomverbaasd een eendje ontwaarde tegen de muur aan de overzijde, een witoogendje nog wel! Wat kwam deze fraaie doch bijzonder schuwe vogel, die zich anders liefst diep in het riet schuilhield, uitgerekend hier doen?

Hij liep naar het gammele tafeltje in een hoek van het vertrek en nam van een gebarsten bord het brood dat hij als souper gekregen had de avond voordien. Hij pulkte er kleine stukjes af en gooide ze tussen de tralies. Onmiddellijk kwam de witoogend aangezwommen om het voedsel op te slobberen. En nu zag Renier wat er haperde: de linkervleugel was onnatuurlijk verwrongen en sleepte met de toppen van de pennen in het water. In het uiterste hoekje van zijn gezichtsveld zag hij plotseling nog een witoogend, waarschijnlijk de woerd die bij het verongelukte wijfje gebleven was en die nu uitermate achterdochtig de mannaregen uit het tralieraampje gadesloeg. Renier katapulteerde met de vingers ook enkele hompjes in de richting van de achterdochtige achterblijver, maar dat had een averechts effect: de woerd maakte zich bliksem-

snel uit de voeten. Toen ergens in de buurt een klok begon te luiden, hield hij op met zijn werk van barmhartigheid. Verleden zondag, omstreeks dit tijdstip, was alles begonnen. Indien hij toen gewoon gaan vissen was, dan zou hij dat nu ook kunnen doen hebben. Dan had hij nu naar het spel van de kokmeeuwen zitten kijken, dan had hij nu de leeuweriken gehoord, dan... Dan zou hij Rasmine niet gekend hebben, en mevrouw Chantal niet, en de Vors. Waar zou de Vors nu zijn? Voor mensen als hij moest er toch een speciaal soort hiernamaals zijn, een plaats van oneindige vrijheid, van onvermoede eenvoud, van serene rust. Van zo'n plaats droomden zeker de stedelingen niet. Die droomden beslist van hemelsteden met buildings, en etalages, en restaurants, en bioscopen. Hoezeer waren de mensen in de laatste eeuw uit elkaar gegroeid, nog erger dan de tamme eenden en de witoogeenden in de loop van duizenden jaren. Hij zuchtte diep.

Op dat ogenblik hoorde hij voetstappen in de gang, het gekraak van nieuw leder. De deur van de cel werd opengegooid, alsof ze nooit gesloten was geweest, en een norse cipier stak zijn pas geschoren smoel naar binnen.

‘Rechter Wallaert wil je spreken,’ zei hij half geeuwend. ‘Komaan!’

Renier sprong op en volgde de onbehouwen

stappende vent door een wirwar van gangen naar een vierdubbele deur met okergeel en wijnrood matglas erin. De cipier klopte op het middelste paneel en duwde Renier vervolgens naar binnen. ‘Renier Nachtergale!’ riep hij, alweer half geeuwend.

Tot zijn verbazing herkende Renier in de man achter het veel te grote bureau de kleine rechter van instructie met zijn kraaloogjes. Hij knipperde met de ogen tegen het zonlicht, dat uit twee vuile en smalle ramen naar binnen gulpte en een wemelende melkweg van pluisjes zichtbaar maakte. De rechter legde dadelijk zijn pijp op de groene onderlegger en kwam met uitgestoken hand op hem toe.

‘Ha, onze brigand!’ zei hij hartelijk. ‘Ik heb goed nieuws voor je.’

‘Word ik vrijgelaten?’ vroeg Renier verheugd. De onderzoeksrechter haalde spijtig de schouders op.

‘Dat hangt niet van mij af. De procureur des Konings moet daarover beslissen. Heeft meneer Soubry, de rechter-commissaris, je nog niet in verhoor genomen?’

‘Neen.’

De onderzoeksrechter fronste ontstemd de wenkbrauwen.

‘Dat begrijp ik niet. Enfin, dat komt wel! Ik wilde je alleen maar op de hoogte brengen van

het feit dat we vanmorgen drie mannen uit Kemmersleen hebben gearresteerd. Ze bevinden zich op dit ogenblik eveneens in dit gebouw. Gelukkig konden we gisteravond de Britse commandant nog bereiken, en die herinnerde zich vaag dat hij enkele jaren geleden benaderd werd door de burgemeester van Kemmersleen met het verzoek om samen met enkele vrienden op het domein van Beverdonk te mogen jagen. Dus togen wij naar de burgemeester van Kemmersleen. De man bleek van de prins geen kwaad te weten, maar hij was indertijd inderdaad op de Britse basis op jacht geweest met drie gepatenteerde jagers, zakenlieden die hem reeds jaren financieel steunden bij de gemeenteverkiezingen. De beschrijving van die kerels klopte wonderwel met de jouwe. En vanmorgen dan konden wij die door de wol geverfde zakenlieden op hun nest verrassen. De methode waarmee de bijbelse Suzannaboeven ontmaskerd werden, had ook hier succes: één voor één vielen ze door de mand en gingen ze tot bekentenissen over. Verleden vrijdagnacht maakten ze van de verwarring bij de ingangen gebruik om door een stropersgat in de draadversperring langs de kant van het Albertkanaal het domein te betreden. Het was hun bedoeling enkele strikken te lichten op de Riegheide. Tijdens hun bezigheid werden ze op heterdaad betrapt door Manuel Vorsselmans. Ze

dachten dat hij gewapend was. Naar het schijnt, had hij hen al meer in het vaarwater gezeten. Mathieu Rochtus, dat is die man met het gele litteken op zijn wang, zou het fatale schot gelost hebben, eerder uit angst dan wel met het inzicht de spelbreker te doden.'

Op dat ogenblik trad een kale man in een onberispelijk grijs pak en met een rood vlinderdasje onder zijn dubbele kin het vertrek binnen.

'Dag, meneer Soubry!' zei de onderzoeksrechter hartelijk. 'Ik bracht jouw gedetineerde er juist van op de hoogte dat hij me gisteren op het spoor gezet heeft van de daders van een moordaanslag!'

'Wel, wel,' antwoordde de kale man, terwijl hij op zijn horloge keek.

Hij smakte even met de lippen en monsterde Renier vervolgens van het hoofd tot de voeten. Het beeld beviel hem blijkbaar niet erg, want hij schudde bijna tragisch het hoofd.

'Weet jij wat noyautage is?' vroeg hij met een grafstem.

'Neen,' antwoordde Renier onthutst.

'En een rode agitator? Weet je wat voor iemand dat is?'

'Euh... ja... neen.'

'Een dorpsopstand in de Kempen, nietwaar? Uitgerekend in de brave Kempen! De officier van justitie heeft me gezegd dat ik je moest weg jagen als een vlegel!'

‘Betekent het dat ik vrij ben?’

‘Ja. Maar het betekent eveneens dat we hier een soort zwartboek van je hebben, een kerfstok als je wil, een strafregister. Zonder straf vooralsnog. We zullen je gangen nagaan, als je dat maar weet.’ Hij meesmulde sarcastisch. ‘Die kunstenaars van tegenwoordig. Ze hebben geen nagel om hun gat te krabben, maar ze storten hun medemensen in de waanzinnigste avonturen.’ ‘Zéér verstandige mensen beweerden en beweren dat de kunstenaars het geweten van hun tijd zijn,’ wedervoer Renier gebeten. ‘Ik vraag me trouwens af waarom ik gisteren zo nodig moest opgebracht worden, én waarom ik nu alweer mag ophoepelen. Er waren toch beschuldigingen geformuleerd, er was een aanklacht ingediend...’ ‘Ik ben de officier van justitie niet!’ snoof de kale man met minachting. ‘Mocht het mij te doen staan, dan werd je het vuur aan de schenen gelegd, kerel, tot je bekende wat ik je wilde doen bekennen. Reken maar! Ik laat me niet zo licht intimideren door de internationale pers.’

‘Dus heeft de officier van justitie zich laten intimideren door de internationale pers?’ hoonde Renier ‘Welwel. Ik neem aan dat mevrouw Chantal van Erdborne dan eveneens bij hoogdringendheid weer werd ontslagen uit de psychopateninrichting waarheen ze gisteren werd gebracht?’

De kale rechter-commissaris had eensklaps een driedubbele kin.

‘Mevrouw Van Erdborne leed volgens de psychiaters in hoge mate aan dementia praecox,’ zei hij met een bijna sardonische uitdrukking op het gelaat.

‘Leed?’ echode Renier wantrouwig.

‘Mevrouw Van Erdborne nam vannacht te veel slaaptabletten in...’

De rechter-commissaris schokschouderde.

Het kwam Renier voor of de grond plotseling onder zijn voeten wegzakte. Hij schudde verbijsterd het hoofd.

‘Een oergezonde vrouw als mevrouw Chantal?’ prevelde hij ontsteld. ‘Dat is onmogelijk. Wat is dementia praecox?’

‘Schizofrenie!’ verduidelijkte de kaalkop verveeld.

‘En wat is schizofrenie?’

‘Een gespletenheid in het geestesleven.’

Renier moest naar adem happen.

‘Dus,’ zei hij nadrukkelijk, ‘is iedereen die goed wil zijn voor een ander, die daarvoor al zijn bezittingen veíl heeft, die zelfs tegen instanties als het leger én gorgonische politici ten strijde trekt om de toekomst van zijn bloedeigen geboortestreek uit de brand te slepen een schizofreen?’

‘In vele gevallen wél, ja!’ beaamde de rechter-

commissaris met getuile lippen.

Renier schudde ongelovig het hoofd. Tegen zoveel idiotie was hij niet opgewassen.

‘Nu begrijp ik waarom alles zo snel mogelijk in de doofpot moet!’ siste hij met vertrokken mond. ‘De gladjanussen! De zwijnjakken. Als je maar weet dat ik alles zal rondbazuinen! Iedereen moet weten wat er zich precies heeft afgespeeld.’

‘Kalmpjes aan,’ mengde onderzoeksrechter Wallaert zich nu in het gesprek. ‘Je weet blijkbaar niet alles, meneer Nachtergaele. Was je ervan op de hoogte dat Manuel Vorsselmans en mevrouw Van Erdborne een... verhouding hadden?’

‘Dat is een leugen!’ stootte Renier verontwaardigd uit. ‘Hoe kan je zo iets beweren? Ik heb met hen een week doorgebracht. Niets heb ik daarvan gemerkt!’

‘Het is geen leugen,’ zegde de onderzoeksrechter zacht. ‘Ze waren allebei in hetzelfde jaar geboren, kenden elkaar als kinderen, beminden elkaar als tieners, werden uit elkaar gedreven, ontmoetten elkaar weer in de lente van dit jaar. Mevrouw Van Erdborne vertrouwde mij gisteren al die geheimen toe. Haar toestand liet het niet toe dat ze alleen op het kasteel achterbleef. Ze verzocht me trouwens zelf om opgenomen te worden. Dat is écht waar!’

Verslagen keek Renier de wijze man met de

mysterieuze kraaloogjes aan. Alle fut was eensklaps uit hem gevaren.

‘Het is onbegrijpelijk,’ lispelde hij onverstaaanbaar.

‘Bij alle Van Erdbornes zat er een moer los,’ meende de kaalkop nog te moeten verduidelijken.

‘Bij mensen zonder moeren kan er helemaal niets losraken!’ wees Renier hem ironisch terecht. ‘Hoe geraak ik nu thuis?’ wendde hij zich tot de onderzoeksrechter.

‘Oh, dat vergat ik je nog te zeggen,’ antwoordde de man glunderend. ‘Je hebt al bezoek. Kom maar mee!’

Zonder de kaalkop nog een blik te gunnen, liep Renier de onderzoeksrechter na tot in de grote hall. Op een bank tegen de muur zat... Yolande. Even gracieus als altijd stond ze op om Renier te zoenen en de onderzoeksrechter de hand te reiken. Toen ze vernam dat Renier vrij was, zoende ze hem nogmaals, zodat de onderzoeksrechter de gelegenheid had om zich ongemerkt terug te trekken. Buiten scheen de zon als nooit tevoren, wandelden oude mensen onder de platanen, liepen zondagskinderen schreeuwend over de stoepen, rook het naar benzine.

Toen hij naast haar in de gele Datsun zat, zei ze parmantig: ‘Je mag wel een kaarsje branden voor vader, weet je.’

‘Waarom?’ viel hij uit de lucht.

‘Waarom, denk je, ben je zo vlug vrijgekomen?’

Hij haalde de schouders op. Hij was niet van zins met haar een boom op te zetten over doofpotten, politieke manipulaties, publieke opportunisten. De wrangheid woelde in zijn borst, de bitterheid kneep in zijn keel.

‘Gisteren heeft vader de hele avond getelefoneerd. Alle denkbare relaties - en dat zijn er heel wat in de liberale kringen - heeft hij aan de mouw getrokken, tot hij iemand vond die persoonlijk voor jou ten beste sprak bij de procureur des Konings. Het hele geval werd tenslotte geminimaliseerd tot een happening, een grap, en als dusdanig geklasseerd. Je zult zelfs je betrekking kunnen behouden, als alles een beetje meezit!’

Ze keek hem stralend aan terwijl ze de wagen in derde versnelling door een buitenwijk van Steendoorn stuurde.

Renier zoog zijn wangen naar binnen. Hij wist niet of hij moest lachen of schreien. Wat het grootste avontuur in zijn leven geweest was, hadden ze intussen dus reeds gereduceerd tot een farce, een kwajongensstreek, een boertige klucht! Een heilige droom, waarvoor twee mensen gestorven waren, hadden ze in een handomdraai weten te relativieren tot een buikschok-

kende mop in de marge van het leven op het platteland. De eerlijke bekommernis van een massa hadden ze in een oogwenk ontkracht tot een komieke uiting van bemoeizucht.

‘Ik wil die betrekking niet meer!’ zei hij traag. ‘Ze kunnen met hun tekenschool naar de pomp of naar de maan lopen!’

Yolande was blijkbaar vastbesloten ditmaal haar kalmte te bewaren.

‘Je bent wat gekrenkt in je trots,’ preekte ze zalvend. ‘Morgen zie je alles anders.’ Ze streelde met de rechterhand over de binnenkant van zijn dij. ‘Laten we al die narigheid nu maar vergeten. We beginnen weer met een schone lei, nietwaar?’

Renier had haar zo nooit gekend, haar stem klonk hem weerzinwekkend flemend in de oren. ‘Morgen zie ik het niet anders, Yolande. Voortaan ga ik uitsluitend van de schilderkunst pogen te leven. Niemand kan me nog bevelen geven, aan niemand hoef ik nog rekenschap af te leggen.’

‘En ik dan?’ teemde ze.

‘Ik ben niet de ware Jozef voor jou. Dat zal je vader je al wel honderdmaal onder de neus gewreven hebben.’

‘Duizendmaal,’ verbeterde ze koket.

Hij nam een lange filtersigaret uit het pakje op het dash-board, stak ze op, zoog de prikkelende

rook in zijn longen.

‘Jij kunt zoveel vrijers krijgen als je wilt,’ zei hij, terwijl hij de rook uitblies.

‘Dat is waar,’ praalde ze. ‘Jij niet, vrees ik, met die idiote baard.’

‘Die baard laat ik groeien.’

‘Dan wil ik je niet meer!’

‘In orde!’

‘Je bent verliefd op dat boerinetje van de “Zomerroos”, nietwaar?’ snibde ze.

‘Dat is een sympathiek meisje, ja.’

Hij duwde zijn sigaret uit in de asbak.

‘Een hete teef wil je zeggen!’ hoonde ze.

‘Ik heb daar alleszins niets van ondervonden.’

‘Schijnheilige huichelaar! Luister maar eens naar wat de mensen zeggen.’

‘Ja,’ smaalde hij. ‘De mensen zullen wel weten wat ik ondervonden heb, nietwaar?’

De mensen zijn alwetters, alzienden, alomtegenwoordigen én albedillen. Maar wie zijn de mensen over wie jij praat? Een appelwif, én een viswif, én een klapekster, én een kletsmeier.’

Ze lachte schel, een beetje akelig.

‘Jij bent eensklaps zo wel ter tale, zeg! Heb je dat ook van dat boerinetje geleerd?’

‘Nee. Ik ben wakker geworden,’ antwoordde hij laconiek. ‘En ik heb liefst dat je me hier laat uitstappen. Je hoeft je met mij in Beverdonk niet meer te compromitteren.’

Ze stopte bruusk.

‘Dat is maar een woord!’ siste ze schamper. ‘Adieu, kunstschilder!’

Nadat hij uitgestapt was, vertrok ze als voor de snelheidsproef van een rally.

De egel

Renier kreeg een lift van een paar zondagsrijders, zodat hij ongemerkt thuis geraakte. Van ver leek het vroegere gemeentehuis, met zijn arduinen pui, zijn afwisselende kleuren van zandsteen, baksteen en schaliën, zijn torentjes en kantelen, en met de in elkaar gegroeide linden ervoor, wel op een sprookjeskasteel. Maar binnen was alles kil, ziltig en vermolmd. Omdat hij die altijd het best vond wanneer de haver in de bellen stond, ging hij 's middags mosselen eten in een eethuisje dat eveneens aan een uithoek van het marktplein stond.

De baas van de eetgelegenheid, die bij het opengeschoven voorraam frieten stond te bakken, zei een beetje misprijzend: ‘Ha, hier hebben we de Don Quichot van Beverdonk alweer terug! Of heb je liever dat we je Robin Hood of Willem Tell noemen, zoals in de andere kranten stond? Je hebt toch wel chance dat Rembert Librechts centen én relaties heeft, nietwaar?’

Hij was ervoor gekend dat hij zichzelf niet graag zag en daarom negeerde Renier zijn dom sarcasme. Hij zat echter nog geen minuut aan tafel toen hij reeds werd aangeklampt door een stel-

letje jonge kerels. De mannen hadden zojuist een comité voor milieubehoud en natuurbescherming opgericht. Ze waren van zins in de bres te springen voor een landbouwer die in de dertiger jaren zijn hoeve zag verzwelgen door het Albertkanaal, die in de vijftiger jaren zijn nieuwe boerderij zag verslinden door de Boudewijnautosnelweg en die nu zijn huidige doening zag verzinken in een soort gigantisch waterreservoir. Gewichtig op hem neerkijkend, vroegen ze hem om raad en bijstand.

‘In landen met een dictatoriaal bewind is er slechts één middel om op te tornen tegen de willekeurige onteigeningen van parastatale instellingen, die altijd weer schermen met holle begrippen als algemeen welzijn en publiek nut,’ zei hij cynisch, ‘en dat heet sabotage!’

‘Maar België heeft toch geen dictatoriaal bewind!’ wierp de protagonist van het viertal verontwaardigd op.

‘Neen,’ gaf Renier toe, ‘maar iedere ambtenaar en elke mandataris en om het even welke drager van een uniform gedraagt zich hier alsof het zo wel zou zijn. Wij zitten met duizenden kleine dictators, en dat is véél erger dan één.’

De ecologen in spe wierpen elkaar potsierlijke blikken van verstandhouding toe, en gedroegen zich eensklaps alsof hij een melaatse was.

‘Het in de bres springen voor zwakkeren en

onrechtvaardig bejegenden, én de mensen die hier na ons zullen moeten leven, is geen spelletje,' zei Renier bitter. 'Je engageert je helemaal of je onthoudt je.'

'Dat is anarchistenpraat!' riep de protagonist, die blijkbaar student was, melodramatisch uit. 'Wij wilden een sympathiebetoging houden, een protestactie ontketenen. Wij zijn geciviliseerde mensen!'

'Inderdaad,' beaamde Renier glimlachend, 'en dat weten ze, en derhalve zullen ze jullie wel uitleggen waarom zij gelijk en jullie ongelijk hebben. Een geciviliseerd mens laat zich alles voorschotelen. In het ergste geval haalt hij op een beschaafde manier zijn neus op!'

Hoofdschuddend dropen de ecologen af. Ze toonden zich erg beledigd. Na de maaltijd trok Renier naar "De Kroon". Hij had zo langzamerhand zijn buik vol gekregen van al dat geleuter over wantoestanden, de malcontenten konden hem voortaan gestolen worden. De mensen die op het terras zaten, keken verbaasd op toen ze hem opmerkten. Er werd stiekem geknikt, gefezeld, gegniffeld. Renier liep naar binnen, tot aan de tapkast. Tot zijn verbazing zat Daniël Gilman daar op een kruk, achter een vlokkig schuimende trappist.

'Allee! Wie we daar hebben! Renier!' begroette Michiel hem.

Hij had een witte schort voorgebonden, veegde zijn handen schoon en reikte de rechter aan Renier, alsof hij die in jaren niet meer gezien had.

‘Een koffie met cognac,’ zei Renier, terwijl hij plaatsnam naast Daniël Gilman.

‘Chance gehad, nietwaar?’ grinnikte de kleine loketbeambte.

‘Hoezo?’

‘Wel, dat je zo'n welgestelde en invloedrijke toekomstige schoonvader hebt!’

Renier voelde het bloed wegtrekken uit zijn gelaat.

‘Als je Rembert Librechts bedoelt: hij is mijn toekomstige schoonvader niet.’

‘Allee?’ zei Michiel, terwijl hij een kopje koffie en een glaasje cognac voor Reniers neus zette. ‘Dat zijn er dan twee, nietwaar?’

‘Hoe twee?’

Michiel klakte met de tong.

‘Je vergat verleden zondag je consumptie te betalen. Herinner je je dat niet meer?’

Hij keek even schuw links en rechts. ‘Vannacht is er een konvooi van tenminste een kilometer lengte door het dorp getrokken. Naar het schijnt hebben ze al hun kernwapens naar Beverdonk overgebracht. Ssst!’ Hij keek weer schichtig in het rond. ‘We moeten voorzichtig zijn met wat we zeggen. Er wordt verteld dat het overal in de buurt wemelt van spionnen, geheime politie en

militairen in burgerpak.’

Op dat ogenblik kwam er weer iemand binnen, en als de vermoorde onschuld begon Michiel een paar sinaasappelen uit te persen.

Renier nipte even aan de gloeiend hete koffie. Er lag iets op zijn lever, en de voorzienigheid had hem naast Daniël Gilman geplaatst.

‘Wel,’ begon hij, ‘ben je er nog steeds van overtuigd dat ik een commensaal ben?’

De loketbeampte keek raar op.

‘Waarvan zou ik overtuigd zijn?’

‘Dat ik een commensaal ben! Zo noemde je me enkele weken geleden toch, nietwaar? Hier, aan dezelfde tapkast, op de dag van die bankoverval.’

‘Een commensaal, een commensaal,’ mompelde Daniël Gilman verbouwereerd.

‘Wat in 's hemelsnaam is een commensaal? Je bent toch tegen geen molenwiek gelopen, Renier? Een commensaal, stel je voor!’

‘Herinner je je niet dat ik erop zinspeelde dat die bankovervaller misschien je Frans niet verstond?’ drong Renier aan.

‘Koeterwaals zei je,’ wierp de loketbeampte alweer verongelijkt op.

‘Ja! En toen schold jij me uit voor commensaal.’ ‘Wat zou ik!’ Daniël Gilman haalde de schouders op. ‘Ik zei dat jij een koeterwaal was. Wat, in godsnaam, is een commensaal?’

Renier goot de cognac naar binnen, wreef met beide handen door zijn baard, en begon te vertellen over het tijmblauwtje. Onderwijl piekerde hij over zijn overgevoeligheid, over het lot, over doodsimpele vergissingen die enorme gevolgen hadden.

De verder namiddag bracht hij door in zijn atelier. Hij zette een schilderij op stapel met roodkapje erop, en haar petemoei, en de boze wolf, en de geitenmelker. Maar het werk wilde niet vlotten, zodat hij het doek in een opwelling vernietigde. Echte kunst heeft iets met relativering en berusting en distantiëring te maken, dat wist hij allang.

Tegen de avond aan zwierf hij door het hooiland achter de watermolen in de richting van Middeldonk. De paarse, gele en bruinrode zaadpluizen reikten tot aan zijn knieën, maar hij bleef onvermoeibaar doorstappen, totdat hij de pannendaken van de “Zomerroos” zag. Toen talmde hij. Een velduil vloog rakelings langs hem heen, een koolhaas vluchtte voor hem als voor de duivel, de kuikentjes van fazanten of patrijzen piepten vlakbij. Het zou zeker niet opportuun zijn Rasmine nu op te zoeken. Haar vader zou hem beslist de deur wijzen.

Met gebogen hoofd ving hij de terugweg aan. Het donkerde reeds volop toen hij zijn woning bereikte. Voor de achterdeur lag een grote don-

kere bolster op de plaveien. Een egel... Renier nam hem bij enkele stekels op, maar toen de slakken- en pissebeddenjager schril piepte, zette hij hem dadelijk weer neer.

Een beetje melancholisch zat hij er wat later binnen aan te denken hoezeer hij vroeger op een egel geleden had: bij het minste onraad had hij zijn stekels opgezet om zich blindweg in een egelstelling terug te trekken. Zo'n stelling echter was absurd in deze tijd van onverbiddelijk voortrazend verkeer over aldoor talrijker wordende wegen. De egels in deze technocratische tijd waren overlevingstypes, en tot voor een week was hij ook flink op weg geweest om zo'n trieste sukkel te worden.

Uit deze sombere gedachtengang schrok hij op toen er aangebeld werd. De bezoeker bleek de pastoor te zijn, een timide, ietwat wereldvreemde veertiger, die in Beverdonk op de handen gedragen werd omdat hij al wat hij ooit kreeg onmiddellijk wegschonk, en die daardoor wellicht de grootste dompelaar van de Kempen naar de kroon stak. Renier voelde zich altijd wat ongemakkelijk in zijn nabijheid. Heilige mensen geven een ander gauw een schuldbewuste indruk.

De pastoor gaf hem een lauwe, beenderige hand, en vatte dadelijk de koe bij de hoorns:

‘Ik heb Yolande Librechts over de vloer gehad,

Renier. Ben je niet wat onevenwichtig en overhaastig te werk gegaan?’

Er lag een bedroefd verwijt in zijn blauwe engelenogen.

‘Ik geloof het niet,’ antwoordde Renier omzichtig. ‘Ik houd van een ander meisje, en ik wil haar dat niet verdoezelen.’

Toen hij de ongelukkige uitdrukking op het gezicht van de pastoor merkte, had hij al spijt over zijn woorden. Hoe had Yolande het over haar hart kunnen krijgen deze doodbrave ziel tot vredes- en liefdesboodschapper uit te kiezen?

‘Een cognac?’ vroeg hij allerminzaamst, te laat bedenkend dat de pastoor geheelonthouder én vegetariër was.

De pastoor reageerde alsof hij een glimp van de duivel opving.

‘Hoe kon zo'n door en door goede jongen als jij zich toch zo door zijn gevoelens laten meeslepen!’ jammerde hij.

‘Wat bedoel je?’

‘Wel, al die onverdraagzaamheid, opstandigheid en vijandschap rond dat militair domein. Als je nu de bergrede leest...’

‘Dat is het hem juist, meneer pastoor! Wij lezen de bergrede, wij leven ernaar, wij zijn toonbeelden van liefde. Wij, wij, wij! Maar zij? Ik bedoel de politieke potentatjes in dit land én hun vriendjes, de magnaattjes.’

Zijn onwennige eerbied voor de pastoor noopte hem ertoe zijn krasse beweringen af te zwakken door het gebruik van diminutieven.

‘Zo'n vaart loopt dat toch niet, Renier!’ suste de pastoor. ‘Je beseft toch wel in welk avontuur je je dorpsgenoten hebt meegesleept? Gelukkig is de bezinning bijtijds gekomen. Ik heb veel voor je gebeden.’

‘Je hebt er op de kansel toch niet over gesproken?’

‘Toch wel. Natuurlijk! Een pastoor moet onder en met zijn schapen leven. Voor één verloren schaap...’

‘Ik weet het al,’ onderbrak Renier hem mat. Hij voelde zich misselijk, liep naar de buffetkast en schonk zichzelf een cognac in.

Dat liederlijke beeld dreef de pastoor dadelijk op de vlucht.

‘Je weet me wonen!’ zei de ingoede vent met nadruk.

Toen Renier die nacht opstond om te gaan wateren, werd zijn aandacht getrokken door een monotoon gebrom. Hij liep naar het raam en zag tot zijn ontsteltenis dat er alweer een konvooi door de dorpskom trok. Klaarblijkelijk waren de heren die in België landsverdediging speelden, achtergeraakt op een levensbelangrijk schema. Anders was die nooit geziene vlijt ondenkbaar, 's Anderendaags werd hij gewekt door de bel van

de voordeur. Slaapdrongen en in piama strompelde hij naar beneden: op de pui stond Udo Willebrands met een stapel kranten onder de arm. De burgemeester zag er onrustbarend slecht uit: er zaten dikke wallen onder zijn waterige en bloeedoorlopen ogen, hij was ongeschoren en hij had beslist zijn tanden niet gepoetst.

‘Slecht nieuws, Renier, jongen, slecht nieuws!’ viel hij met de deur in huis.

Renier troonde hem dadelijk mee naar de keuken en gaf hem een borrel cognac.

Udo Willebrands sloeg de drank naar binnen en schoof het glaasje smakkend terug in de richting van de fles. ‘We worden hierin afgeschilderd als een troep bavianen,’ zei hij, mistroostig sniffend, terwijl hij de kranten op tafel gooide. ‘Een halve week hebben ze in alle toonaarden onze lof gezongen, en plotseling zijn wij een dorpsbende met een gevaarlijke mentaliteit, lilliputters die Gulliver wilden knevelen. Jouw bloed zouden ze kunnen drinken, én mijn hoofd eisen ze.’

Zijn lippen begonnen verdacht te trillen.

‘Er zal ook wel iets positiefs in die publikaties staan, zeker?’ poogde Renier hem te troosten. ‘Weinig, jongen, weinig,’ snotterde de burgemeester. ‘Ik denk dat wij allebei zullen afgezet worden, binnenkort, als de gemoederen wat bedaard zijn.’

‘Ik heb mijn ontslagbrief al geschreven,’ loog

Renier. 'Ik wil voortaan totaal onafhankelijk door het leven gaan.'

Udo Willebrands schrok zichtbaar. 'Dan kan je hier niet blijven wonen.'

'Ik wil in dit tochtig krot niet blijven wonen!' De burgemeester voelde zich nu blijkbaar helemaal in de steek gelaten, en begon met het hoofd in de handen deerniswekkend te schreien.

'En zo werd mijn levensdroom mijn ondergang,' hikte hij, 'en jouw idealisme, jouw noodlot.'

'Dat is niet waar!' zei Renier resoluut. 'Ik heb deze week mezelf ontdekt, en jij hebt in de ogen van véél mensen aan prestige gewonnen. Van hogerhand zijn ze bang voor ons, reken maar!' 'Bang?' echode de burgemeester.

'Ja, doodsbang. Als ze hier nog eens dictatortje willen komen spelen, zullen ze zich wel tweemaal bedenken.'

'Dat zou je niet zeggen.' De burgemeester veegde met een hagelwitte zakdoek over zijn opgedrongen en belabberd gezicht. 'Sigis Martin, die boer uit het Varendras, zetten ze zo maar uit zijn hoeve omdat daar een waterreservoir voor de agglomeratie Antwerpen zal worden aangelegd. Die Antwerpenaars willen een reserve voor de eventualiteit dat er iets zou gebeuren met het water van het Albertkanaal, dat zij nu als drinkwater gebruiken. Waarom leggen ze dat reser-

voir niet aan in de omgeving van Antwerpen zelf? Omdat ze niet durven! Omdat in die verstedelijkte gemeenten bij de minste bedreiging van het milieu actiecomités worden opgericht, mét advocaten en geneesheren en fabrikanten en renteniers die bij het minste onraad aan het steigeren gaan, om te voorkomen dat hun villa's of lusttuinen zouden onteigend worden. Dat reservoir is voor ons van geen enkel nut, maar het wordt ons toch maar opgedrongen, omdat wij brave, verduilde, argeloze, meestal geïsoleerd levende Kempenaars zijn.'

Er trokken nog een paar achtergebleven snikken door zijn keel en neus.

'Zou jij voor Sigis Martin niet wat kunnen doen, Renier, jongen? Je hebt er nu toch niets meer bij te verliezen. Jou kunnen ze niet meer deren.'

Hoopvol keek hij naar Renier op.

Renier wist niet waar hij het had. Ofwel was Udo Willebrands de meest geraffineerde komediant dit de Kempen ooit had voortgebracht, ofwel was hij stapelgek.

'Ik heb er mijn buik van voll!' zei hij smalend. 'Spreek de journalisten aan: het is hun taak dergelijke monsterachtigheden wereldkundig te maken. Gisteren ontmoette ik een stelletje jonge Beverdonkenaars die pas een comité voor natuurbescherming en milieubehoud hadden op-

gericht. Voor dergelijke comités zijn de politieke beunhazen als de dood: ieder lid ervan vertegenwoordigt een stem bij de verkiezingen, en elke stem hebben ze nodig. Chantage met stemmen lijkt mij een zéér probaat én democratisch middel om iets te bekomen. Sluit je bij dat comité aan, ronsel er zoveel mogelijk leden voor, geef er serieuze gemeentelijke subsidies aan. Ze spotten met het gemeentebestuur. Wel, laat ze doen, maar zorg ervoor dat je een organisatie achter de hand hebt waarvoor ze op de knieën gaan zitten.'

Udo Willebrands keek hem in extase aan.

'Renier, jongen, jij moet in de politiek gaan!' zei hij dwepend. 'Waar heb je dat allemaal geleerd?'

'Ik weet het niet,' antwoordde Renier gemeend. Hij dacht weemoedig aan mevrouw Chantal en de Vors. 'Ik ben gewoon buiten mezelf getreden, en dat kan iedereen, als hij maar wil.'

Toen de burgemeester de deur uit was, wierp Renier een blik op het stapeltje kranten dat op tafel was blijven liggen. Hij wilde het pakje in de vuilnisemmer onder het aanrecht duwen, toen zijn aandacht getrokken werd door een ingelijst artikeltje op de frontpagina van "De Nieuwe Tijd": 'DE SPROOKJES ZIJN DE WERELD NOG NIET UIT... In de marge van het melodrama in het Kempense Beverdonk, waarover u

elders in onze krant uitvoerig wordt ingelicht, vernamen wij uit welingelichte bron een toch niet alledaags nieuwtje. Mevrouw Chantal van Erdborne, de steenrijke eigenares van “Vrijburg”, voor wier oude hart het einde van de platte boerenklucht, waarvan zij één der dramatis personae was, te bruusk kwam, heeft bij openbaar testament al haar bezittingen nagelaten aan Rasmine Aldelhof, de minderjarige dochter van een pachter van haar. Juffrouw Aldelhof had de gewoonte geregeld boodschappen te doen voor de excentrieke oude dame, en ook de wekelijkse schoonmaak in het kasteel rustte op haar tengere schouders. Of hoe zelfs in de Kempen een boerendochter van vandaag op morgen een sprookjesprinses kan worden.’

Raar te moede herlas Renier het pompeuze kolommetje. Het stemde hem allesbehalve gelukkig.

De padden

Het werd een snikhete dag. De merels zaten met open bek in de struiken en de mussen zaten te gullen in het zand. In de schaduw van een steenoude noteboom zat Renier te etsen, maar de harsachtig laag op het koper smolt zienderogen onder zijn stift. Hij bracht de rommel weer naar binnen, haalde een koele fles appelwijn uit de kelder, dronk ze halfleeg en dutte in. Hij droomde van dennenbossen, heidevlakten, bloeiende gaspeldoorn, vennen, een kasteel en... roodkapje.

In de vooravond werd hij gewekt door een kleine bonte specht die boven zijn hoofd verwoed zat te timmeren. Zelfs in zijn slaap had hij gezweet, want zijn truitje was kletsnat. Zijn grommelende maag deed hem aan “De Kroon” denken én de snacks die Michiel verkocht. Een koele portie paling in 't groen met een triple trappist: iets lekkerders was ondenkbaar. Toen hij naar binnen wilde lopen, schrok hij zich bijna een bult: voor de drempel van de openstaande keukendeur zaten een zestal padden, drie grote en drie kleine. Op de grijze vloer binnen kroop een nog groter exemplaar van de gewone pad en op de mat voor het aanrecht zat zelfs een rugstreppad!

Stomverbaasd keek Renier op de met wratten overdekte dieren neer. Dreef de hitte hen naar binnen? Of waren ze op de vlucht voor een vijand? Welke vijand? Hij besloot de deur te laten openstaan.

Het terras van “De Kroon” zat vol vakantiegangers: taterende vrouwen, meestal rood als kreeften, en beroesde mannen, die hun melkwitte benen onder eikehouten tafels poogden te verstoppen. Na wat heen en weer gedrenteld te hebben, met een kunstenaarsblik op de roodfluwelen zonbeschenen kruinen van de meidoorns, vond hij eindelijk een plaatsje in een hoek. Links en rechts verstomden even de gesprekken, terwijl verstolen blikken op hem geworpen werden. Renier stoorde er zich niet aan: voortaan was Beverdonk voor hem te klein om er met een schroomvallig minderwaardigheidscomplex rond te lopen, en zeker de bewoners van de chalets en de caravans en de andere weekendbarakken konden hem gestolen worden.

Toen hij de bestelling kwam opnemen, boog Michiel zich vertrouwelijk over zijn schouder en fluisterde: ‘Heb je het gehoord vannacht? Het lijkt wel of de ganse N.A.T.O. van zins is Beverdonk tot zijn wapenarsenaal te maken, nietwaar?’

‘Ze zijn krankzinnig!’ zei Renier, om iets te zeggen.

‘Allee? Denk je dat écht?’ vroeg Michiel naïef, terwijl hij weer spichtig over zijn schouder gluurde.

‘Natuurlijk!’ beaamde Renier verveeld.

Hij was blij toen de praatzieke herbergier hem gerust liet. Rasmine spookte weer door zijn hoofd, en hij beeldde zich in hoe het zou zijn indien ze hier nu bij hem zat. Voor zover hij haar kende, zou haar plotselinge rijkdom haar gevoelens, karakter en temperament weinig of niet beïnvloeden. Maar er zouden andere én fervente pretendentes opdagen, dat was zeker, en een onverdorven kind als zij was gemakkelijk te strikken door leugens en mooipraterij.

De paling en het roggebrood smaakten opperbest. Dat zagen de vakantiegangers ook wel, zodat Michiel de bestellingen een beetje later nog amper kon bijhouden. Toen de straatverlichting aanflitste, zat Renier genoeglijk achter zijn derde trappist een sigaartje te roken. De vakantiegangers waren nu zo luidruchtig geworden, dat hun straatrumoer de bewoners van de omliggende woningen naar buiten begon te lokken.

Renier dacht er juist aan dat de maan de weerhaan op de kerktoren in een bijna magische aureool hulde, toen een doffe explosie hem deed opschrikken. De vakantiegangers verstomden ook even, maar wauwelden dadelijk weer verder.

Wellicht dachten ze, net zoals Renier, dat een of andere snuggere piloot het luchtruim boven de Kempen nog maar eens had uitgekozen om met zijn straaljager de geluidsmuur te doorbreken. Een tweede explosie, veel luider nu, maakte iedereen muisstil.

Michiel kwam met open mond naar buiten gelopen en keek in de lucht.

‘Allee!’ zei hij. ‘Wat is dat nu?’

Zijn woorden waren nog niet koud toen een oorverdovende knal hem en iedereen letterlijk tegen de grond smakte, al het glas zovend en knetsend en rinkelend naar binnen joeg, alles deed schudden en daveren en nazinderen. Binnen begon iemand te gillen, deuren vlogen open, doodsbange en jammerende mensen renden de straat op.

‘Een atoombom!’ riep een rauwe stem in doodsangst.

Net toen een sirene begon te loeien, volgde de vierde explosie, die het licht deed uitvallen en de paniek compleet maakte. Er werd gehuild om een dokter, de hulpdienst. Overal liepen mensen kriskras door elkaar, overal schreeuwden stemmen boven het geluid van knersend glas en brekende voorwerpen uit. In het oosten steeg een laaiende rosse gloed, waaruit dikke koolzwarte wolken opbolden, boven de bomen uit. Het leek wel de Apocalyps.

Renier was opgekrasseld en keek verbijsterd toe. De padden, dacht hij onwillekeurig, ze wisten het!

Toen de brandweerwagen met spookachtig flikkerende lichten en akelig loeiend en gierend het tumult nog dantesker maakte, kwam Renier eindelijk tot bezinning.

‘Kalmte!’ brulde hij. ‘Beheers je! Het munitiedepot is gewoon in de lucht gevlogen!’

Niemand luisterde echter naar hem, iedereen leek wel uitzinnig. Rasmine! dacht hij plotseling. Wat kon er met haar niet gebeurd zijn, op de hoeve of op het kasteel!

Zonder zich te bedenken, spurte hij in de richting van de Gedempte Vaart. Er waren overal mensen nu, tierende en wild in het rond lopende Beverdonkenaars, die niet wisten wat te doen en die met krijtwitte gezichten de toegebrachte schade aanschouwden en aan wezen. Renier slalomde door de menigte. Op de Gedempte Vaart botste hij een paar maal bijna tegen een uit de tegengestelde richting toesnellende dorpsgenoot op. In het karrespoor tussen de Nete en het militair domein kon hij eindelijk vrijuit lopen. Het trappistenbier bleek een goede doping te zijn, want hij voelde de vermoeidheid niet. Met opengesperde mond holde hij voort, weg van de ravage en de krakeelachtige paniek, en naarmate hij dichterbij de Netebrug kwam, viel het lopen

hem lichter en versnelde hij de pas.

Net toen hij de brug opstormde, kwamen ook Hessel en Horst Aldelhof daar aangerend. Renier hijgde zo fel dat hij geen woord kon uitbrengen. Hij wilde naar Rasmine vragen maar plotseling zag hij haar bij de kromming van de weg opdagen. Diep naar adem happend, bleef hij staan. ‘Heb jij dat gedaan?’ vroegen Hessel en Horst bijna gelijktijdig.

Renier schudde verontwaardigd het hoofd:

‘God, neen!’

‘Wie dan?’ drong Hessel aan.

‘Ik weet het niet, écht niet.’

‘Ze zullen jou verdenken.’

‘Dat kan mij niet schelen.’

‘Heb je een alibi?’ wilde Horst weten.

Renier knikte. Hij sloeg geen oog af van Rasmine.

‘Hee, Renier!’ riep ze van ver. ‘Heb jij dat gedaan?’

Haar vraag ontnuchterde hem zelfs niet.

‘Neen!’ riep hij.

Ze liep recht op hem toe, en een ogenblik leek het wel of ze hem om de hals zou vliegen. De aanwezigheid van haar broers weerhield haar echter blijkbaar van een dergelijke uiting van spontaniteit.

‘We hadden je al eerder verwacht,’ zei ze terwijl ze met beide handen zijn rechterhand drukte.

‘We hoorden gisteren al vertellen dat je was vrijgelaten.’

‘Tot ginder ben ik geweest,’ zei hij. Hij wees naar de beemden in de verte. ‘Ik durfde niet verder gaan.’

‘Waarom niet?’ vroeg ze, lichtjes ontgoocheld. Hij schokschouderde. ‘Je vader...’

‘Ach, die is alles alweer vergeten!’

‘Je bent nu burchtvrouw, las ik,’ zei hij onwennig. ‘Proficiat!’

Ze lachte klaterend. ‘Burchtvrouw...’ Dadelijk echter versomberde haar gezichtje. ‘Mevrouw Chantal...’ Ze beet op haar lippen en wendde zich af.

‘We zullen eens gaan kijken naar wat er van de burcht overblijft,’ zei Hessel, terwijl hij zijn broer op de rug sloeg. ‘Op de “Zomerroos” is er geen ruit heel gebleven. Gelukkig maar dat de dieren in de weide staan.’

De vaalrosse gloed in de verte begon af te nemen, maar de rookwolken erboven waren zo mogelijk nog zwarter geworden. Ze liepen zwijgend door de abelenlaan.

Hessel opende de poort. De gesloten vensterluiken aan de voorkant hadden het kasteel blijkbaar behoed voor de ergste glasschade. Ze stapten langs de gevel en aanschouwden schuddekoppend de schade: de veranda was als het ware platgedrukt.

‘Waar zijn de windhonden?’ wilde Renier weten.

‘Thuis,’ antwoordde Rasmine. ‘Ze wijken geen duimbreed van moeders zijde.’

‘Kom,’ zei Hessel, terwijl hij weer naar de voorhof ging.

Op de pui lag een dode raaf. Renier raapte ze op en streekte ze. Van de andere vogel was in de duisternis geen spoor te bekennen. Binnen bleek alles in orde te zijn. Er was terug elektriciteit. Bijna eerbiedig zwijgend verspreidden ze zich en doorzochten het ganse gebouw. Toen ze allen weer in de hall stonden, vroeg Renier:

‘Mag ik eens even in de kelder gaan kijken?’ Hij liep op de brede deur naast de trapkast toe. De sleutel hing op zijn plaats. Het slot knarste nog erger dan de vorige keer. De rotte lucht die in zijn gezicht sloeg, benam hem een ogenblik de adem. De vuile neonbuizen schoten vol tintelend licht en onthulden de afdrukken van zijn voeten in het stof op de trap en beneden tussen de antieke rommel.

‘Is dit de enige kelderruimte in het kasteel?’ vroeg hij aan Rasmine.

‘Neen, natuurlijk niet,’ zei ze. ‘De provisiekelder ligt onder de keuken. Hier kwam alleen meneer Waldemar.’

Ze volgden hem benieuwd naar beneden.

‘Heb je zoiets ooit gezien?’ vroeg Renier terwijl

hij de middenste deur openduwde en het licht aanknipte. Hij liet de Aldelhofs één voor één het vertrek betreden.

‘Wat?’ vroeg Rasmine.

‘Nou ja...’ Hij stapte ook naar binnen en keek stomverbaasd om zich heen: het pandemonium was verdwenen! Geen enkel beeld stond er nog! De hersenschimmen van meneer Waldemar waren in het niets opgelost. Alleen de oude bidstoel met het gekke boek erop was gebleven, in het midden van de ruimte.

‘Hoe kan dat?’ stootte hij verbouwereerd uit. ‘Wat?’ vroeg Rasmine, alweer bevreemd.

‘Hebben jullie die weggenomen?’

‘Wat?’ vroeg nu ook Hessel, niet begrijpend. ‘Wel, toen ik hier verleden week een kijkje nam, stonden hier misschien wel vijftig beelden, het ene al gekker dan het andere: spoken, heksen, gnomen... monsterachtige afbeeldingen van al wat onze Kempense voorouders ooit angst aanjoeg. Het werk van meneer Waldemar! Heb jij dat dan nooit gezien, Rasmine?’

‘Ik ben nooit in deze kelder geweest,’ antwoordde ze, met spijt in de stem. ‘Deze plaats was taboe voor mij. En na de dood van meneer Waldemar sloot mevrouw Chantal de deur naast de trapkast en borg ze de sleutel weg. Het verbaasde me daarjuist toen ik je die van het haakje zag nemen.’

‘Wie zou ze kunnen... gestolen hebben?’ vroeg hij zich luidop af. ‘En waarom?’

‘Ik heb alle deuren gesloten nadat ze mevrouw Chantal weggebracht hadden,’ zei Rasmine zelfzeker. ‘Dan moeten ze toen al weg geweest zijn.’

In gedachten verzonken nam Renier het boek van de bidstoel.

‘En dit,’ zei hij, ‘lag hier ook. Een leeg boek.’ Hij sloeg met de hand op de omslag, knipperde onthutst met de ogen, sloeg het boek open, bladerde erin. Het boek was bedrukt! En nochtans, het was precies het exemplaar dat hij hier de vorige keer had zien liggen. Dat stond buiten kijf!

‘Een leeg boek?’ vroeg Hessel, hem onderzoekend aankijkend.

‘Ik zweer het!’

‘Het zal een ander boek geweest zijn,’ suggereerde Horst.

‘Nee, het was dit boek! Een onbedrukte grijsbruine omslag, en dat...’

Op dat ogenblik las hij de ietwat verbleekte titel: KAMUSTOR ALGE ERKILLAN. Hij keek nogmaals. Speelden zijn ogen hem parten? Hij sloeg het boek open en las: ‘Nidelle akor birban smondra...’

Verbijsterd doorbladerde hij het boek: overal dezelfde, totaal onbegrijpelijke taal. De anderen

keken over zijn schouders mee.

‘Wat voor een taal is dat?’ vroeg Rasmine na een poosje.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde Renier, totaal in de war. ‘Ik zou het graag weten. Mag ik het een tijdje in bruikleen hebben?’

‘Je krijgt het!’ zei ze.

‘Dat wil ik niet, misschien is het kostbaar. Ik bezorg het je morgen terug.’

Diep onder de indruk verliet hij het vertrek. De antikwiteiten in de gang waren onaangeroerd gebleven, dat was zeker. Hij betrapte er zichzelf op dat hij poogde in twijfel te trekken wat zijn geheugen geregistreerd had. Had hij misschien gedroomd? Beslist niet! Mevrouw Chantal had hem naar boven geroepen toen hij hier aan het rondneuzen was. Rembert Librechts stond toen buiten voor de poort op hem te wachten.

Ze verlieten het kasteel. Hessel en Horst kozen het karrespoor: ze wilden met eigen ogen zien welke catastrofe zich in de kazerne had voltrokken. Renier bracht Rasmine naar huis. Hij was te zeer vervuld van wat hij juist ontdekt had om onderhoudend met haar te kunnen babbelen. Voor de deur van de ouderlijke hoeve vroeg ze of hij mee binnenging.

‘Ik kom morgen!’ zei hij. ‘Als ik mag tenminste...’

‘Goed. In de namiddag ga ik de boel ginder een

beetje opruimen.’ Ze keek hem raadselachtig glimlachend aan. ‘Waarom kwam je hier zo aangestormd?’

‘Ik was bezorgd,’ bekende hij, ‘om jou...’

‘Dat is lief, Renier!’

In een opwelling drukte ze een zoen op zijn kin en vluchtte vervolgens naar binnen.

Duizelig van geluk keek hij haar na. Hij zou met haar onberekenbaarheden moeten leren leven, maar hij wilde niets liever.

De rode bosmieren

Op dinsdagmorgen overhandigde de postbode aan Renier twee aangetekende brieven: één van het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur waarin hem laconiek werd kond gedaan dat hij uit zijn ambt ontzet was wegens subversieve activiteiten, én één van het gemeentebestuur, waarin geëist werd dat hij zijn ambtswoning vóór eind juli zou ontruimen, opdat de nieuwe directeur er eventueel zijn intrek zou kunnen nemen.

Hij had amper de brieven nonchalant in de vuilnisemmer gegooid, toen er weer gebeld werd. Ditmaal stonden de commandant van de rijkswacht en een secondant voor de deur. Zonder op een woord te wachten, trad de commandant binnen.

‘Waar hing jij gisteravond om halftien uit?’ vroeg hij inquisitoir.

‘Ik zat op het terras van “De Kroon”,’ antwoordde Renier, onwillekeurig grijnzend. ‘Ik heb daar zeker twee uur gezeten: ik at er paling in 't groen en dronk er drie triples. Dat kunnen een veertigtal mensen getuigen.’

De varkensoogjes van de commandant verdwe-

nen bijna totaal tussen de rosachtig behaarde oogleden.

‘Je hebt dus voor een alibi gezorgd terwijl je kornuiten het vuile werk opknapt?’

‘Ik heb helemaal voor niets gezorgd!’ snauwde Renier. ‘En ik heb geen kornuiten! Mag ik je verzoeken terug buiten te gaan? Of heb je misschien een legitimatie tot huiszoeking bij je?’ ‘Ik leid je op!’ brieste de commandant.

‘Prachtig!’ sarde Renier. ‘De procureur des Konings zal tevreden zijn met die zoveelste stommiteit. Ik moet die man toch eens vertellen wat jij zoal uitkraamt wanneer je iemand wilt arresteren.’

‘Dat is smaad aan een gerechtsdienaar!’ brulde de commandant, huilerig van woede. ‘Daar draai je voor op, onnozele nietsnut!’

‘Buiten!’ zei Renier, doodbedaard. Hij duwde de geüniformeerde brulaap tot op de pui en sloot beheerst de deur. Waarom willen de mensen toch altijd hun eigen wandaden en gebreken in een ander projecteren? dacht hij bitter. Bijna masochistisch peilde hij zichzelf: er was geen zweem van leedvermaak te bespeuren.

Nadat hij een pan spek met eieren verorberd had, nam hij het boek met de abracadabrante tekst onder de arm en liep ermee naar buiten. Overal waren mensen bezig glasscherven en gebroken pannen bij elkaar te vegen. Die zorg tenminste

had de postbode van hem weggenomen: het gemeentebestuur moest de armen nu maar uit de mouwen steken. De mensen die hij voorbijliep, gebaarden of ze hem niet zagen. Wat ging er om in hun binnenste? Wellicht verdachten ze hem ook, vervloekten ze hem. Hoe zat dat met de vergoedingen? Sprongen de verzekeringen in de bres voor de slachtoffers van tegen andere instanties gerichte sabotage?

Sabotage... Renier kocht een krant op de hoek van het marktplein. 'TERRORISTEN AAN HET WERK IN DE KEMPEN!' stond er op de frontpagina. 'ZES SOLDATEN KOMEN OM HET LEVEN, EEN OFFICIER ZWAARGEWOND'.

Geschokt schudde hij het hoofd. Terroristen... Welke terroristen? Piekerend duwde hij met de vinger op de belknop van het oude herenhuis op de hoek. André Andries, een picuspater die doctor in de Romaanse filologie was, trok bijna onmiddellijk de deur open. Renier was van hetzelfde jaar als de pater, in de gemeenteschool hadden ze samen nog op dezelfde schoolbank gezeten en hetzelfde kattekwaad uitgehaald.

'Renier!' riep de robuuste vent met zijn kortgeknipte haren en zijn ouderwetse bril enthousiast uit. 'Zeg, wat is dat hier allemaal geweest? Ik heb veertien dagen in Rome gezeten, ik ben nog maar een halfuur thuis.'

Terwijl Renier zijn uitleg deed, loodste de pater hem mee naar het salon, waar hij hem ongevraagd een borrel jenever inschonk. Aan het eind van zijn betoog gekomen, dronk Renier het glaasje uit en legde vervolgens het boek vóór de pater op tafel.

De brave man keek verbaasd naar de titel, sloeg de frontpagina om, begon met gefronste wenkbrauwen te lezen, kuchte, stak een sigaar op, kuchte weer, bladerde verder, las weer wat, sloeg het boek open op de laatste bladzijde, veegde het zweet van zijn voorhoofd, zocht naar een colofon, toog op zoek naar de naam van de schrijver en de uitgever, naar een jaartal. Tenslotte begon hij stilletjes te lachen, hikkend, met gekke nasale geluidjes.

‘Dat is een farce!’ zei hij gedecideerd. ‘Die taal bestaat niet! Ik zou de farceur weleens willen kennen die dit op zijn geweten heeft.’ Hij las luidop en schokkend van de binnenpret: ‘Kwarna truvesko lillo rempasnel... Dat is sibillijnse, wat zeg ik, dat is cryptische kolder van de bovenste plank! Waar heb je dat boek op de kop getikt?’

‘Ik heb het gekregen van een vriendin die het erfde,’ zei Renier.

‘Deze tijd beleeft de gekste uitingen van verdwazing,’ draafde de pater door. ‘De mensen zien dingen die niet bestaan. Ze ratelen er maar

op los, hoe excessiever, des te liever! Ik kan me best voorstellen dat de een of andere minus habens van een schrijver in een hyper-originele bui van experimentalisme zijn toevlucht neemt tot deze opperste vorm van navelkijkerij. We zitten terug bij de Pythia! Wie zoiets ernstig neemt, is natuurlijk de klos. Het ergste is dat er geen vaste waarden meer zijn, dat de zekerheden verdwenen zijn. De mensen zijn angstig; het moderne leven heeft hun geleerd aan alles te twijfelen; het nihilisme wint telkens weer nieuwe aanhangers. En toch zoeken de mensen intuïtief naar een houvast. De traditionele religies hebben afgedaan, dus zoeken ze er surrogaten voor, in de nigromantie bijvoorbeeld, alhoewel die meestal véél conventioneler is dan ze bevroeden.’

Hij trok de opgerolde krant uit Reniers handen en streek ze open op tafel. Terwijl hij zijn hand op een met een dik lettertype gedrukt artikeltje legde, vroeg hij: ‘Heb je dit gelezen?’

Verbaasd begon Renier te lezen:

‘HEBBEN DE ALVEN HET GEDAAN? Wellicht nog steeds in shocktoestand, vertellen de vier beroepsmilitairen die als bij wonder aan de dood ontsnapten bij de explosie van het munitiedepot te Beverdonk, de vreemdste verhalen. Enkele minuten vóór de catastrofe zouden zij de gekste dingen hebben meegemaakt: gillende heksen suisden op bezemstelen door de lucht,

een laaiende schaapherder kwam weeklagend van de heide, tussen de gebouwen van de kazerne doolde een graatmagere en reusachtige figuur die met kettingen rammelde, een man met een wolveluid om poogde huilend en jankend hun aandacht te trekken, vuurgeesten en feeën dansten in de ruiten, waterduivels plonsden in de brandputten, overal om hen heen slopen wanstaltige mannetjes, alven of trollen, of gnomen wellicht, die schaterlachten en elkaar woorden toeriepen in een onbegrijpelijke taal. Alleen de zwaargewonde officier heeft van die spookachtige gebeurtenissen niets gemerkt, maar hij had dan ook - naar de soldaten unaniem verklaarden - juist zijn tweede fles whisky van die avond aangesproken! Wat er ook van zij: de terroristen hebben alleszins voor de geschikte afleidingsmaneuvers gezorgd. Of is hier een paranormaal begaafde saboteur aan het werk geweest, een hypnotiseur bijvoorbeeld, die op handige wijze de soldaten in kwestie “geprogrammeerd” had? Blijft natuurlijk ook de mogelijkheid - je kunt nooit weten! - dat de oeroude Kempense geesten en spoken inderdaad in opstand zijn gekomen tegen de despotische inbezitneming van hun laatste toevluchtsoord. Of er nu uiteindelijk al dan niet een munitiedepot komt te Beverdonk, hangt uitsluitend af van de graad waarin onze militaire overheid vatbaar is voor of lijdt

aan bijgelovigheid. Bij de gedachte aan de nu wel onderhands bestelde neutronenbommen, zullen meerdere geüniformeerde hoge pieten beslist de bibberatie hebben.'

Verpaft en lijkbleek herlas Renier het kolommetje. Dat was toch niet mogelijk. Het kon niet zijn dat de hallucinante waanbeelden van meneer Waldemar tot leven waren gekomen om Beverdonk, om de Kempen te redden.

'Dat is waanzin!' steunde hij. 'Dat is de ergste kitsch die ik ooit gelezen heb!'

De pater keek hem bevreemd aan.

'Natuurlijk is dat wartaal!' zei hij. 'Die journalist heeft ergens ziekelijk gejk ernstig genomen én het met sensatie geflambeerd. Vroeger hadden sagen en legenden eeuwen nodig om te evolueren tot wat ze zijn. Nu worden ze door de massamedia van gisteren op vandaag gecreëerd én gesurvolteerd.'

'De beelden van meneer Waldemar!' kreunde Renier verbijsterd, helemaal in beslag genomen door het gruwelijke vermoeden dat een zekerheid dreigde te worden.

'De... wat?' wilde de pater weten.

Met horten en stoten begon Renier te vertellen, van meneer Waldemar en zijn creaties die plotseling verdwenen waren en zo ontzettend sterk beantwoordden aan de beschrijving die gegeven werd door de vier beroepsmilitairen.

De pater luisterde hoofdschuddend.

‘Hier moet een ontstellend misverstand in het spel zijn,’ poogde hij te relativieren. ‘Iemand speelt hier misdadig-handig een spelletje. Misschien werden de soldaten omgekocht om die delirante prietpraat uit te bazuinen. Misschien hebben ze zelf met een en ander geknoeid en pogen ze dat te verdoezelen. Het feit dat die officier geen zinsbegoochelingen heeft gehad, wijst alleszins in die richting.’

Het was duidelijk dat de pater alles wat irreeel of irrationeel zou kunnen lijken, wilde wegwiiven, concretiseren, verklaren.

‘Maar die beelden!’ wierp Renier vertwijfeld op? ‘De gelijkenis! En waarom zijn ze verdwenen?’

‘Iemand heeft ze gestolen! En wat de gelijkenis betreft... De voorstelling die wij hebben van heksen en spoken is niet zo erg verschillend. Ze stoelt op dezelfde overlevering, dezelfde volkssprookjes, dezelfde sagen, dezelfde mythen.’

Hij keek Renier eensklaps onderzoekend aan. ‘Voel jij je écht goed? Je ziet er zo bleek en ontdaan uit. Ben je er zelf zeker van dat je dat van die beelden niet... gedroomd hebt?’

Hij wilde het borrelglas nogmaals volgieten, maar Renier wimpelde het aanbod af.

Op dat ogenblik ging de telefoon.

Renier maakte van de gelegenheid gebruik om

afscheid te nemen. Nog nooit was hij zo verward geweest. Toen hij op het marktplein kwam, zag hij in de verte de gele Datsun van Yolande vóór zijn woning staan. Zonder een ogenblik te aarzelen keerde hij op zijn stappen terug en volgde hij de weg naar Middeldonk. Aan de watermolen gekomen, koos hij weer de weg door het elzenbos en het hooiland, die hij de zondag voordien gegaan was. Ditmaal echter draalde hij niet: zelfzeker liep hij in een rechte lijn naar het kasteel.

De zon gaf miljoenen tinten en schakeringen ervan aan het groen, het geel, het bruin van de Kempen. En allengs werd het ook helder in zijn binnenste: zijn vriend André Andries was alleen maar de advocaat des duivels geweest, de man die hem moest kwellen, pijnigen tot op het bot, doen twijfelen tot in de uiterste kronkeltjes van zijn hersenen. En nu voelde hij zich gelouterd, zeker van zichzelf, duidelijk bewust van wat zich aan hem en de Kempen geopenbaard en voltrokken had. In zijn strijd voor het behoud van schoonheid, onverdorvenheid, ongereptheid zou hij nooit alleen staan: alle bovenaardse machten die zich ooit over deze streek en haar bewoners ontfermd hadden, stonden achter hem, stonden hem terzijde en sprongen bij waar hij faalde of tekortschoot.

Nuchtere mensen zouden zijn theorie waanzin

noemen, tot zij op hun beurt met het wonder geconfronteerd werden. Uit de wetenschap of de overtuiging van een dergelijke bijstand en bescherming zou hij voorzeker voortaan de kracht kunnen putten om gelukkig te zijn, én dus anderen gelukkig te maken, om zich veilig te voelen, én dus anderen geborgenheid te schenken, om zich een hartverheffende toekomst te dromen, én dat enthousiasme op anderen over te dragen. Rasmine zou hij voorlopig niet inwijden in deze geheime en voor stervelingen zo onwaarschijnlijke kennis. Ze was er te jong voor, ze zou er misschien mee lachen. Wellicht was het ook wel zó dat ieder voor zichzelf diende te ontdekken dat het leven een dubbele bodem had, een betekenis die ver voorbij de waarnemingen der zintuigen lag, een zin die een leer als het empirisme gewoon ridiculiseerde.

Het was bijna twaalf uur toen hij het kasteel bereikte. De poort was gesloten, op de balustrade van de pui trippelde de overgebleven zwarte raaf opgewonden heen en weer.

Renier liep langs de vest naar de rododendrons: de paarsrode bloemen stonden wijdopen en met gespitste stampers van het paradijs te genieten. Met een beetje spijt in het hart plukte hij de mooiste eruit. ‘Voor Rasmine,’ lispelde hij, bijna verontschuldigend. Hij wilde zich neervlijen in het opvallend groene gras, toen plot-

seling zijn aandacht getrokken werd door een soort terp in de schaduw van een rododendron: een nesthoop van de rode bosmieren. Benieuwd boog hij zich over het korrelige heuveltje: er was geen mier te bespeuren. Zou het een verlaten nest zijn? Hij streek met de vingers enkele malen door het uit zaden en plantenresten bestaande bouw materiaal. In een oogwenk krioelden de mieren op het beschadigde deel van het nest. Met een tikkeltje wroeging sloeg Renier de schijnbare radeloosheid gade. In verscheidene landen werden de rode bosmieren beschermd, omdat ze schadelijke insecten verdelgden. In België waren ze bijna allemaal uitgeroeid en wisten de meeste mensen niet eens dat ze bestonden. Zo'n mierenkolonie was toch wel een grandioos wonder, een ongeëvenaard en subliem mirakel van eensgezindheid, eendrachtigheid, homogeniteit, harmonie. En toch, de enkeling bestond er niet, kon er niet bestaan; daarom was het ook maar een mierenkolonie, een nest, een hypersociaal gestructureerd niemendalletje. De enige uitschieters waren de bruiloftsvluchten, maar na de paring stierven de mannetjes en keerden de wijfjes naar de grond terug om er definitief hun vleugels te verliezen en er eitjes te leggen, waaruit onvruchtbare werksters sproten. Een land naar het patroon van zo'n mierenkolonie was wellicht ook de droom van menige zelf-

ingenomen hedendaagse Führer of Duce. Het enige probleem vooralsnog was: hoe kweek je onvruchtbare, instinctief bevelen uitvoerende, totaal gedepersonaliseerde werksters?

Terwijl hij zo over het intussen alweer grotendeels herstelde en tot rust gekomen nest gebogen stond te mijmeren, stak iemand plotseling beide handen onder zijn oksels. Hij schrok zich bijna dood, keerde zich om en stond voor... roodkapje. Rasmine had inderdaad weer de rode zakdoek met de witte bolletjes om haar hoofd geknoopt, en dat harmonieerde wonderwel met het witte zomerjurkje dat ze droeg en haar eveneens rode klompschoenen.

‘Ga je zó opruimen?’ vroeg hij verbouwereerd. Ze lachte schalks, stak haar arm onder de zijne en troonde hem mee naar de beuk die over de draadversperring lag.

‘We gaan zwemmen!’ zei ze.

‘Maar wat zullen je ouders zeggen?’ stribbelde hij geschrokken tegen.

‘Niets. Een rijke erfgename wordt met ontzag behandeld, weet je. En daarenboven...’

Ze hield op en keek hem met een rare snuit aan. ‘Ja?’ drong hij nieuwsgierig aan.

‘Ik heb hun verteld dat we verloofd zijn!’ flapte ze eruit.

‘Wát?’

Hij stond juist in het midden van de beukestam,

wilde omkijken, balanceerde even, molenwiekte, verloor zijn evenwicht en viel zijdelings in een bed hoogopgeschoten brandnetels langs de afsluiting. Bliksemsnel veerde hij weer op. De stengel van de bloem in zijn hand was geknakt. Hij keek er verbouwereerd naar.

Rasmine moest zich zichtbaar inspannen om het niet uit te proesten.

‘Waarom heb jij een rododendronbloem in je hand?’ vroeg ze, bijna clownesk.

‘Ik plukte ze voor jou.’

Hij reikte haar de bloem over en begon gejaagd zijn stekende en jeukende handen te wrijven. ‘Dat is lief,’ zei ze, terwijl ze haar neusje tussen de stampers duwde.

‘Hoe reageerden ze?’ vroeg hij gespannen.

‘Wie?’

Er zaten gekke meelveegjes op het puntje van haar neus.

‘Wel, je ouders.’

‘Oh! Ze blaakten van geestdrift natuurlijk!’

‘Nee, maar... Ernstig nu.’

‘Ze zuchtten berustend. Moeder zei dat het nu eenmaal de gang van de wereld was, en vader vroeg of jij je kost wel verdiende.’

‘En wat heb je geantwoord?’

‘Ik heb vanzelfsprekend overdreven.’

Hij stak zijn armen uit. Ze aarzelde even, maar gooide zich toen pardoos tegen zijn borst, zodat

hij ditmaal achterover in de netels belandde, met Rasmine boven op hem.

‘Mijn benen!’ riep ze paniekerig, terwijl ze wilde opspringen.

Hij hield haar echter stevig tegen zich aan gedrukt en zoende haar... tot hij de gekreukte brandnetels in zijn nek voelde krieuwelen. Toen wrong hij zich onder haar uit, nam haar in zijn armen en droeg haar het beukenbos in.

‘Ik beloof dat ik dit meisje eeuwig op de handen zal dragen!’ riep hij pathetisch. ‘Jullie zijn mijn getuigen!’

Toen hij haar had losgelaten, begon ze dadelijk over haar benen te wrijven.

‘Wie zijn je getuigen?’ vroeg ze. Er stonden tranen in haar ogen en ze snotterde even.

‘De beuken.’

Ze wilde teruggaan om de bloem op te rapen, maar hij weerhield haar. Hand in hand liepen ze verder, intens genietend van het wonder dat zich aan hen had voltrokken.

Minuten later pas vroeg ze: ‘Waar heb je dat gekke boek gelaten?’

‘Bij een vriend van me die pater én filoloog is. Hij wist er voorlopig geen raad mee, maar ik ken hem: vandaag of morgen vindt hij de sleutel voor die geheimtaal. Eerder kent hij geen rust meer.’

Op de Riegheide gekomen, hadden ze ditmaal

geen oog voor de wonderen van de natuur. Totaal in de ban van hun liefde slenterden ze dicht tegen elkaar gedrukt en in dezelfde tred over de heiduin. Toen ze de Rallenplas zagen blinken, bleven ze ingetogen staan.

‘Ik wist niet dat een mens zo gelukkig kon zijn,’ zei hij hees.

‘Kijk eens, Renier!’ Ze hurkte neer bij iets aan hun voeten.

Verbaasd zag hij dat in de struikheide een dode vogel lag, met gespreide vleugels en krampachtig vertrokken pootjes. Hij raapte hem op en monsterde verslagen het korte snavelkje, de lange snorharen, de fascinerende kleurenschakeringen, gaande van lichtbruin tot donkerblauw, de witte uiteinden van de buitenste staartpluimen, de roomachtige vlekjes in de zwingen.

‘De geitenmelker!’ fluisterde Rasmine ontgaan.

‘Ja,’ beaamde hij, met een krop in de keel. ‘Misschien de laatste die we ooit zagen in de Kempen.’

‘Het is mogelijk dat hij jongen heeft,’ opperde ze, troostend.

‘Het is mogelijk,’ gaf hij toe.